

Η ΝΕΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΥΠΟΒΑΛΛΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΡΙΚΗ
ΚΑΛΥΨΗ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΤΟΥ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ.

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΣΗΜΟΥΛΑ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, 2010

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
1.1 ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ.....	11
1.2 Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ....	13
1.3 ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΞΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
2.1 ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Ι.....	18
2.2 ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ.....	23
2.2.1 ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Ι.....	25
2.2.2 ΠΡΩΤΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ- ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ (minimum capital requirements).....	26
2.2.3 ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ- ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (supervisory review process).....	32
2.2.4 ΤΡΙΤΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ- ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ (market discipline).....	35
2.3 ΠΟΥ ΣΤΟΧΕΥΟΥΝ ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ.....	36
2.4 ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ	40
2.5 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ.....	42

2.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	46
-----------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΡΙΣΕΙΣ.....	47
---	-----------

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	47
--------------------	----

3.2 ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ 1929-1932 (ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ).....	48
--	----

3.3 ΠΕΤΡΕΛΑΪΚΗ ΚΡΙΣΗ: 1973.....	50
---------------------------------	----

3.4 ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΤΡΕΛΑΪΚΗ ΚΡΙΣΗ: 1979.....	51
---	----

3.5 ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ 1987 (Η.Π.Α.).....	52
--	----

3.6 ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 1995 (ΜΕΞΙΚΟ).....	53
--	----

3.7 ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 1997-1998 (ΝΑ ΑΣΙΑ).....	54
--	----

3.8 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 1998 (ΡΩΣΙΑ).....	54
--	----

3.9 ΙΑΠΩΝΙΑ: 1990-2003.....	55
-----------------------------	----

3.10 Η «ΦΟΥΣΚΑ» ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ : 2000....	56
---	----

3.11 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 1999-2002 (ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ).....	57
--	----

3.12 ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΚΡΙΣΗ 2007- ΣΗΜΕΡΑ.....	57
---------------------------------------	----

3.12.1 ΑΙΤΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	64
--------------------------------------	----

3.12.2 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ...	67
--	----

3.12.3 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	68
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΝΕΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	69
--	-----------

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	69
-------------------	----

4.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ TURNER ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ DE LAROSIERE.....	70
---	----

4.3 ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ	
---	--

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ.....	77
4.4 ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΝΕΟ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ.....	79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
ΟΙ ΝΕΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ.....	84
5.1 ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ DE LAROSIERE.....	84
5.2 ΜΑΚΡΟ-ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΥΣΤΗΜΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (ΕΣΣΚ).....	87
5.2.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΥΣΤΗΜΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (EUROPEAN SYSTEMIC RISK COUNCIL).....	87
5.3 ΜΙΚΡΟ-ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ (EUROPEAN SYSTEM OF FINANCIAL SUPERVISION).....	92
5.3.1 ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ.....	93
5.3.2 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ (COMMITTEE OF EUROPEAN BANKING SUPERVISORS –CEBS-).....	95
5.3.3 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ (COMMITTEE OF EUROPEAN SECURITIES REGULATORS – CESR-).....	99
5.3.4. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ (COMMITTEE OF EUROPEAN INSURANCE AND OCCUPATIONAL PENSIONS SUPERVISORS -CEIOPS-).....	102

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ.....	107
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ.....	110
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	112

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες σε όλους αυτούς τους ανθρώπους που συνέβαλλαν στο να φέρω εις πέρας την παρούσα Διπλωματική Εργασία.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Επιβλέποντα της εργασίας αυτής, καθηγητή κ. Σοφοκλή Μπρισίμη, καθώς και τον κ. Ασημακόπουλο Ιωάννη για την επικοινωνιακή συμβολή τους και την καθοδήγησή τους σε όλα τα στάδια διεκπεραίωσης της εργασίας αυτής.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στους γονείς μου για την διαρκή τους υποστήριξη, την αμέριστη συμπαράσταση, βοήθεια και προ πάντων κατανόηση και ανοχή καθ' όλο το χρονικό διάστημα των σπουδών μου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές συνέβαλαν στη δημιουργία ενός νέου πλαισίου χρηματοοικονομικών κανόνων και λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων (Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος, Λιαδάκη Αγγελική, 2006).

Η νομισματική ενοποίηση, η απελευθέρωση των χρηματαγορών, οι διεθνείς τραπεζικοί κανονισμοί, οι εποπτικές αλλαγές, η ανάπτυξη της τεχνολογίας, είναι μερικοί από τους παράγοντες που δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση μιας νέας ευρωπαϊκής χρηματοοικονομικής λογικής.

Οι αλλαγές που συντελέστηκαν και οι μεταρρυθμίσεις που θα εξακολουθούν να υφίστανται στο άμεσο μέλλον, έχουν επιπτώσεις που εκτείνονται όχι μόνο στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αλλά στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας.

Η επιτυχία της ομαλής οικονομικής λειτουργίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εμπιστοσύνη των καταναλωτών προς τους τραπεζικούς οργανισμούς. Οι ρυθμιστικές παρεμβάσεις των εποπτικών αρχών έχουν ως κεντρικό άξονα την ενίσχυση αυτής της εμπιστοσύνης του κοινού, κυρίως μέσα από την εξασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος.

Σημαντικές αδυναμίες όπως η ασύμμετρη πληροφόρηση¹ και η δυνητική εκμετάλλευση των καταναλωτών, η ανάληψη υπέρμετρων κινδύνων από τις τράπεζες, καθώς επίσης και η πολυπλοκότητα των συναλλαγών, η αδιαφάνεια και ο ιδιωτικός χαρακτήρας των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων καθιστούν αναγκαία την τραπεζική εποπτεία.

¹ Ως ασύμμετρη πληροφόρηση ορίζεται η κατάσταση στην οποία κάποιες πληροφορίες είναι γνωστές σε κάποιους αλλά όχι σε όλους, με αποτέλεσμα να οδηγεί σε μη αποτελεσματικές αγορές, αφού οι συμμετέχοντες σε αυτές δεν έχουν όλοι πρόσβαση στις πληροφορίες που χρειάζονται για να λάβουν διάφορες αποφάσεις.

Κάθε πιθανή έλλειψη φερεγγυότητας ή ρευστότητας ενός τραπεζικού ιδρύματος είναι δυνατό να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εμπιστοσύνη του κοινού και να καταλήξει (υποβοηθούμενη και από την αυξανόμενη αλληλεξάρτηση) σε αλυσιδωτή αντίδραση που θα επεκταθεί σε όλο το τραπεζικό σύστημα, αλλά ακόμη και στο σύνολο της οικονομίας (domino effect)².

Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι διαθέτουν κεφάλαια τα οποία επαρκούν για τους κινδύνους, τους οποίους έχουν αναλάβει ή θα αναλάβουν μελλοντικά. Η προληπτική εποπτεία μέσω του ελέγχου της κεφαλαιακής επάρκειας, είναι το κυριότερο από τα μέτρα που χρησιμοποιούν οι εποπτικές αρχές.

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι η νέα αρχιτεκτονική του εποπτικού συστήματος στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται μια ισχυρότερη ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική εποπτείας και ρύθμιση της προληπτικής εποπτείας, η οποία θα μπορέσει να ενισχύσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Αρχικά, γίνεται μία ιστορική αναδρομή από την τράπεζα διεθνών διακανονισμών, στην επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία με αναφορά στη σύνθεση, το ρόλο και τους άξονες δραστηριότητάς της.

Στη συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύονται το σύμφωνο της Βασιλείας I καθώς και το αναθεωρημένο εποπτικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας, γνωστό ως Βασιλεία II, δίνοντας έμφαση στους τρεις πυλώνες που το διέπουν καθώς και στην επίδρασή του στους παράγοντες που επηρεάζουν τη χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα και σταθερότητα.

² Αλυσιδωτή αντίδραση που εμφανίζεται όταν μια μικρή αλλαγή προκαλεί μια παρόμοια αλλαγή κάπου κοντά, η οποία έπειτα θα προκαλέσει μια άλλη παρόμοια αλλαγή, και ούτω καθεξής σε μία γραμμική ακολουθία». Κάθε χώρα συνεργάζεται με άλλα έθνη, και οι επιχειρήσεις συνεργάζονται με άλλες επιχειρήσεις. Όταν ένας χρεοκοπήσει, επηρεάζονται και οι άλλοι. Αυτό είναι που καλείται «οικονομική επίδραση ντόμινο».

Στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται οι διεθνείς χρηματοοικονομικές κρίσεις, από το 1929, μέχρι το ξέσπασμα της κρίσης το 2007 στις Η.Π.Α. που φτάνει μέχρι σήμερα, οι μετέπειτα εξελίξεις και οι συνθήκες οι οποίες επέτρεψαν την εξάπλωσή της και σε άλλους τομείς της οικονομίας και κοινωνίας σε όλον τον κόσμο. Ακόμη γίνεται προσπάθεια εξεύρεσης των αιτιών της, των επιπτώσεών της σε διάφορους τομείς και παρατίθενται πολιτικές αντιμετώπισης των δυσμενών συνθηκών που έχει προκαλέσει η κρίση.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται παρουσίαση της προσπάθειας για αναδιαμόρφωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος ώστε να γίνει πιο εύρωστο, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι θα διατηρήσει τις δυνατότητές του, όσον αφορά την καινοτομία και την υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης. Παρουσιάζουμε λοιπόν τις ενέργειες που γίνονται για το σχεδιασμό μιας αποτελεσματικής προληπτικής εποπτείας, ικανής να ανταποκριθεί στους εγγενείς κινδύνους των δραστηριοτήτων των τραπεζών. Μάλιστα, παρουσιάζεται η διεξοδική ανάλυση των αιτιών της χρηματοπιστωτικής κρίσης που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της έκθεσης de Larosière και της έκθεσης Turner, που είχαν επιφορτιστεί να συντάξουν μια σειρά προτάσεων για την αναδιάρθρωση του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Τέλος, στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι νέες ευρωπαϊκές εποπτικές δομές. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζονται και αναλύονται η βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη πρόταση για την υλοποίηση μίας νέας αρχιτεκτονικής του εποπτικού συστήματος, που συνίστανται στην θεσμοθέτηση δύο φορέων: του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου (European Systemic Risk Council) και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (European System of Financial Supervision) το οποίο και θα αποτελείται από τρεις νέες αρχές: την Επιτροπή

Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (Committee of European Banking Supervisors –CEBS-), την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Κεφαλαιαγοράς (Committee of European Securities Regulators – CESR-) και την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors –CEIOPS-).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ.

Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (Bank of International Settlements), ιδρύθηκε το 1930. Είναι παγκοσμίως το παλαιότερο Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα και παραμένει το κύριο κέντρο για διεθνή συνεργασία κεντρικών τραπεζών. Καθιερώθηκε στα πλαίσια του Νέου Σχεδίου (1930), το οποίο εξέτασε το ζήτημα των πληρωμών αποζημίωσης που επιβλήθηκαν στη Γερμανία από τη Συνθήκη των Βερσαλλιών μετά από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. (*Bank for International Settlements*)

Η συμφωνία του Bretton Woods³ το 1944 ζήτησε την κατάργηση της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών. Υπήρξε υποψία για τις εν καιρώ πολέμου δραστηριότητες της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών και μερικοί θεώρησαν ότι υπήρχε μικρό περιθώριο για την Τράπεζα να διαδραματίσει έναν χρήσιμο ρόλο μέσα στο πλαίσιο του Bretton

³ Το Σύστημα σταθερών ισοτιμιών του Bretton Woods ίσχυσε από την ομόθυμη σύνοδο του 1944 έως και το 1971, όταν ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Richard Nixon εγκατέλειψε την μετατρεψιμότητα του αμερικανικού δολαρίου σε χρυσό. Πριν τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ίσχυε ο κανόνας του χρυσού για τις συναλλαγματικές ισοτιμίες στο διεθνές εμπόριο. Έτσι από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα, η μεγάλη ανάγκη που υπήρξε για την καθιέρωση ενός διεθνούς νομισματικού συστήματος για την διευκόλυνση του διαρκώς αναπτυσσόμενου διεθνούς εμπορίου, οδήγησε στην καθιέρωση εκ των πραγμάτων (de facto) στον κλασικό κανόνα του χρυσού. Έτσι σύμφωνα με αυτό το σύστημα κάθε χώρα καθόρισε μια συγκεκριμένη ισοτιμία του εθνικού της νομίσματος με τον χρυσό. Προς το τέλος του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου, παρατηρήθηκαν συχνές και μεγάλες μεταβολές στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και έτσι πραγματοποιήθηκε η Νομισματική και Χρηματοοικονομική Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών, ευρύτερα γνωστή ως η Διάσκεψη του Bretton Woods. Εκεί αποφασίστηκε η δημιουργία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), της Παγκόσμιας Τράπεζας, της GATT καθώς και η υιοθέτηση του συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών που έγινε γνωστό ως το σύστημα του Bretton Woods. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό κάθε χώρα που συμμετείχε αναλάμβανε την υποχρέωση να ασκήσει τέτοια νομισματική πολιτική που να διατηρεί την συναλλαγματική της ισοτιμία σταθερή σε μια καθορισμένη τιμή, συν/πλην ένα τοις εκατό, σε σχέση με τον χρυσό. Η ανελαστικότητα των τιμών στα τέλη της δεκαετίας του 1960 το ελλειμματικό ισοζύγιο των ΗΠΑ όσο και το κλίμα της διεθνούς αβεβαιότητας συνέχισαν να συντηρούνται στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, και τελικά το 1971 με απόφαση του προέδρου Richard Nixon, οι ΗΠΑ εγκαταλείπουν την μετατρεψιμότητα του δολαρίου σε χρυσό και μαζί μ' αυτήν το σύστημα σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods. Έτσι αρχίζει η νεότερη εποχή των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Woods παράλληλα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και την Παγκόσμια Τράπεζα.

Μετά από το 1958, το σύστημα του Bretton Woods των ελεύθερα μετατρέψιμων νομισμάτων στις σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες, ήταν πλήρως λειτουργικό. Αλλά σύντομα έγινε προφανές ότι απαιτούνταν διεθνή συνεργασία για να λειτουργήσει ομαλά. Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών άρχισε τώρα να παίζει ένα σημαντικό ρόλο στο συντονισμό της διαχείρισης κρίσεων μεταξύ των κεντρικών τραπεζών, ενώ η τιμή του χρυσού και άλλες νομισματικές αστάθειες απειλούσαν να υπονομεύσουν το διεθνές νομισματικό σύστημα.

Η αύξηση των διεθνών χρηματοοικονομικών αγορών και των διασυνοριακών ροών χρήματος στη δεκαετία του '70 έδωσε έμφαση στην έλλειψη αποδοτικής τραπεζικής επίβλεψης σε διεθνές επίπεδο. Οι εθνικές τραπεζικές εποπτικές αρχές ρύθμιζαν βασικά τις εγχώριες τράπεζες και τις εγχώριες δραστηριότητες των διεθνών τραπεζών, ενώ οι διεθνείς δραστηριότητες αυτών των τραπεζών συχνά δεν εποπτεύονταν. Η κατάρρευση το 1974 της Bankhaus Herstatt στη Γερμανία και της Franklin National Bank στις ΗΠΑ οδήγησε στην σύσταση της Επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία, με μέλη της ανώτερους αντιπροσώπους των κεντρικών τραπεζών και τραπεζικών εποπτικών αρχών από τα κράτη –μέλη της Ομάδας των Δέκα (Group of 10)⁴ και από αντιπροσώπους του Λουξεμβούργου και της Ισπανίας.

⁴ Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Σουηδία, Σκωτία, Ηνωμένο Βασίλειο, Αμερική.

1.2 Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν είναι διεθνής οργανισμός αλλά μια de facto οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί με την υποστήριξη της γραμματείας της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank of International Settlements). Οι κανόνες που περιέχονται στις εκθέσεις της δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα αλλά αποτελούν γενικές κατευθυντήριες γραμμές καλής πρακτικής. Εντούτοις, η αποδοχή τους από τις κεντρικές εποπτικές αρχές ανά την υφήλιο είναι εξαιρετικά αυξημένη.

Οι στόχοι του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας μπορούν να διακριθούν σε κύριο και επικουρικούς.

Πιο αναλυτικά, ο κύριος στόχος της είναι η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος από το ενδεχόμενο της επέλευσης τραπεζικών πτωχεύσεων με αρνητικές αλυσιδωτές αντιδράσεις σε περισσότερα κράτη.

Η Επιτροπή της Βασιλείας επιδιώκει ταυτόχρονα και δύο επικουρικούς στόχους οι οποίοι αφορούν (Γκόρτσος Χρήστος, 2003):

- Την διεθνή σύγκλιση του περιεχομένου των κανόνων προληπτικής τραπεζικής εποπτείας τους οποίους εφαρμόζουν οι εποπτικές αρχές- μέλη της Επιτροπής της Βασιλείας, προκειμένου να αμβλυνθούν οι συνθήκες ανταγωνιστικής ανισότητας ανάμεσα σε τράπεζες εγκατεστημένες σε διάφορα κράτη. Η διασφάλιση αυτή συνθηκών ανταγωνιστικής ισότητας επιτρέπεται στο βαθμό που οι όποιες διαφορές οφείλονται στο εποπτικό καθεστώς στο οποίο υπάγονται.

- Τη διαμόρφωση σε συνεργασία με την Διεθνή Οργάνωση Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς (IOSCO)⁵, ισοδύναμων καθεστώτων για την προληπτική εποπτεία των διεθνών τραπεζών και των διεθνών χρηματιστηριακών εταιριών αναφορικά με την έκθεσή τους στους κινδύνους από παρεμφερείς χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Η διασφάλιση αυτή των συνθηκών ανταγωνιστικής ισότητας μεταξύ των διεθνών τραπεζών και των διεθνών επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, εντάσσεται πάλι στα πλαίσια του εποπτικού καθεστώτος. (Γκόρτσος Χρήστος, 1997)

1.3 ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΑΞΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Το περιεχόμενο της συνεργασίας που αναπτύχθηκε στους κόλπους της Επιτροπής της Βασιλείας από το 1974 κινείται γύρω από τέσσερις άξονες: (Γκόρτσος Χρήστος, 2003)

- Όσο αναφορά τον πρώτο άξονα, η Επιτροπή της Βασιλείας ξεκίνησε να λειτουργεί ως ένα φόρουμ για την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των μελών της, ώστε να κατανοηθεί το νέο περιβάλλον λειτουργίας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος που δημιουργήθηκε μετά την κατάργηση του διεθνούς νομισματικού συστήματος του Bretton Woods. Ο άξονας αυτός κρίνεται απαραίτητος λόγω της διακύβευσης της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος που δημιουργείται από την ανάδειξη των διάφορων χρηματοπιστωτικής φύσης κινδύνων στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες με τη δραστηριότητά τους.
- Ο δεύτερος άξονας αφορά την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των τραπεζικών εποπτικών αρχών και την καθιέρωση κανόνων για την υπαγωγή όλων των διεθνών τραπεζών, οι οποίες λειτουργούν σε περισσότερα από ένα κράτη μέσω των

⁵ Η IOSCO, ο Διεθνής Οργανισμός των Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς (International Organization of Securities Commissions), είναι ένα διεθνές forum όπου 174 εποπτικές αρχές κεφαλαιαγοράς επεξεργάζονται αρχές και πρότυπα για την άσκηση των εποπτικών τους καθηκόντων.

υποκαταστημάτων ή θυγατρικών επιχειρήσεων. Παράλληλα, αφορά τη δικαιοδοσία των εποπτικών αρχών και την καθιέρωση σταθερών διαύλων επικοινωνίας για την ανταλλαγή των απαραίτητων πληροφοριών μεταξύ των εποπτικών αρχών των κρατών καταγωγής και υποδοχής των διεθνών τραπεζών, ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εποπτεία των τελευταίων.

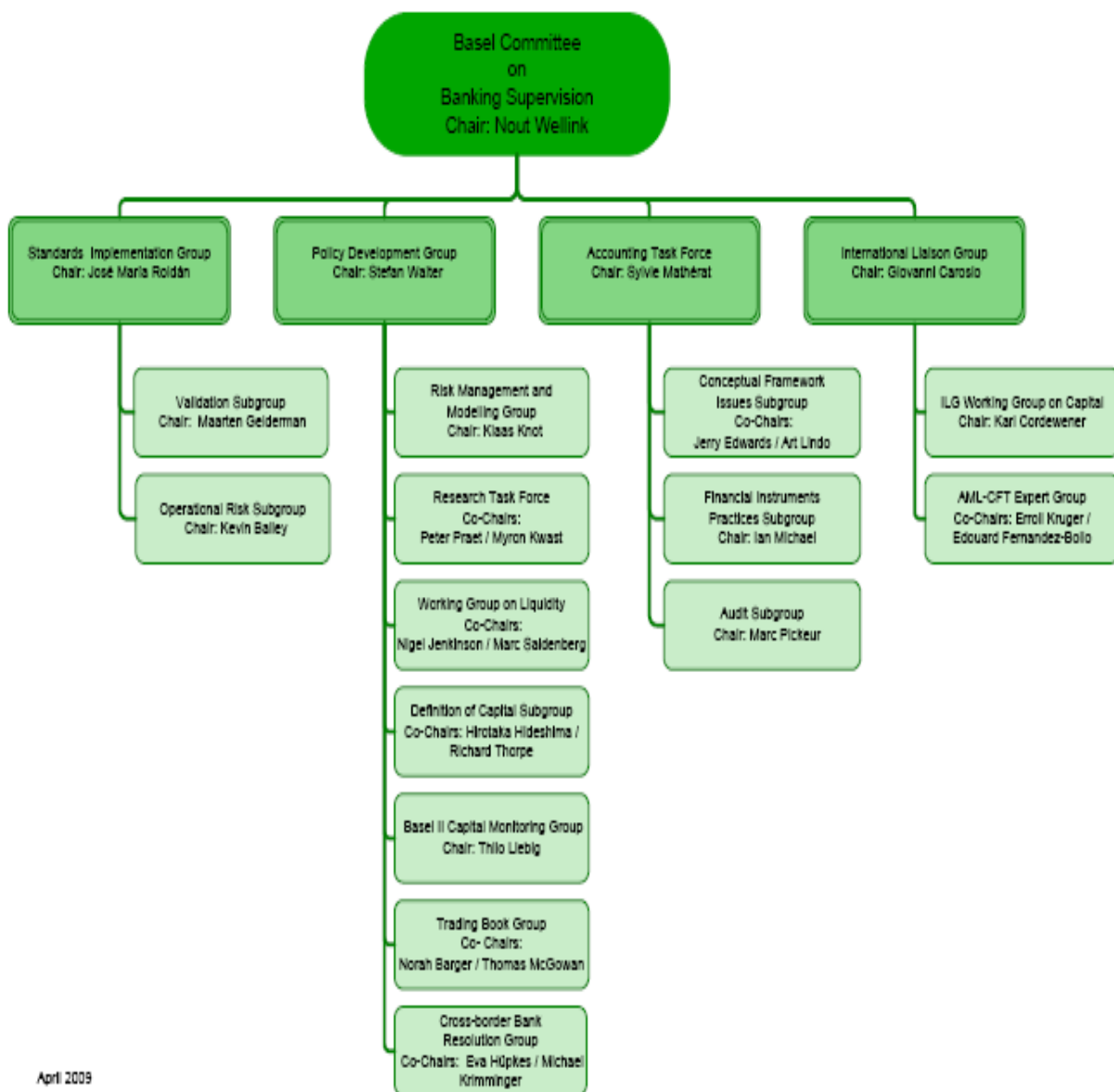
- Ο τρίτος άξονας σχετίζεται με την προώθηση ομοιόμορφων εποπτικών κανόνων και προτύπων προκειμένου να υιοθετούνται από τις εθνικές εποπτικές αρχές- μέλη της Επιτροπής. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται ο περιορισμός έκθεσης των τραπεζών σε αφερεγγυότητα και συνεπώς η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.
- Οι εκθέσεις της Επιτροπής της Βασιλείας στα πρώτα χρόνια λειτουργίας της, αφορούσαν αποκλειστικά και μόνο τις τράπεζες με σημαντική διεθνή δραστηριότητα και καταστατική έδρα στα κράτη που εκπροσωπούνται σε αυτήν. Με την πάροδο όμως των ετών και ιδιαίτερα μετά τις σοβαρές διεθνείς χρηματοπιστωτικές κρίσεις, στα μέσα της δεκαετίας του 1990, σε διάφορες αναδυόμενες αγορές (Μεξικό, Νοτιοανατολική Ασία και Ρωσία) άρχισε να κρίνεται αναγκαία η αναβάθμιση του κανονιστικού πλαισίου που διέπει την άσκηση της τραπεζικής εποπτείας και στις οικονομικά αναπτυσσόμενες χώρες.

Η επιρροή του έργου της Επιτροπής είναι σημαντική και εκτός του κύκλου των νομισματικών και εποπτικών αρχών που συμμετέχουν στη σύνθεσή της, μιας και μεγάλο τμήμα του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας έχει υιοθετηθεί από τις εποπτικές αρχές πολλών κρατών που δεν συμμετέχουν στη σύνθεσή της και επίσης, το έργο της έχει καθοριστική επίδραση στη διαμόρφωση του κανονιστικού πλαισίου που αφορά την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων στην ενιαία τραπεζική

αγορά και κυρίως στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών και την διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των εποπτικών αρχών.

Το σύνολο του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας μπορεί να διακριθεί σε πέντε ενότητες:

- Διασυνοριακή συνεργασία των τραπεζικών εποπτικών αρχών είτε με άλλες τραπεζικές αρχές είτε με αρχές που εποπτεύουν επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.
- Προληπτική εποπτεία και έλεγχος των τραπεζών.
- Υποχρεωτική παροχή πληροφοριών των τραπεζών στις εποπτικές αρχές αλλά και στους επενδυτές.
- Λογιστική απεικόνιση των τραπεζικών συναλλαγών και
- Προληπτική εποπτεία των σύνθετων χρηματοπιστωτικών ομίλων.

Εικόνα 1. Οργανόγραμμα Επιτροπής Βασιλείας, Πηγή:

<http://www.bis.org/bcbs/organigram.pdf>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ I

Βάση του πλαισίου που έχει διαμορφώσει η Επιτροπή της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών αποτελεί το Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988 (Basle Capital Accord), οι διατάξεις του οποίου αφορούν δύο συναφή θέματα: (Γκόρτσος Χρήστος, 2006)

- τη μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών για κάλυψη έναντι της έκθεσής τους στον πιστωτικό κίνδυνο (και τον κίνδυνο χώρας) από στοιχεία ενεργητικού και εκτός ισολογισμού, και
- τον καθορισμό των στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων με τα οποία οι τράπεζες δικαιούνται να εκπληρώνουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου και των κινδύνων αγοράς.

Η πρακτική της Διαχείρισης Κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε ταχύτατα από το τέλος της δεκαετίας του 1970 ως σήμερα. Βασικότερες αιτίες ήταν η απελευθέρωση των αγορών, η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων, η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοοικονομικών εργαλείων με την εισαγωγή των παραγώγων, καθώς επίσης και η χρήση της τεχνολογίας σε επίπεδο συναλλαγών, αλλά και σε επίπεδο διαχείρισης κεφαλαίων. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου προήρθαν, κυρίως, από την έλλειψη σωστής διαχείρισης του δανειακού χαρτοφυλακίου των ιδρυμάτων. (Σύμφωνο Βασιλείας I)

Η δεκαετία του 1980 χαρακτηρίστηκε από μεγάλη μεταβλητότητα στις παραμέτρους της αγοράς και του συναλλάγματος και ιδιαίτερα στα επιτόκια, με αποτέλεσμα αρνητικές επιπτώσεις στην κερδοφορία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Με αφορμή τη νέα

χρηματοοικονομική κατάσταση οι Εποπτικές Αρχές επέκτειναν τους ήδη υπάρχοντες κανόνες και θέσπισαν νέους, δίνοντας περισσότερο έμφαση στην εφαρμογή των Κεφαλαιακών Απαιτήσεων και στον Κίνδυνο Αγοράς με την επιβολή του δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας, που στοχεύει να θέσει ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων που πρέπει να έχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο. Είναι πρώτη φορά που συνδέεται το ύψος των Ιδίων Κεφαλαίων με τον Πιστωτικό Κίνδυνο και καθιερώνεται ο συντελεστής Φερεγγυότητας⁶ για την αντιμετώπιση του Πιστωτικού Κινδύνου. Η ελάχιστη τιμή του Συντελεστή καθιερώθηκε στο 8% και είναι σχεδιασμένος να καλύπτει τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου σε όλες τις μορφές.

Στη δεκαετία του 1990 εμφανίστηκαν περιπτώσεις καταστροφικών ζημιών σε Πιστωτικά Ιδρύματα εξαιτίας κινδύνων που δεν προέρχονταν ούτε από αθέτηση εκπλήρωσης υποχρέωσης από αντισυμβαλλόμενο ούτε από μεγάλη μεταβλητότητα παραγόντων αγοράς, αλλά από ατέλειες του πλαισίου λειτουργίας. Με αφορμή κάποιες χρηματοοικονομικές δυσλειτουργίες και πτωχεύσεις σε Πιστωτικά Ιδρύματα γεννήθηκε η ανάγκη διαχείρισης ενός πρωτοεμφανιζόμενου τύπου κινδύνου, του λεγόμενου Λειτουργικού Κινδύνου.⁷

⁶ Ο Συντελεστής Φερεγγυότητας ορίζεται ως ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων του Πιστωτικού Ιδρύματος προς τα στοιχεία του Ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνό τους.

⁷ Ο λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος ζημιών, οι οποίες προκαλούνται από την ανεπάρκεια ή την αποτυχία εσωτερικών διαδικασιών, ατόμων και συστημάτων είτε από εξωτερικά γεγονότα. Στο λειτουργικό κίνδυνο περιλαμβάνεται και ο νομικός κίνδυνος. Περιλαμβάνει επίσης κινδύνους που προέρχονται από ηλεκτρονικές συναλλαγές, περιπτώσεις εσωτερικής και εξωτερικής απάτης σε βάρος της εταιρίας, δυσλειτουργία των συστημάτων ασφαλείας εργατικού δυναμικού και των εργασιακών πρακτικών, διακοπή της δραστηριότητας ή δυσλειτουργία των συστημάτων πληροφορικής, θέματα επιχειρησιακής συνέχειας, εκτέλεση έργων μέσω ανάθεσης σε τρίτους.

Τα αποτελέσματα από την επιβολή των κανόνων του Συμφώνου ήταν σημαντικά και δεν άργησαν να φανούν στο τραπεζικό σύστημα με την αύξηση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, καθώς επίσης και με τη δημιουργία εποπτικών συνθηκών ισότιμου ανταγωνισμού.

Παρά τη μεγάλη του όμως επιτυχία, δεν άργησε να καταστεί προφανής η ανάγκη αναθεωρήσεώς του. Σημαντικές χρηματοοικονομικές εξελίξεις υπέσκαψαν την αποτελεσματικότητα του εποπτικού αυτού προτύπου, το οποίο βασίζεται σε μία απλή αλλά αρκετά άκαμπτη κανονιστική μεθοδολογία σταθμίσεων του πιστωτικού κινδύνου:

- Μηδενική στάθμιση σε περιουσιακά στοιχεία μηδενικού κινδύνου όπως τα κρατικά ομόλογα.
- 20% στάθμιση σε στοιχεία με μικρό κίνδυνο, όπως είναι χρέος τράπεζας χώρας-μέλους του ΟΟΣΑ.
- 50% στάθμιση για στεγαστικά δάνεια με υποθήκη πάνω σε περιουσιακά στοιχεία.
- Πλήρη 100% στάθμιση για δάνεια στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων και των δανείων ανακυκλούμενης πίστης όπως είναι οι πιστωτικές κάρτες.

Το 1999 η Επιτροπή της Βασιλείας έδωσε στη δημοσιότητα το αναθεωρημένο έγγραφο του 1988 προς σχολιασμό σε θέματα πιστωτικού κινδύνου. Το νέο κείμενο οδήγησε σε συνεχείς διαβουλεύσεις μεταξύ των κεντρικών φορέων. Η βασική μεθοδολογία του πρώτου αναθεωρημένου Συμφώνου της Βασιλείας αφορά άμεσα τα εποπτικά ίδια κεφάλαια. Οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου ορίζονται ανά κατηγορία οφειλέτου, δηλαδή μικρότερου πιστωτικού κινδύνου, και είναι οι κεντρικές κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες, ενώ στη συνέχεια ακολουθούν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι

επιχειρήσεις. Επίσης, οι σταθμίσεις πιστωτικού κινδύνου έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και τραπεζών θα βασίζονται σε διαχωρισμό των κρατών ανάλογα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ⁸. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ θα ανήκουν σε Α' Ζώνη πιστωτικού κινδύνου, ενώ τα λοιπά κράτη θα είναι σε Β' Ζώνη υψηλότερου κινδύνου. Ακόμη, οι βραχυπρόθεσμες διατραπεζικές τοποθετήσεις ορίζονται σε 12 μήνες.

Ο σχεδιασμός του κανόνα κεφαλαιακής επάρκειας του 1988 έλαβε αποκλειστικά υπόψη τα χαρακτηριστικά του τραπεζικού συστήματος της δεκαετίας του '80. Γι' αυτό και κρίνεται ανεπαρκής για τις ανάγκες του διεθνούς χρηματοπιστωτικού τομέα του 21ου αιώνα. Πιο συγκεκριμένα, η κριτική εστιάζεται σε τέσσερα κυρίως σημεία:

1. Οι τράπεζες μπορούσαν να προσαρμόσουν σταδιακά τη συμπεριφορά τους, ώστε να ικανοποιούν τον κανόνα του Συμφώνου της Βασιλείας, αξιοποιώντας νομικά

⁸ Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) είναι ένας διεθνής οργανισμός εκείνων των αναπτυσσόμενων χωρών που υποστηρίζουν τις αρχές της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς. Δημιουργήθηκε το 1948 ως Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας με σκοπό να διαχειριστεί το σχέδιο Μάρσαλ για την ανοικοδόμηση της Ευρώπης μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Αργότερα η ιδιότητα μέλους της επεκτάθηκε και σε μη ευρωπαϊκά κράτη, και το 1960 μετασηματίστηκε στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Ο οργανισμός παρέχει ένα περιβάλλον όπου οι κυβερνήσεις μπορούν να συγκρίνουν εφαρμογές πολιτικής, να βρουν απαντήσεις στα κοινά προβλήματα, να προσδιορίσουν τις καλές πρακτικές και να συντονίσουν τις εσωτερικές και διεθνείς πολιτικές. Υπάρχουν αυτήν την στιγμή 30 πλήρη μέλη: Αυστρία, Βέλγιο, Καναδάς, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Νορβηγία, Πολωνία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Τουρκία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ. Κράτη-μέλη που προσχώρησαν αργότερα (ταξινομημένα σύμφωνα με την χρονολογία προσχώρησης): Ιαπωνία (1964), Φινλανδία (1969), Αυστραλία (1971), Νέα Ζηλανδία (1973), Μεξικό (1994), Τσεχία (1995), Ουγγαρία (1996), Νότια Κορέα (1996), Πολωνία (1996), Σλοβακία (2000). Ο ΟΟΣΑ προσκάλεσε επίσημα την Χιλή ως νέο κράτος μέλος στις 15 Δεκεμβρίου 2009. Η συμφωνία προσχώρησης υπογράφηκε στις 11 Ιανουαρίου 2010, κάνοντας την Χιλή την πρώτη χώρα της Νότιας Αμερικής στον οργανισμό. Η Χιλή θα γίνει επίσημα μέλος έπειτα από την επικύρωση από το Εθνικό Κογκρέσο και την κατάθεση ενός οργάνου προσχώρησης (επιστολή επικύρωσης).

κενά ή ατέλειες, προβαίνοντας σε arbitrage κεφαλαίων και τιτλοποιώντας⁹ επιχειρηματικά δάνεια.

2. Η απουσία σοβαρής διαφοροποίησης των κεφαλαιακών απαιτήσεων στον κανόνα του Συμφώνου της Βασιλείας ανάλογα με το ύψος του πιστωτικού κινδύνου αποτελούσε κίνητρο για ορισμένες τράπεζες να επιδίδονται σε δανεισμό υψηλού κινδύνου. Για παράδειγμα, αν και υπήρχαν σημαντικές διαφορές στο ύψος του πιστωτικού κινδύνου μεταξύ των τοποθετήσεων στις διάφορες χώρες του ΟΟΣΑ, το Σύμφωνο της Βασιλείας επέβαλλε ότι η έκθεση σε δανεισμό προς τις χώρες αυτές γενικά σταθμίζεται έναντι του κινδύνου με ποσοστό 0%.

3. Οι σταθμίσεις που προέβλεπε το Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988 για τα στοιχεία του ενεργητικού βασίζονταν αποκλειστικά στην έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο. Αγνοούσε, επομένως, άλλες μορφές τραπεζικών κινδύνων, όπως ο κίνδυνος επιτοκίου, ο λειτουργικός κίνδυνος, ο νομικός κίνδυνος κ.λπ.

4. Οι κανόνες της Βασιλείας σχεδιάστηκαν για την εποπτεία των δραστηριοτήτων των διεθνών τραπεζών που δραστηριοποιούνται στις βιομηχανικές χώρες. Εντούτοις, η λογική των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας έχει υιοθετηθεί από πολλές χώρες του κόσμου. Ιδιαίτερα στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφαρμόζεται σε τραπεζικά ιδρύματα και επενδυτικές εταιρείες ανεξάρτητα από το μέγεθός τους. Στον βαθμό,

⁹ Τιτλοποίηση ονομάζεται η έκδοση τίτλων που βασίζονται στις ταμειακές ροές που απορρέουν από στοιχεία του Ενεργητικού μιας οντότητας (π.χ. δάνεια μιας τράπεζας), των οποίων τίτλων η αποπληρωμή καλύπτεται από την ταμειακή ροή που δημιουργούν τα ίδια τα δάνεια με την αποπληρωμή τους. Η πρακτική αυτή εξυπηρετεί τις πληρωμές μεταξύ πιστωτών και δανειζομένων, ενώ η οντότητα δεν κρατά τα ίδια τα στοιχεία του Ενεργητικού για αποκόμιση τόκων (Σταϊκούρας Χρήστος, 2005-2006). Ο λόγος για τον οποίο μπορεί μια εμπορική τράπεζα να προβεί στην έκδοση τίτλων βασισμένων σε δάνειά της είναι για να απομακρύνει τα στοιχεία αυτά από το χαρτοφυλάκιό της. Αυτό μπορεί να το επιδιώκει, καθώς τα δάνεια εξυπηρετούνται σε μεσομακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, ενώ οι ανάγκες της για ρευστό σε περίπτωση ανάληψης χρημάτων από καταθετικό λογαριασμό εξυπηρετούνται σε βραχυπρόθεσμο διάστημα. Αυτή η χρονική υστέρηση καθιστά πιθανή μια αδυναμία αποπληρωμής των υποχρεώσεων της τράπεζας σε αναλήψεις από τους πελάτες της και προκειμένου να έχει την απαραίτητη ρευστότητα, αντλεί χρήματα από την πώληση των ομολόγων σε επενδυτές.

ωστόσο, που ο τομέας των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών γίνεται περισσότερο πολύπλοκος, οι γενικευμένοι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας καθίστανται αναποτελεσματικοί. Τέλος, οι σταθμίσεις στον κανόνα κεφαλαιακής επάρκειας της Βασιλείας ήταν κατά το μάλλον ή ήττον αυθαίρετες.

Η συνειδητοποίηση των αδυναμιών του συμφώνου της Βασιλείας I αλλά και η πίεση της αγοράς οδήγησε στην έναρξη των εργασιών για την αναθεώρηση του από την Επιτροπή Τραπεζικής εποπτείας της Βασιλείας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία όφειλε να αναθεωρήσει τις οδηγίες περί κεφαλαιακής επάρκειας οι οποίες σε αντίθεση με τις συστάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας είναι υποχρεωτικές.

2.2 ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Το 2001, η Επιτροπή Βασιλείας εξέδωσε και νέο έγγραφο, στο οποίο παρουσιάζονται με λεπτομερέστερο τρόπο οι αναθεωρημένες προτάσεις, με προβλεπόμενο χρόνο εφαρμογής το 2004. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη σειρά της εξέδωσε κείμενο προς σχολιασμό, το οποίο ουσιαστικά στήριξε το έγγραφο της Βασιλείας, αλλά εστίαζε περισσότερο σε θέματα που αφορούσαν αποκλειστικά τη Νομισματική Ένωση και αποτέλεσε βάση για την εναρμόνιση της Βασιλείας στα πλαίσια της Ευρωζώνης.

Έτσι, στις 26 Ιουνίου 2004 εκδόθηκε το αναθεωρημένο εποπτικό πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας, το οποίο είναι γνωστό ως Βασιλεία II και πρόκειται να εφαρμοστεί πλήρως μέχρι το 2015. Το κύριο χαρακτηριστικό του προτεινόμενου νέου πλαισίου αφορά αλλαγές σε δύο θέματα. Το πρώτο αφορά τη μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων για διεθνείς τράπεζες προκειμένου να καλύπτουν την έκθεσή τους σε πιστωτικούς κινδύνους και στην έκθεση χώρας. Στις νέες προτάσεις γίνεται αποδεκτό το γεγονός πως στο σημερινό σύνθετο και έντονα μεταβαλλόμενο

χρηματοπιστωτικό περιβάλλον δεν υπάρχει ένα και μοναδικό σύστημα μέτρησης, διαχείρισης και άμβλυνσης των κινδύνων που να ικανοποιεί όλες τις τράπεζες. Για το λόγο αυτό παρέχεται σε αυτές η δυνατότητα ευελιξίας και επιλογής από τις μεθόδους που προτείνονται για την μέτρηση του πιστωτικού και του λειτουργικού κινδύνου, εκείνης που καλύτερα προσαρμόζεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Επιπλέον, δίδονται κίνητρα στα πιστωτικά ιδρύματα για να βελτιώσουν τα συστήματα που χρησιμοποιούν και να ευαισθητοποιηθούν περισσότερο για την αντιμετώπιση των κινδύνων που αναλαμβάνουν. (Πάσχος Ιωάννης, Β'-Γ' Τρίμηνο 2001).

Ο δεύτερος τομέας προτάσεων αφορά τον καθορισμό των στοιχείων των Ιδίων κεφαλαίων που μπορούν να χρησιμοποιούν οι τράπεζες, προκειμένου να καλύπτουν τις απαιτήσεις έναντι των κινδύνων.

Ταυτόχρονα, το νέο πλαίσιο, επειδή καταργεί την ομοιομορφία απαιτήσεων, οδηγεί τα τραπεζικά ιδρύματα στην ενίσχυση των εσωτερικών συστημάτων ελέγχου.

Βασικοί στόχοι του νέου εποπτικού πλαισίου παραμένουν η προώθηση της ασφάλειας και σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και η ενίσχυση των συνθηκών ίσου ανταγωνισμού. Επιπλέον επιδιωκόμενοι στόχοι είναι:

- Να αποδοθεί έμφαση στη διαδικασία εποπτικής εξέτασης και στη διαφάνεια της αγοράς.
- Η επαρκής κάλυψη του συνόλου των χρηματοοικονομικών και μη κινδύνων.
- Η σταδιακή σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων προς το οικονομικό κεφάλαιο των τραπεζών, μέσω της αναγνώρισης από τις εποπτικές αρχές της αποτίμησης του κινδύνου που πραγματοποιούν οι ίδιες οι τράπεζες.

Ένας από τους βασικότερους στόχους της Βασιλείας I ήταν η δημιουργία συνθηκών ίσου ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων, λόγω των διαφορετικών εποπτικών καθεστώτων που ίσχυαν διεθνώς. Για το λόγο αυτό επέβαλε σε μεγάλο βαθμό ομοιόμορφους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα. Η προτεινόμενη Βασιλεία II όμως, απομακρύνεται από την ιδέα ότι οι εποπτικοί κανόνες πρέπει να είναι ίδιοι για όλους και αναγνωρίζει ότι όσο πιο εξελιγμένο και αποτελεσματικό είναι ένα πιστωτικό ίδρυμα στην εκτίμηση και διαχείριση των αναλαμβανόμενων κινδύνων, τόσο λιγότερο κεφάλαιο θα πρέπει να διακρατά για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

2.2.1 ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Οι νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας βασίζονται σε τρεις αλληλένδετους πυλώνες.

- I. *Ο πρώτος πυλώνας* αφορά τον καθορισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του πιστωτικού και του λειτουργικού κινδύνου, καθώς και τους κανόνες που πρέπει να ακολουθούνται και τις μεθοδολογίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον προσδιορισμό της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- II. *Ο δεύτερος πυλώνας* αφορά τις διαδικασίες που πρέπει να εφαρμόσουν οι εποπτικές αρχές για να εξετάσουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των μεθόδων που ακολουθούν οι τράπεζες για την αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας και κατά πόσον αυτές συνάδουν με την φιλοσοφία του πρώτου πυλώνα.
- III. *Ο τρίτος πυλώνας* αφορά την ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων.

Η αποτελεσματικότητα των κανόνων του πρώτου πυλώνα εξαρτάται από την ικανότητα των εποπτικών αρχών να ελέγχουν την ορθή εφαρμογή τους μέσω των εξουσιών του δεύτερου πυλώνα. Επίσης οι αυξημένες υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων που απορρέουν από τον πυλώνα ΙΙ διαμορφώνουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων. (Γκόρτσος Χρήστος, 2005)

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, αντιπροσωπεύει την αναλογία μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας και των στοιχείων του ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού), τα οποία έχουν αντισταθμιστεί ανάλογα με τον κίνδυνο που έχει αποφασιστεί ότι τους αντιστοιχεί. Σύμφωνα με το νέο σύμφωνο της Βασιλείας ΙΙ υπολογίζεται ως εξής:

Εποπτικά κεφάλαια

Πιστωτικός κίνδυνος+ Κίνδυνος αγοράς+ Λειτουργικός κίνδυνος

2.2.2 ΠΡΩΤΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ- ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

(minimum capital requirements)

Ο ορισμός των ιδίων κεφαλαίων, οι ελάχιστες απαιτήσεις του 8% των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το σταθμισμένο ενεργητικό και οι διατάξεις αναφορικά με την εποπτική μεταχείριση των κινδύνων αγοράς παραμένουν αμετάβλητες. Η κύρια διαφοροποίηση έγκειται στην μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου περιλαμβανομένης και της εποπτικής αντιμετώπισης των μέσων και τεχνικών μείωσης του εν λόγω κινδύνου, καθώς και στην καθιέρωση επιπρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον λειτουργικό κίνδυνο.

Για την μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου παρέχονται δύο κύριες εναλλακτικές μέθοδοι:

α) η τυποποιημένη μέθοδος (standardized approach) , όπου οι συντελεστές στάθμισης προσδιορίζονται με βάση τις διαβαθμίσεις οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας και

β) η μέθοδος των εσωτερικών διαβαθμίσεων του κινδύνου (Internal Ratings- Based approach), όπου τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν με βάση εσωτερικές εκτιμήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων να εκτιμήσουν τον πιστωτικό κίνδυνο. Για κάποιες κατηγορίες ανοιγμάτων παρέχονται δύο εναλλακτικές, η βασική προσέγγιση (Foundation approach) και η εξελιγμένη προσέγγιση (Advanced approach).

Εκτός από τον πιστωτικό κίνδυνο το νέο πλαίσιο απαιτεί ελάχιστα κεφάλαια και για το λειτουργικό κίνδυνο που αντιμετωπίζει μια τράπεζα. Ο λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος εμφάνισης ζημιών που οφείλονται σε μη αποτελεσματικές διαδικασίες, μη αποτελεσματικά συστήματα, τον ανθρώπινο παράγοντα καθώς και εξωτερικά γεγονότα. Τα γεγονότα που επιφέρουν λειτουργικό κίνδυνο μπορεί να είναι μεγάλου αριθμού αλλά μικρής επίδρασης ή μικρού αριθμού αλλά μεγάλης επίδρασης. Η έλλειψη ιστορικών στοιχείων καθώς και η φύση του λειτουργικού κινδύνου καθιστούν την ποσοτικοποίησή του ιδιαίτερα δύσκολη.

Η Επιτροπή έχει κάνει πιο συγκεκριμένες προτάσεις σύμφωνα με τις οποίες η τράπεζα πρέπει να έχει ένα σύστημα διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου με σαφείς αρμοδιότητες ανατεθειμένες σε τμήμα διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου. Το τμήμα διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου θα πρέπει:

- Να αναπτύσσει στρατηγικές για την αναγνώριση, αποτίμηση, παρακολούθηση και έλεγχο- περιορισμό του λειτουργικού κινδύνου.
- Να σχεδιάζει και να εκτελεί τη μεθοδολογία αποτίμησης λειτουργικού κινδύνου του ιδρύματος.
- Να σχεδιάζει και να εκτελεί ένα σύστημα αναφοράς λειτουργικών κινδύνων.

Η Επιτροπή της Βασιλείας και για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου προτείνει τις τρεις εναλλακτικές μεθόδους (Σύμφωνα Βασιλείας I):

1. Του βασικού δείκτη (basic indicator approach)

Οι τράπεζες που εφαρμόζουν αυτή την μέθοδο θα πρέπει να υπολογίζουν εποπτικά κεφάλαια ως ποσοστό του ακαθάριστου εισοδήματος με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KBIA = GI * a$$

- όπου KBIA είναι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην μέθοδο του βασικού δείκτη για τον λειτουργικό κίνδυνο
- $a = 15\%$ (η Επιτροπή μελετά την τελική τιμή αυτού του συντελεστή)
- GI^{10} ο μέσος όρος του ακαθάριστου εισοδήματος των τριών τελευταίων χρόνων.

¹⁰ GI = net interest income + net result of fees and commissions + net result of financial operations + other income excluding extraordinary or irregular items and profits/losses from sales of securities in banking book.

2. Την τυποποιημένη μέθοδο (standardized approach)

Οι τράπεζες σύμφωνα με αυτή την εναλλακτική λύση, χωρίζουν τις δραστηριότητες τους σε οκτώ βασικές κατηγορίες (business lines) . Τα εποπτικά κεφάλαια για τον λειτουργικό κίνδυνο υπολογίζονται ως ποσοστό του ακαθάριστου εισοδήματος για κάθε business line με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KTSA = \Sigma(GI1-8 * b1-8)$$

- όπου KTSA οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην τυποποιημένη μέθοδο
- b1-8 = ποσοστό για κάθε business line,
- GI1-8 = ο μέσος όρος του ακαθάριστου εισοδήματος των τριών τελευταίων χρόνων για κάθε business line.

Προβλέπονται τα παρακάτω business lines και συντελεστές b1-8 :

- Εταιρική χρηματοδότηση- Corporate Finance (18%)
- Αγοραπωλησία τίτλων- Trading & Sales (18%)
- Λιανική τραπεζική- Retail Banking (12%)
- Εμπορική τραπεζική- Commercial Banking (15%)
- Πληρωμές και Διακανονισμοί- Payment and Settlement (18%)
- Υπηρεσίες αντιπροσώπευσης- Agency Services (15%)
- Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων- Asset Management (12%)
- Λιανική χρηματομεσιτεία- Retail Brokerage (12%)

3. Την μέθοδο εσωτερικής μέτρησης- εξελιγμένης μεθόδου μέτρησης
(advanced measurement approach).

Οι τράπεζες σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις με βάση την δική τους μεθοδολογία αποτίμησης λειτουργικών κινδύνων. Για να εφαρμοσθεί η μεθοδολογία θα πρέπει να εκπληρώνονται μια σειρά από ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια. Οι τράπεζες που θα ακολουθήσουν αυτή την εναλλακτική λύση θα πρέπει να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις λαμβάνοντας υπ' όψιν τον τρόπο κατανομής των τραπεζικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με την προηγούμενη μέθοδο, υπολογίζει από ιστορικά δεδομένα και για συγκεκριμένες παραμέτρους την πιθανότητα να συμβούν ανάλογες περιπτώσεις σε κάποιο βάθος χρόνου και τη μέση απώλεια ανά περίπτωση. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών που εφαρμόζουν αυτή τη λύση δεν μπορούν να είναι μικρότερες από το 75% των κεφαλαιακών απαιτήσεων που θα υπολογίζονταν σύμφωνα με την τυποποιημένη μέθοδο.

Όσο αφορά τις τράπεζες, αυτές επιλέγουν μέθοδο αξιολόγησης του λειτουργικού κινδύνου ανάλογα με τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα τεχνολογικά μέσα που διαθέτουν. Όμως, ενθαρρύνονται να κινηθούν προς την υιοθέτηση των περισσότερο εξελιγμένων μεθόδων όσο περισσότερο αναβαθμίζουν τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα συστήματα αποτίμησης λειτουργικού κινδύνου. Η μέθοδος που θα επιλέγεται θα πρέπει να αντιστοιχεί στη συνθετότητα των δραστηριοτήτων τους. Και τέλος επιτρέπεται η χρησιμοποίηση διαφορετικών μεθόδων για διαφορετικές μονάδες δραστηριότητας.

Η Επιτροπή προτείνει την πρώτη μέθοδο μόνο για τις τράπεζες με μικρό εύρος δραστηριοτήτων και περιορισμένη τοπική παρουσία, ενώ ενθαρρύνει τις υπόλοιπες να προχωρήσουν στην τρίτη εναλλακτική μέθοδο. Αυτό γίνεται έμμεσα, αφού στην τρίτη

μέθοδο οι κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι σημαντικά μικρότερες από αυτές της πρώτης. Επειδή όμως στην εφαρμογή της τρίτης μεθόδου απαιτείται σημαντικό χρονικό διάστημα, προτείνεται η δεύτερη μέθοδος. Η Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2001 εισηγήθηκε οι κεφαλαιακές απαιτήσεις να αποτελούν περίπου το 20% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων, ωστόσο μετά από αντιρρήσεις ορισμένων τραπεζικών ιδρυμάτων αναθεώρησε την εισήγησή της και μείωσε κατά ένα σημαντικό ποσοστό τις κεφαλαιακές απαιτήσεις.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ		
ΒΑΘΜΟΣ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΣΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ
ΧΑΜΗΛΟΣ	Τυποποιημένη (Standardized)	Βασικού δείκτη (Basic Indicator)
	ΑΠΛΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΣ	
ΜΕΤΡΙΟΣ	Θεμελιώδης βάσει συστημάτων εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB foundation)	Τυποποιημένη (Standardized) Εναλλακτική Τυποποιημένη
ΥΨΗΛΟΣ	Προηγμένη βάσει συστημάτων εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB Advanced)	Προηγμένη (Advanced Measurement approach)

Πίνακας 1 Μέθοδοι υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων

Πηγή: www.hcmc.gr/photos/Statistics/files/Gortsos_Presentation.pdf

2.2.3 ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ- ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

(supervisory review process)

Ο δεύτερος Πυλώνας της Βασιλείας II αναφέρεται στην καθιέρωση των διαδικασιών για τον έλεγχο της κεφαλαιακής επάρκειας. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι κάθε πιστωτικό ίδρυμα διαθέτει τουλάχιστον τα ελάχιστα κεφάλαια που απαιτούνται για τη διαχείριση κινδύνων, ενώ θα πρέπει να ελέγχουν τις στρατηγικές που αναπτύσσουν καθώς και αν συμμορφώνονται με τους κανόνες και τις διαδικασίες υπολογισμού των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας.

Ο δεύτερος πυλώνας αρθρώνεται γύρω από τέσσερις βασικές αρχές: (Γκόρτσος Χρήστος, 2005)

- Πρόβλεψη διαδικασιών από τα πιστωτικά ιδρύματα για την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας και τη διαμόρφωση στρατηγικής για τη διατήρηση του επιπέδου ιδίων κεφαλαίων.
- Καθιέρωση της εξουσίας εποπτικού ελέγχου της αρτιότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών.
- Δυνατότητα επιβολής από την αρμόδια εποπτική αρχή κεφαλαιακής απαίτησης για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου καθ' υπέρβαση του ελαχίστου ορίου (8%) σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα.
- Καθιέρωση της εξουσίας έγκαιρης παρέμβασης των εποπτικών αρχών σε περίπτωση επιδείνωσης του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος.

Η διαδικασία της εποπτικής εξέτασης (supervisory review process) του δεύτερου πυλώνα αποτελεί μία από τις βασικές καινοτομίες του Νέου Συμφώνου. Αντανακλά τη

μετατόπιση του ενδιαφέροντος των εποπτικών αρχών από το επίπεδο της μακροπροληπτικής εποπτείας (μέτρα με τα οποία επιδιώκεται η διόρθωση των διαρθρωτικών αδυναμιών της τραπεζικής αγοράς) σε εκείνο της μικροπροληπτικής (μέτρα που αποσκοπούν στην προστασία καταθετών-καταναλωτών), παρέχοντας τη δυνατότητα προσωποποιημένης εποπτείας των ιδρυμάτων, οι δραστηριότητες των οποίων ενέχουν μεγαλύτερο συστημικό κίνδυνο.

Επιπλέον, το πλαίσιο των εποπτικών διαδικασιών ανασκόπησης και αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων, σύμφωνα με τον Πυλώνα II, οριοθετείται από τέσσερις ακόμα αρχές (*Πάσχος Ιωάννης, Β'-Γ' Τρίμηνο 2001*):

- 1^η Αρχή

Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν μηχανισμό για την αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας, σε συνάρτηση με το είδος των κινδύνων που επιλέγουν να αναλάβουν και τη στρατηγική που ακολουθούν, ώστε να διασφαλίζεται ότι διατηρούν επαρκή κεφάλαια.

- 2^η Αρχή

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να εξετάζουν και να αξιολογούν την εκτίμηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών βάσει των εσωτερικών μηχανισμών τους και την επίπτωση των στρατηγικών επιλογών τους στην κεφαλαιακή τους επάρκεια, καθώς και την ικανότητα των τραπεζών να παρακολουθούν και να επιβεβαιώνουν ότι οι δείκτες κεφαλαιακής τους επάρκειας βρίσκονται στα επίπεδα που καθορίζονται από τις εποπτικές αρχές. Εφόσον τα εποπτικά όργανα δεν ικανοποιούνται από τα αποτελέσματα των ελέγχων που διενεργούν για τα εν λόγω θέματα, θα πρέπει να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα.

- 3^η Αρχή

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να επιζητούν από τις τράπεζες, όταν συντρέχει λόγος, να λειτουργούν με δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας καλύτερους από τους εποπτικά ελάχιστα καθορισμένους και παράλληλα, να έχουν τη δυνατότητα να απαιτούν από αυτές να διατηρούν κεφάλαια υψηλότερα από τα ελάχιστα απαιτούμενα. Συνεπώς, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις του Πυλώνα Ι αποσκοπούν στην ύπαρξη ενός κατάλληλου κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας για την αντιμετώπιση των αβεβαιοτήτων που επηρεάζουν το σύνολο του τραπεζικού κλάδου. Η Επιτροπή της Βασιλείας υποστηρίζει ότι υπάρχει ανάγκη διακράτησης πρόσθετου κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας, ικανού να αντιμετωπίσει τους ενδεχόμενους ειδικούς κινδύνους.

- 4^η Αρχή

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να είναι σε θέση να επεμβαίνουν έγκαιρα, ώστε να αποτρέπουν τη μείωση των κεφαλαίων κάτω από τα ελάχιστα επίπεδα που απαιτούνται, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες των κινδύνων που συνδέονται με τις στρατηγικές επιλογές κάθε τράπεζας, και θα πρέπει να απαιτούν την άμεση λήψη διορθωτικών ενεργειών, σε περίπτωση που το ύψος των κεφαλαίων δεν διατηρείται σταθερό ή δεν επανέρχεται στα επιθυμητά επίπεδα.

Με τις αρχές αυτές δημιουργούνται νέες υποχρεώσεις και προκλήσεις τόσο για τα πιστωτικά ιδρύματα, όσο και για τις εποπτικές αρχές. Δεν αρκεί μόνο να εντοπίζεται ο κίνδυνος και να μετριοούνται οι ενδεχόμενες συνέπειες, αλλά να αξιολογούνται οι διαδικασίες που έχουν αναπτυχθεί για τη διεκπεραίωση κάθε δραστηριότητας, σε ό, τι αφορά την οργάνωσή τους, την πληρότητα και την αποτελεσματικότητά τους και το βαθμό συμμόρφωσης προς αυτές.

2.2.4 ΤΡΙΤΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ- ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

(market discipline)

Ο τρίτος πυλώνας εισάγει διατάξεις αναφορικά με την παρεχόμενη από τα πιστωτικά ιδρύματα προς το εξωτερικό πληροφόρηση για το ύψος των αναλαμβανομένων κινδύνων, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων αυτών και την ακολουθούμενη στρατηγική, προκειμένου μέσω της διαφάνειας (disclosure) να ενισχυθεί η πειθαρχία της αγοράς. Αφορά, επομένως, την υποχρέωση των τραπεζών να προβαίνουν σε γνωστοποίηση στοιχείων, τόσο ποιοτικού όσο και ποσοτικού χαρακτήρα, με σκοπό την ενίσχυση της επιβαλλόμενης από την αγορά πειθαρχίας προς τους κανόνες ορθής διαχείρισης των κινδύνων. Σκοπός του 3ου πυλώνα είναι να παρέχονται στους συμμετέχοντες στην αγορά οι αναγκαίες πληροφορίες για τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα και για τις διαδικασίες διαχείρισής τους. Στον τρίτο πυλώνα καθορίζονται τα γενικά κριτήρια και υποχρεώσεις δημοσιοποίησης από τα πιστωτικά ιδρύματα πληροφοριών που αφορούν κυρίως: *(Κεφαλαιακή Επάρκεια (Βασιλεία II))*:

- α) τις επιχειρήσεις του ομίλου του πιστωτικού ιδρύματος (όπως ορίζεται για σκοπούς εποπτείας αλλά και για λογιστικούς σκοπούς),
- β) τα ίδια κεφάλαια και τον τρόπο υπολογισμού της κεφαλαιακής του επάρκειας, και
- γ) την έκθεσή του σε κάθε κατηγορία κινδύνου, περιλαμβανομένων των στρατηγικών στόχων, των μεθόδων αξιολόγησης και των τεχνικών μείωσης των κινδύνων αυτών.

Επίσης, καθορίζονται η συχνότητα, ο τρόπος και τα μέσα δημοσιοποίησης και επαλήθευσης των πληροφοριών. Οι σχετικές πληροφορίες θα δημοσιοποιούνται, κατά κανόνα, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο στον ιστοχώρο του πιστωτικού ιδρύματος.

Η πειθαρχία της αγοράς αποτελεί για την Επιτροπή έναν σημαντικό παράγοντα εξασφάλισης της ασφάλειας και σταθερότητας του γενικότερου τραπεζικού περιβάλλοντος σε ένα τέτοιο λοιπόν περιβάλλον οι ελεγκτικές αρχές έχουν τη ευχέρεια να ζητήσουν την παροχή πληροφοριών από τα τραπεζικά ιδρύματα.

Η παροχή πληροφοριών από τα τραπεζικά ιδρύματα δεν θα πρέπει να έρχεται σε αντίθεση με τις βασικές λογιστικές αρχές και απαιτήσεις, καθώς και να δημοσιοποιούνται πληροφορίες που σχετίζονται με το τραπεζικό απόρρητο.

2.3 ΠΟΥ ΣΤΟΧΕΥΟΥΝ ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Οι νέες προτάσεις της Βασιλείας II στοχεύουν στην εξασφάλιση της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ισορροπίας μέσα από την ανάπτυξη πιστωτικών υποδειγμάτων για τον υπολογισμό προβλέψεων, που θα στηρίζονται στην ανάλυση τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών χαρακτηριστικών των πιστούχων. *(Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος, Λιαδάκη Αγγελική, 2006)*

Τα υποδείγματα αυτά περιορίζουν το βαθμό αυθαιρεσίας και υποκειμενικότητας των δανειστών, κατανέμουν αποτελεσματικότερα το κεφάλαιο, εμπεριέχουν απαιτήσεις για διαφορετικούς τύπους κινδύνου, ενώ προσδιορίζουν τον κίνδυνο που πιθανόν να εμπεριέχει η συναλλαγή με τον αντισυμβαλλόμενο και κατά συνέπεια το κόστος δανεισμού και το επιτόκιο.

Η κριτική του νέου Συμφώνου εστιάζεται κυρίως στην πολυπλοκότητα των προτάσεων που αφορούν τον πρώτο Πυλώνα, αλλά και σε κάποια εποπτικά κενά που πιθανόν να οδηγήσουν τις τράπεζες σε αποφυγή διακράτησης κεφαλαίου. Επιπλέον η έλλειψη διαθέσιμων στοιχείων για τον προσδιορισμό των παραμέτρων, η πλεονεκτική θέση στην οποία θα βρεθούν ιδρύματα με καλύτερη τεχνογνωσία, αλλά και η

υποκειμενικότητα στις εκτιμήσεις των οίκων αξιολόγησης που πιθανόν προκύψει λόγω ανταγωνισμού είναι σημαντικά προβλήματα που θα ανακύψουν κατά τη διάρκεια ανάπτυξης των υποδειγμάτων.

Λίγες μέρες πριν από το τέλος του 2009 η Επιτροπή της Βασιλείας παρέθεσε τις προτεινόμενες αλλαγές του πλαισίου της Βασιλείας II, για την ενίσχυση της ρευστότητας και την ενδυνάμωση των εποπτικών κεφαλαίων των τραπεζών. Το αναθεωρημένο αυτό πλαίσιο ενσωματώνει μέτρα με σκοπό να καλύψει προηγούμενες αδυναμίες και ελλείψεις της νομοθεσίας, της εποπτείας και της διαχείρισης του χρηματοοικονομικού κινδύνου, έχοντας υπόψη τα διδάγματα από την πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση. Οι αλλαγές του νέου ρυθμιστικού πλαισίου, βελτιώνουν την ποιότητα της κεφαλαιακής βάσης με (*Σύμφωνο Βασιλείας I*):

- αναβάθμιση και βελτίωση της σύνθεσης του πρωτοβάθμιου κεφαλαίου
- απλοποίηση του δευτεροβάθμιου κεφαλαίου, ενώ ταυτόχρονα προτίθεται η κατάργηση του σε ισχύ περιορισμού, σύμφωνα με τον οποίο το δευτεροβάθμιο κεφάλαιο δεν πρέπει να ξεπερνά το πρωτοβάθμιο κεφάλαιο
- κατάργηση του Τριτοβάθμιου κεφαλαίου.

Ταυτόχρονα οι προτάσεις επηρεάζουν τους τρεις πυλώνες της Βασιλείας II. Συνοπτικά, στον Πυλώνα I:

- Εφαρμόζονται υψηλότεροι συντελεστές στάθμισης κινδύνου σε ανοίγματα επανατιτλοποίησης και εκτός-ισολογισμού ανοίγματα, επηρεάζοντας τους υπολογισμούς των κεφαλαιακών απαιτήσεων που υπολογίζονται τόσο με τη μέθοδο εσωτερικής αξιολόγησης κινδύνου όσο και με την τυποποιημένη μέθοδο.

- Ενισχύεται η κάλυψη του κινδύνου με την εισαγωγή αναθεωρημένων πλαισίων υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών (Ιούλιος 2009): α) αυξημένοι συντελεστές στάθμισης κινδύνου για τις τιτλοποιήσεις, β) εφαρμογή ακραίων σεναρίων για την κάλυψη του κινδύνου αγοράς.
- Ενισχύεται και αναθεωρείται ο τρόπος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλομένου ο οποίος παρουσιάζεται στα παράγωγα και στις συναλλαγές επαναγοράς και πώλησης
- Εισάγεται ο δείκτης μόχλευσης.

Στον Πυλώνα II δίνονται συμπληρωματικές καθοδηγήσεις οι οποίες καλύπτουν τους ακόλουθους τομείς:

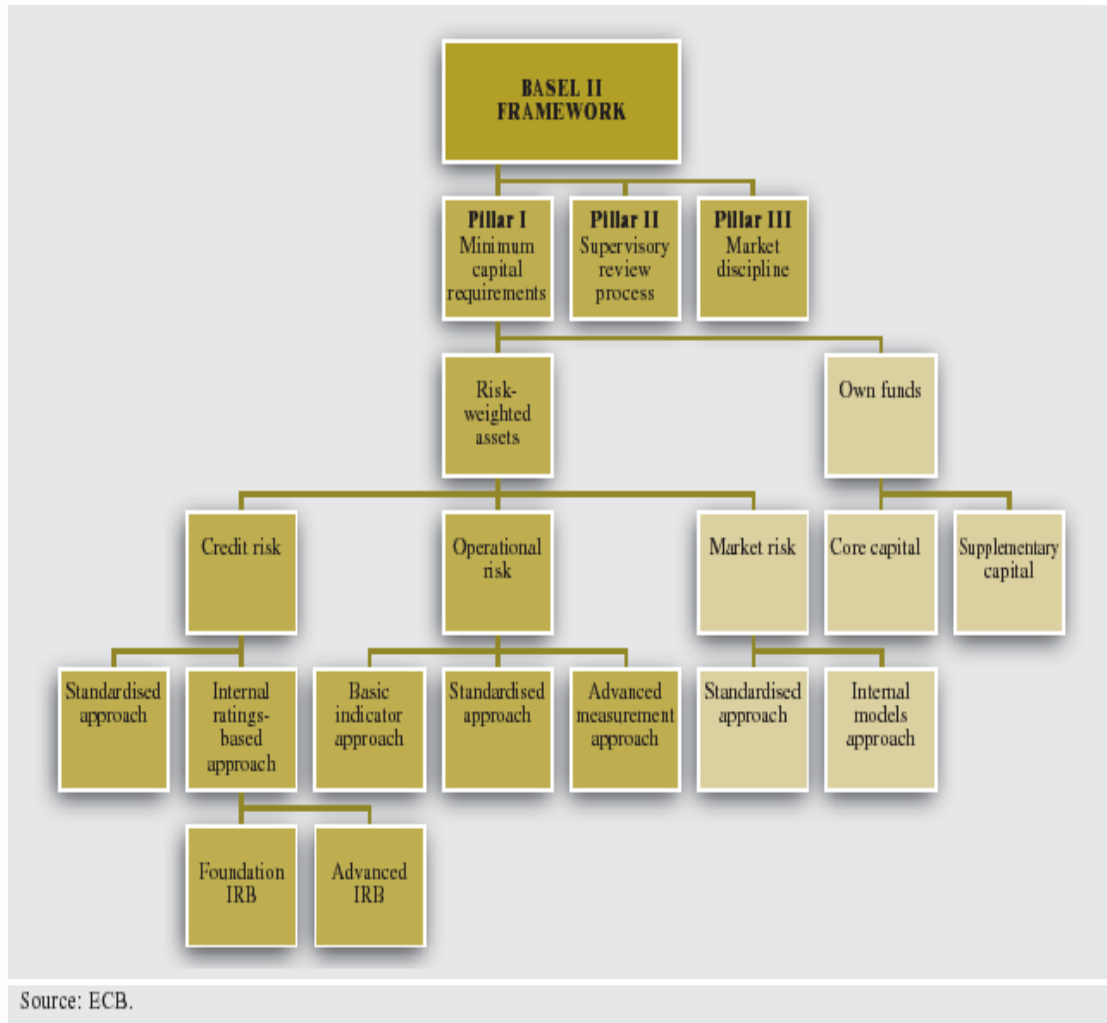
- Εποπτεία διαχείρισης κινδύνου και εσωτερικής διακυβέρνησης
- Χρήση και εφαρμογή ακραίων σεναρίων
- Εισαγωγή διεθνούς προτύπου διαχείρισης της ρευστότητας
- Εισαγωγή ενός πλαισίου που θα μετριάξει αντί να ενισχύει την εμφάνιση ακραίων οικονομικών φαινομένων.

Στον Πυλώνα III ζητείται μεγαλύτερη δημοσιοποίηση στοιχείων σχετικά με:

- Τις τιτλοποιήσεις και επανατιτλοποιήσεις
- Τη σύνθεση της κεφαλαιακής βάσης
- Άλλες δημοσιοποιήσεις σχετικά με τον κίνδυνο ρευστότητας, τα εκτός-ισολογισμού ανοίγματα και τα αποτελέσματα του Value at Risk ελέγχου για τράπεζες που ακολουθούν εσωτερικές διαδικασίες αξιολόγησης κινδύνου.

Οι προτεινόμενες αλλαγές στο πλαίσιο της Βασιλείας II δεν αποτελούν μόνο μικρές αναθεωρήσεις αλλά το μέσο που θα επιφέρει τη θεμελιώδη αλλαγή τόσο στις κεφαλαιακές απαιτήσεις όσο και στη διαχείριση του κινδύνου. Οι ρυθμιστικές Αρχές έχουν ανταποκριθεί στην τρέχουσα κρίση και τώρα απαιτείται από τις τράπεζες να προβούν άμεσα σε αναθεώρηση των διαδικασιών τους, μιας και η εφαρμογή των μέτρων θα επηρεάσει σημαντικά την επιχειρηματική τους στρατηγική και τον προγραμματισμό των κεφαλαίων. Ως εκ τούτου, οι τράπεζες πρέπει να υιοθετήσουν μια καλά σχεδιασμένη στρατηγική έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η ομαλή υλοποίηση των νέων απαιτήσεων.

Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει ξεκινήσει ήδη την ποσοτική αξιολόγηση της επίδρασης των προτεινόμενων μέτρων στα κεφάλαια των τραπεζών ενώ, ταυτόχρονα, ευελπιστεί ότι παρά την προβλεπόμενη αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων θα βελτιωθεί η ικανότητα των τραπεζών να αντιμετωπίζουν δυσχερείς καταστάσεις που προκύπτουν με την εμφάνιση ακραίων χρηματοοικονομικών φαινομένων στην αγορά. Τέλος σημειώνεται πως ενώ το αναθεωρημένο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνου του Πυλώνα II βρίσκεται ήδη σε ισχύ, τα αναθεωρημένα μέτρα του Πυλώνα I και III πρόκειται να οριστικοποιηθούν και να εφαρμοστούν με τη λήξη του 2010.

Εικόνα 2: Basel II Framework

Πηγή: <http://www.ecb.int/home/html/index.en.html>

2.4 ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ

Ως χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα νοείται ο επιμερισμός των διαθέσιμων πόρων του χρηματοοικονομικού συστήματος στις πιο αποτελεσματικές επενδυτικές ευκαιρίες με το μικρότερο δυνατό κόστος. Αυτό αφορά όλους τους παράγοντες του χρηματοοικονομικού συστήματος δηλαδή τις επιχειρήσεις διαμεσολάβησης (τράπεζες ή μη τραπεζικούς οργανισμούς που συγκεντρώνουν κεφάλαια), τις αγορές (χρηματαγορές

και κεφαλαιαγορές) καθώς και τα συστήματα υποστήριξης της αγοράς (συστήματα εκκαθάρισης, διακανονισμού και πληρωμών). (Καλφάογλου Φαίδωνας, 2006).

Οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα ενός συστήματος είναι τρεις. Πρώτον, η αποτελεσματικότητα επιμερισμού του κινδύνου μεταξύ των συμμετεχόντων στο σύστημα ούτως ώστε ο καθένας να αναλαμβάνει το μέρος του κινδύνου που έχει τη δυνατότητα να διαχειριστεί. Ο επιμερισμός δεν είναι μόνο διαστρωματικός αλλά και διαχρονικός. Δεύτερον, η διάχυση των πληροφοριών ώστε αυτές να είναι διαθέσιμες και προσιτές σε όλους και οι αντιθέσεις μεταξύ των οφειλετών και των δανειστών να επιλύονται μέσω της αγοράς. Τρίτον, η ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση η οποία θα επιλύει αποτελεσματικά τα προβλήματα εξουσιοδότησης (agency problem) που εμφανίζονται, συμβάλλοντας στην αποτελεσματικότερη κατανομή των διαθέσιμων πόρων. Αν οι εποπτικοί κανόνες είναι σχεδιασμένοι με τέτοιο τρόπο ώστε να ενισχύονται οι τρεις παραπάνω παράγοντες τότε αναμένεται ότι θα ενισχυθεί και η οικονομική αποτελεσματικότητα.

Όσον αφορά τη χρηματοοικονομική σταθερότητα, αυτή νοείται ως η ικανότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος να αντιστέκεται σε εξωτερικές ή εσωτερικές διαταραχές και να αντιμετωπίζει οικονομικές ανισορροπίες που προκαλούνται, η δε δυνατότητα αυτή πρέπει να καλύπτει το παρόν αλλά και να επεκτείνεται στο μέλλον.

Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη σταθερότητα είναι τρεις:

- Πρώτον, η αποτελεσματικότητα των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων.
- Δεύτερον, η δυνατότητα του τραπεζικού τομέα να απορροφά διαταραχές. Αυτό εξαρτάται από την αποδοτικότητα και κερδοφορία του συστήματος, την πολιτική προβλέψεων, την επάρκεια κεφαλαίων και τη ρευστότητα.

- Τρίτον, ο κίνδυνος μετάδοσης κρίσης όπου εξετάζονται οι πηγές μετάδοσης κρίσεων δηλαδή οι διατραπεζικές σχέσεις και οι συσχετίσεις των χαρτοφυλακίων, καθώς και τα προληπτικά μέτρα που συμβάλλουν στην ελαχιστοποίηση της πιθανότητας μετάδοσης.

Ενώ η χρηματοοικονομική σταθερότητα και η χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα είναι διαφορετικές έννοιες, από την ανάλυση των χαρακτηριστικών προκύπτει ότι είναι αλληλένδετες. Προφανώς, ένας υψηλός βαθμός αποτελεσματικότητας συμβάλλει στη σταθερότητα. Παράλληλα, η σταθερότητα είναι μια προϋπόθεση για μια ομαλή και αποδοτική λειτουργία του χρηματοοικονομικού συστήματος.

2.5 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Η επίδραση της Βασιλείας II στους παράγοντες που επηρεάζουν τη χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα και σταθερότητα, είναι οι εξής: *(Καλφάογλου Φαίδωνας, 2006)*

Επιμερισμός του Κινδύνου

Είναι προφανές ότι η ραγδαία αύξηση του μεγέθους και της πολυπλοκότητας της αγοράς πρόσθεσε νέες διαστάσεις στη διαδικασία της χρηματοοικονομικής αποτελεσματικότητας και σταθερότητας. Μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες είναι η τιτλοποίηση απαιτήσεων και η χρήση πιστωτικών παραγώγων. Το νέο πλαίσιο εισάγει για πρώτη φορά ρυθμίσεις για τις τράπεζες που χρησιμοποιούν την τεχνική της τιτλοποίησης για τη μεταφορά του πιστωτικού κινδύνου εκτός των ισολογισμών τους και αναγνωρίζει τα πιστωτικά παράγωγα ως τεχνική μείωσης του κινδύνου. Αυτό αναμένεται να βοηθήσει σε ορθότερο επιμερισμό του κινδύνου μέσα στο τραπεζικό σύστημα.

Διάχυση Πληροφοριών

Η Βασιλεία II δίνει μεγάλη έμφαση στη διαφάνεια και τη διάχυση των πληροφοριών, αφού αφιερώνει ολόκληρο τον τρίτο πυλώνα στην πειθαρχία της αγοράς. Για την επιβολή πειθαρχίας οι παράγοντες της αγοράς πρέπει να έχουν τα κατάλληλα κίνητρα, και το ισχυρότερο κίνητρο είναι η πιθανότητα να υποστούν ζημιά και να χάσουν κάποια από τα κεφάλαιά τους. Σε αυτή την περίπτωση, για να επιβάλλουν πειθαρχία πρέπει να έχουν τις απαραίτητες πληροφορίες για να αξιολογήσουν μια τράπεζα, την ικανότητα να ερμηνεύσουν κατάλληλα τις πληροφορίες καθώς και την ικανότητα να επηρεάσουν τις αποφάσεις των τραπεζών. Η Βασιλεία II εστιάζεται κυρίως στο πρώτο και αγνοεί τα άλλα δύο. Θεωρεί την πληροφορία ως ομοιογενές αγαθό όπου το περισσότερο είναι πάντα καλύτερο από το λιγότερο και επιβάλλει στις τράπεζες και τις εποπτικές αρχές την υποχρέωση δημοσιοποίησης πολλών πληροφοριών.

Εταιρική Διακυβέρνηση

Ως εταιρική διακυβέρνηση νοείται το σύνολο των συστημάτων και διαδικασιών που έχουν θεσμοθετηθεί για την επίλυση αντιθέσεων εντός των τραπεζών. Το νέο πλαίσιο της Βασιλείας II απαιτεί από τις τράπεζες, ιδίως αυτές που θα εφαρμόσουν τις εξελιγμένες μεθόδους μέτρησης και διαχείρισης των κινδύνων, να υιοθετήσουν ένα ισχυρό και αποτελεσματικό σύστημα διακυβέρνησης. Κάθε τράπεζα πρέπει να δημιουργήσει λειτουργίες ελέγχου που θα εξετάζουν σε τακτά χρονικά διαστήματα την αποτελεσματικότητα των συστημάτων. Τέλος, το νέο πλαίσιο απαιτεί την υλοποίηση συστήματος αναφορών ώστε η πληροφόρηση να φθάνει στα ανώτατα διοικητικά κλιμάκια. Όλα τα παραπάνω συνθέτουν ένα σύστημα ισχυρής εταιρικής διακυβέρνησης καθώς αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι καλά συστήματα με κακή εταιρική διακυβέρνηση

μπορεί να δημιουργήσουν πηγές κινδύνου που να επηρεάσουν αρνητικά τη σταθερότητα.

Διαχείριση Κινδύνων

Το πλαίσιο της Βασιλείας II έχει δύο κύρια χαρακτηριστικά, παρέχει κίνητρα (incentive- based) και επικεντρώνεται στον κίνδυνο (risk- based). Δίνει κίνητρα για να αναπτυχθούν συστήματα διαχείρισης των κινδύνων και έχει εδραιωθεί η πεποίθηση ότι η Βασιλεία II δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως μια υποχρέωση προς την εποπτική αρχή, αλλά μια ευκαιρία για βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης των κινδύνων. Αν οι τράπεζες εκμεταλλευθούν αυτή την ευκαιρία θα καταλήξουν σε καλύτερη αναγνώριση, ποσοτικοποίηση και εκτίμηση του κινδύνου. Οι διαδικασίες αυτές δεν είναι καινούργιες αλλά θα γίνουν πιο συστηματοποιημένες και αυστηρές με αποτέλεσμα να μειώνεται η πιθανότητα κακών αποφάσεων αλλά και να υπάρχει ένα σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης, το οποίο θα ενεργοποιείται νωρίς και θα λαμβάνονται διορθωτικές ενέργειες.

Δυνατότητα απορρόφησης ζημιών

Το πλαίσιο της Βασιλείας II υιοθετεί την αρχή ότι οι προβλέψεις καλύπτουν αναμενόμενες ζημιές, ενώ τα κεφάλαια μη αναμενόμενες ζημιές. Οι τράπεζες που θα εφαρμόσουν τις εξελιγμένες μεθοδολογίες πρέπει να εκτιμήσουν τις παραμέτρους κινδύνου που τις οδηγούν στον υπολογισμό των αναγκαίων προβλέψεων και κεφαλαίων. Συνεπώς δημιουργείται μια ασπίδα προστασίας η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την απορρόφηση ζημιών, χωρίς να κλονισθεί η ευρωστία των τραπεζών.

Το πρόβλημα αμβλύνεται, εν μέρει, με την υποχρέωση των τραπεζών να διενεργούν ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress testing). Οι ασκήσεις αυτές είναι ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο για λήψη αποφάσεων και άσκηση πολιτικής αλλά δεν πρέπει να λησμονούμε ότι είναι επίσης προσανατολισμένες στο παρελθόν με δυνατότητα εκτίμησης της αναμενόμενης ζημιάς. Η μη αναμενόμενη ζημιά δεν μπορεί να εκτιμηθεί, ακριβώς, γιατί είναι μη αναμενόμενη. Όταν η ακραία κατάσταση εξελιχθεί σε κρίση, τότε τα κεφάλαια συχνά δεν είναι επαρκή. Συνεπώς ορισμένες φορές τίθεται σε αμφιβολία η δυνατότητα του κεφαλαίου να απορροφήσει μη αναμενόμενες ζημιές, σε αντίθεση με τη λογική του πλαισίου της Βασιλείας II.

Κίνδυνος Μετάδοσης Κρίσεων

Η μετάδοση κρίσεων στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό σύστημα εξαρτάται από τον βαθμό συσχέτισης μεταξύ των τραπεζών και από τον τρόπο αντίδρασης των εποπτικών αρχών σε μια κρίση. Η Βασιλεία II αναμένεται να βελτιώσει τη δυνατότητα παρέμβασης των εποπτικών αρχών μέσω του Πυλώνα II καθώς και την προβλεπόμενη συνεργασία των εποπτών στα πλαίσια της εποπτείας διασυνοριακών ομίλων. Η συνεργασία αυτή υφίσταται και τώρα, αλλά αναμένεται ότι θα ενδυναμωθεί στις περιπτώσεις συστημικά σημαντικών τραπεζών και διασυνοριακής κρίσης, ώστε να μειωθεί η πιθανότητα μετάδοσης της κρίσης.

2.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η προσπάθεια καθιέρωσης του πλαισίου της Βασιλείας II άρχισε στο τέλος της δεκαετίας του '90 και ολοκληρώθηκε επτά χρόνια αργότερα. Όλο αυτό το διάστημα υπήρχαν οργανωμένες συζητήσεις για τη θεωρητική υπόσταση καθώς και τον τρόπο υλοποίησής του. Μεγάλο μέρος της τραπεζικής κοινότητας ζυμώθηκε με τις έννοιες που εισήγαγε η Βασιλεία II και σήμερα η συζήτηση επικεντρώνεται σε έννοιες που πριν μερικά χρόνια φαίνονταν ξένες και μη εύκολα κατανοητές. Υπό αυτό το πρίσμα ένα μεγάλο μέρος των επιπτώσεων της Βασιλείας II έχει ήδη συντελεστεί. (Καλφάογλου Φαίδωνας, 2006)

Βεβαίως και η πλήρης εφαρμογή του νέου πλαισίου αναμένεται ότι θα έχει θετικές επιπτώσεις στην ευρωστία των τραπεζών και κατ' επέκταση στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα ολόκληρου του τραπεζικού συστήματος.

Η αποτελεσματικότητα και σταθερότητα έχει και ορισμένες παραμέτρους που είναι εκτός του πεδίου ανάλυσης της Βασιλείας II. Αυτό δεν σημαίνει ότι η Βασιλεία II δεν είναι επαρκώς και καλά σχεδιασμένη αλλά καταδεικνύει τους περιορισμούς. Ένα εποπτικό πλαίσιο κεφαλαιακών απαιτήσεων, όσο καλά σχεδιασμένο και αν είναι, μπορεί να επηρεάσει μέχρι ενός ορισμένου σημείου την αποτελεσματικότητα και σταθερότητα του συστήματος. Υπάρχουν θέματα σχετικά με τον επιμερισμό των κινδύνων, τη διάχυση των πληροφοριών, τη δυνατότητα απορρόφησης ζημιών και τον κίνδυνο μετάδοσης κρίσης που χρήζουν συμπληρωματικών πολιτικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΡΙΣΕΙΣ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο όρος οικονομική κρίση, σε γενικές γραμμές, είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από μια διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Όταν λέμε οικονομική δραστηριότητα αναφερόμαστε σε όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας, όπως η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές, οι επενδύσεις κ.λπ. Μία οικονομική κρίση μπορεί να είναι τραπεζική (banking crisis), χρηματιστηριακή (stock market crash), νομισματική (currency crisis) ή κρίση χρέους (sovereign default) (*Κρίση χρηματιστηρίων, 2001*).

Κύριο χαρακτηριστικό μίας τραπεζικής κρίσης είναι η αδυναμία των χρηματοδοτούμενων πελατών να εκπληρώσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις δηλαδή η αθέτηση των υποχρεώσεων, με αποτέλεσμα τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια να αυξάνονται σημαντικά. Παράλληλα, μία τραπεζική κρίση συνήθως συνοδεύεται από μαζική ανάληψη καταθέσεων (bank run), καθώς οι καταθέτες κυριεύονται από το φόβο μίας ενδεχόμενης χρεοκοπίας. Οι αναλήψεις αυτές με τη σειρά τους αυξάνουν την πιθανότητα αθέτησης των υποχρεώσεων μίας τράπεζας, γεγονός που ενισχύει την περαιτέρω ανάληψη των καταθέσεων. Αυτή η αλυσίδα αποσταθεροποιεί πλήρως έναν τραπεζικό οργανισμό και μπορεί να τον οδηγήσει ακόμη και σε πτώχευση. Συστημική τραπεζική κρίση υπάρχει στην περίπτωση όπου οι μαζικές αναλήψεις καταθέσεων επεκτείνονται και σε υγιείς τραπεζικούς οργανισμούς, λόγω της επικράτησης καταστάσεων πανικού. Οι αλυσιδωτές αυτές αντιδράσεις συχνά οδηγούν σε οικονομική ύφεση.

Ως χρηματιστηριακή κρίση (stock market crash) χαρακτηρίζεται στην ουσία κάθε δραματικά απότομη μείωση των τιμών των μετοχών σε ένα σημαντικό αντιπροσωπευτικό δείγμα μετοχών μίας χρηματιστηριακής αγοράς για συνεχόμενο διάστημα. Τέτοιες κρίσεις προκαλούνται τόσο από καταστάσεις πανικού όσο και από υποκρυπτόμενους οικονομικούς παράγοντες και συνήθως είναι επακόλουθα κερδοσκοπικών χρηματιστηριακών «φουσκών» (speculative stock market bubbles). Όταν οι απώλειες σε έναν χρηματιστηριακό δείκτη ανέρχονται σε διψήφια ποσοστά για συνεχόμενες ημέρες, τότε μιλάμε για χρηματιστηριακό κραχ.

Η νομισματική ή κρίση του ισοζυγίου πληρωμών όπως αλλιώς ονομάζεται, παρουσιάζεται όταν η αξία ενός νομίσματος αλλάζει πολύ γρήγορα, αδυνατώντας πλέον να λειτουργεί ως μέσο συναλλαγών ή μέτρο αξίας.

3.2 ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ 1929-1932 (ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ)

Στις 22 Οκτωβρίου 1929, σε μια Αμερική ευημερούσα, που πίστευε ότι έχει βρει τον τρόπο να χτυπήσει την ανέχεια, ξεσπά η μεγάλη κρίση. Ενώ μέχρι τότε η αξία των βιομηχανικών μετοχών αυξανόταν συνεχώς, οικονομικοί κύκλοι που φοβούνται μια ξαφνική πτώση των τιμών των μετοχών, αρχίζουν να πωλούν. Στις 24 Οκτωβρίου 1929 ρευστοποιήθηκαν 13 εκατομμύρια τίτλοι μετοχών. *(Η κρίση του 1929, η ελληνική οικονομία και οι εκθέσεις της Τράπεζας της Ελλάδος για τα έτη 1928-1940-Ειδική έκδοση ΤτΕ, 2009)*

Αμέσως η τιμή των μετοχών αρχίζει να πέφτει κατακόρυφα και όλοι προσπαθούν να πουλήσουν τις μετοχές τους πριν πέσουν πιο χαμηλά. Πολλές τράπεζες καταστρέφονται και κηρύσσουν πτώχευση. Άλλες τράπεζες μπροστά στην οικονομική κρίση δεν

δανείζουν πια τα χρήματα τους στους πελάτες τους με αποτέλεσμα πολλές επιχειρήσεις να χρεοκοπήσουν και η ανεργία να εκτιναχθεί στα ύψη.

Από τις Ηνωμένες Πολιτείες η κρίση επεκτείνεται σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι αμερικάνικες τράπεζες που είχαν δανείσει χρήματα στις άλλες χώρες, επιδιώκουν να επαναπατρίσουν τα κεφάλαια τους για να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές τους δυσκολίες. Έτσι προκαλούν χρεοκοπία στις γερμανικές και αυστριακές τράπεζες που στηρίζονται κυρίως στον αμερικανικό δανεισμό. Αλλά εκτός από τις βιομηχανικές χώρες, η κρίση πλήττει και τις γεωργικές και τις υπανάπτυκτες.

Άμεσο αποτέλεσμα της κρίσης ήταν να προκληθεί σε ολόκληρο τον κόσμο ένα κύμα κοινωνικής εξαθλίωσης. Μία από τις κυριότερες συνέπειες αυτής της κρίσης είναι η ακόμα μεγαλύτερη κεφαλαιοκρατική συγκέντρωση, η οποία και επαύξησε τον ρόλο των τραπεζών στην οικονομική ζωή. Τα μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα βρήκαν την ευκαιρία και εξαγόρασαν τις μικρότερες επιχειρήσεις που χρεοκόπησαν ή που δεν μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στην κρίση. Το ίδιο συμβαίνει και στον τραπεζικό τομέα.

Το 1932 εκλέγεται πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών ο Φραγκλίνος Ρούζβελτ, ο οποίος εφαρμόζει μία νέα πολιτική για την έξοδο από την οικονομική κρίση. Η νέα αυτή οικονομική πολιτική ονομάζεται Νιου Ντηλ. Βασικός άξονας της πολιτικής του Ρούζβελτ ήταν ότι για να γίνει κατορθωτή η ανάκαμψη της οικονομίας θα πρέπει να ανατεθούν στις βιομηχανίες μεγάλες παραγγελίες. Οι βιομηχανίες για να πραγματοποιήσουν τις παραγγελίες, θα αναζωογονούσαν άλλες επιχειρήσεις. Με αυτόν τον τρόπο οι εργάτες θα έβρισκαν εργασία και με τις αποδοχές τους θα κινούσαν την αγορά. Αλλά επειδή κανένας δεν είχε χρήματα για να τα επενδύσει (και όσοι είχαν δεν τα επένδυαν), θα έπρεπε το κράτος να αναλάβει τον ρόλο του επενδυτή για να πετύχει την αναθέρμανση της οικονομίας.

3.3 ΠΕΤΡΕΛΑΪΚΗ ΚΡΙΣΗ: 1973

Η αφορμή για την επίδειξη ισχύος των παραγωγικών χωρών έναντι των καταναλωτριών χωρών και των εταιρειών, τους δόθηκε κατά τον πόλεμο του Κιπούρ μεταξύ του Ισραήλ και των αραβικών χωρών -6 με 16 Οκτωβρίου 1973- (Μούσης Νίκος). Κατά τη διάρκεια αυτού του πολέμου και των μηνών που ακολούθησαν, οι αραβικές χώρες- μέλη του ΟΑΡΕC (Οργανισμός Αραβικών Πετρελαιοπαραγωγών Κρατών) χρησιμοποίησαν με επιτυχία «το όπλο του πετρελαίου» και ανακοίνωσαν ότι δεν θα προμήθευαν πλέον με πετρέλαιο τις χώρες που υποστήριζαν το Ισραήλ στη διαμάχη του με τη Συρία και την Αίγυπτο, μειώνοντας συγχρόνως το γενικό επίπεδο παραγωγής πετρελαίου. Σε αυτές τις χώρες συμπεριλαμβάνονταν οι ΗΠΑ, οι σύμμαχοι τους στη Δυτική Ευρώπη και η Ιαπωνία.

Παράλληλα, τα μέλη του ΟΡΕC (Οργανισμός Πετρελαιοπαραγωγών χωρών) συμφώνησαν να εκμεταλλευτούν την επιρροή τους στο μηχανισμό καθορισμού της τιμής του πετρελαίου, έτσι ώστε να αυξηθεί η τιμή του παγκοσμίως (από 3 δολάρια το βαρέλι το 1973 σε 20 δολάρια το Μάρτιο του 1974). Έτσι, η εξάρτηση του βιομηχανοποιημένου κόσμου από το αργό πετρέλαιο και ο κυρίαρχος ρόλος του ΟΡΕC ως παγκόσμιου προμηθευτή, οδήγησαν σε δραματική άνοδο του πληθωρισμού¹¹.

Οι δυτικές κυβερνήσεις, ξαφνιασμένες και απροετοίμαστες αρχικά, αντέδρασαν με επεκτατικές δημοσιονομικές και νομισματικές πολιτικές. Αύξησαν δηλαδή την ποσότητα χρήματος και τις κρατικές δαπάνες, με σκοπό να τονώσουν τη ζήτηση. Τα μέτρα αυτά δεν απέδωσαν άμεσα, βοήθησαν όμως τη διεθνή οικονομική κοινότητα να

¹¹ Στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, το 1973 ο ετήσιος πληθωρισμός έτρεχε με ρυθμό της τάξης του 6,2%, ενώ το 1974 με 11,1%. Στην Ιαπωνία, οι αντίστοιχοι αριθμοί ήταν 11,7% και 24,5%.

ανακάμψει σταδιακά από την ύφεση. Εκείνο όμως που στάθηκαν ανίκανες να αντιμετωπίσουν, ήταν η υψηλή ανεργία που δημιουργήθηκε.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι εκτός από τα οικονομικά της επακόλουθα, η κρίση του 1973 δημιούργησε ένα αίσθημα ανασφάλειας στις ευρωπαϊκές χώρες, γιατί επέδειξε την ευπάθεια των οικονομιών τους, λόγω της εξάρτησής τους από τις ποσότητες και τις τιμές αυτού του ζωτικού προϊόντος που ήταν το πετρέλαιο.

3.4 ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΤΡΕΛΑΪΚΗ ΚΡΙΣΗ: 1979

Η πτώση του Σάχη του Ιράν το 1979 και η άνοδος στην εξουσία των φανατικών μουσουλμάνων σήμανε την αρχή ενός δεύτερου γύρου ανόδου των τιμών του μαύρου χρυσού, λόγω της διακοπής των εξαγωγών πετρελαίου από την Περσία και της αναταραχής που δημιουργήθηκε. Οι τιμές πήραν για άλλη μια φορά την ανιούσα, από 13 δολάρια το βαρέλι το 1978 σε 32 δολάρια στις αρχές του 1980. Τα κράτη, φοβούμενα περαιτέρω κλιμάκωση των διεθνών καταστάσεων, προέβησαν σε αποθεματοποίηση του πετρελαίου που είχαν υπό την κατοχή τους, με αποτέλεσμα η τιμή του να αυξηθεί ακόμα περισσότερο. Οι χώρες του OPEC για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση, αύξησαν την παραγωγή τους και η συνολική απώλεια έφτασε στο 4%. Ωστόσο, επικράτησε ένας διαδεδομένος πανικός που ανέβασε την τιμή πολύ περισσότερο από όσο θα αναμενόταν.

Μετά το 1980 όμως, οι τιμές του πετρελαίου έπεφταν για έξι συνεχόμενα έτη και κορυφώθηκαν το 1986 με μία πτώση 46%. Αυτό ήταν αποτέλεσμα της μειωμένης ζήτησης και της υπερβολικής παραγωγής, οδηγώντας τον OPEC στο να χάσει την ενότητα του.

Τα αποτελέσματα της δεύτερης πετρελαϊκής κρίσης ήταν περίπου ίδια με εκείνα της πρώτης, αλλά με διαφορετική ένταση και διάρκεια για κάθε χώρα.

Οι δυτικές οικονομίες πάντως, μάλλον άργησαν να ξεφύγουν από την κρίση, παρ' όλο που δεν ήταν πρωτόγνωρο φαινόμενο για αυτές και σχεδόν σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη προκάλεσε τον λεγόμενο «Ευρώ- μαρασμό»¹².

3.5 ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ 1987 (Η.Π.Α.)

Στις 19 Οκτωβρίου του 1987, η Γουόλ Στριτ έμοιαζε με πεδίο μάχης. Μέσα σ' ένα εφτάωρο ο δείκτης έχασε 22%, δηλαδή 550 εκατομμύρια δολάρια. Ήταν η μεγαλύτερη πτώση που σημειώθηκε ποτέ στην αγορά μετοχών. Από την αρχή του χρόνου έως το καλοκαίρι, ο δείκτης είχε σημειώσει άνοδο 44%. Το Σεπτέμβριο φάνηκαν οι πρώτες τάσεις συγκράτησης. Τη βδομάδα που προηγήθηκε του κραχ οι μετοχές είχαν χάσει περίπου το 10% της αξίας τους. Για τους οικονομικούς αναλυτές ήταν «φυσιολογικό φαινόμενο». Δύο παράγοντες ενοχοποιούνται για τη ραγδαία πτώση: η κερδοσκοπία στην αγορά προθεσμιακών τίτλων στο χρηματιστήριο του Σικάγου και τα αυτοματοποιημένα προγράμματα των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Όπως συνηθίζουν να αναφέρουν στη Γουόλ Στριτ, «το χρηματιστήριο είναι ο τόπος όπου επιβεβαιώνονται όλες οι προβλέψεις».

Οι μετοχές δεν είναι τίποτα άλλο από ένα θερμόμετρο που ανεβοκατεβαίνει ανάλογα με τις πεποιθήσεις και το ένστικτο των διαπραγματευτών. Όταν η πλειοψηφία ευελπιστεί σε άνοδο των τιμών, τότε συμπεριφέρεται σύμφωνα με αυτή την πεποίθηση και οι

¹² Εκείνη την περίοδο, η αχαλίνωτη διεθνής κερδοσκοπία είχε οδηγήσει στην αποτυχία της πρώτης προσπάθειας δημιουργίας μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης στην Ευρώπη. Επίσης, οι πετρελαϊκές κρίσεις του 1973 και του 1979 είχαν κλονίσει σοβαρά τις ευρωπαϊκές οικονομίες. Έτσι, η Ευρώπη στις αρχές της δεκαετίας '80 είχε περιπέσει στον ευρώ- μαρασμό και την ευρώ- απαισιοδοξία. Πολλοί τότε φοβούνταν ή ήλπιζαν (ανάλογα με τις ευρώ- φιλικές ή ευρώ- φοβικές διαθέσεις τους) ότι το πείραμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης θα κατέληγε σε αποτυχία.

μετοχές ανεβαίνουν. Αντίθετα, αν οι χρηματιστές αναμένουν πτώση επηρεάζουν την αγορά αρνητικά. Το ίδιο συνέβη και τη «Μαύρη Δευτέρα». Μετά τις πτωτικές τάσεις της προηγούμενης εβδομάδας οι κερδοσκόποι στοιχημάτισαν σε νέα πτώση, η οποία και πραγματοποιήθηκε. Όταν όμως η πτώση των τίτλων ξεπέρασε το 4% συνέβη κάτι απρόβλεπτο. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές των αμοιβαίων κεφαλαίων άρχισαν να ρίχνουν αυτομάτως στην αγορά τεράστιες ποσότητες μετοχών. Έτσι είχαν προγραμματιστεί να κάνουν στην περίπτωση που οι απώλειες ξεπερνούσαν το μέγιστο αποδεκτό επίπεδο. Σήμερα τέτοιοι αυτοματισμοί δεν χρησιμοποιούνται πια. Όμως το 1987 έκαναν ζημιά στο χρηματιστήριο, επειδή όλοι πουλούσαν και κανείς δεν αγόραζε.

Η διαφορά της «Μαύρης Δευτέρας» με το κραχ του 1929 βρίσκεται στο ότι η αμερικανική οικονομία, ήταν πιο δυνατή και ανθεκτική. Καθοριστική υπήρξε επίσης η επέμβαση της κυβέρνησης και της κεντρικής τράπεζας των ΗΠΑ, οι οποίες διέθεσαν στην αγορά μεγάλες ποσότητες ρευστού. Οι τράπεζες επωφελήθηκαν, μείωσαν τα επιτόκια και δάνεισαν σημαντικά κεφάλαια στις μεγαλύτερες εισηγμένες επιχειρήσεις.

3.6 ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 1995 (ΜΕΞΙΚΟ)

Στις 30 Ιανουαρίου, οι σημαντικότεροι τραπεζίτες του κόσμου βρίσκονταν στο Νταβός της Ελβετίας για το Παγκόσμιο Οικονομικό Συνέδριο. Στο επίκεντρο των συζητήσεων βρισκόταν η κρίση του μεξικανικού πέσο, το οποίο είχε χάσει το 40% της αξίας του έναντι του δολαρίου μέσα σ' ένα μήνα εξαιτίας της διαφυγής κεφαλαίων από τη χώρα.

Στις 3 Φεβρουαρίου, ο Αμερικανός πρόεδρος Μπιλ Κλίντον παρεμβαίνει και εξασφαλίζει διεθνή χρηματοδότηση ύψους 50 δις δολαρίων για λογαριασμό του Μεξικού. Η έκρηξη του επικίνδυνου φαινομένου «Τεκίλα» απετράπη την τελευταία

στιγμή, όμως η πτώση των τιμών στο χρηματιστήριο του Μεξικού προκάλεσε και στη Γουόλ Στριτ απώλειες ύψους 10 δις δολαρίων.

3.7 ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 1997-1998 (ΝΑ ΑΣΙΑ)

Η κρίση που έπληξε τον Οκτώβριο του 1998 τη Γουόλ Στριτ ξεκίνησε από τη Νοτιοανατολική Ασία. Χώρες όπως η Ταϊλάνδη, η Μαλαισία, οι Φιλιππίνες και η Ινδονησία γνώρισαν μια ραγδαία ανάπτυξη, χάρη στα αστρονομικά ποσά που επένδυσαν ιαπωνικές τράπεζες και αμερικανικοί οργανισμοί. Οι ξένοι επενδυτές δεν ανησυχούσαν για τα κέρδη τους, καθώς τα τοπικά νομίσματα ήταν προσκολλημένα στο δολάριο. Όμως οι κυβερνήσεις των ασιατικών χωρών δεν μπορούσαν να συγκρατήσουν περισσότερο τη συναλλαγματική ισοτιμία με το δολάριο λόγω του ξέφρενου ρυθμού επενδύσεων και των ελλειμμάτων στον προϋπολογισμό τους. Με την εγκατάλειψη της εν λόγω ισοτιμίας ακολούθησε ραγδαία πτώση στα χρηματιστήρια και στις τιμές των οικοδομικών επιχειρήσεων που ανθούσαν μέχρι τότε. Ενδεικτικό είναι ότι το χρηματιστήριο του Χονγκ Κονγκ σημείωσε πτώση 64% κατά την περίοδο 1997-1998.

3.8 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 1998 (ΡΩΣΙΑ)

Η μειούμενη παραγωγικότητα, ένα τεχνητό σύστημα συναλλαγματικής ισοτιμίας μεταξύ του ρουβλίου και των ξένων νομισμάτων για να αποτραπεί η εγχώρια κρίση, και ένα χρόνιο δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν το σκηνικό της κρίσης. Άλλη μια αιτία ήταν το οικονομικό κόστος που είχε ο πρώτος πόλεμος εναντίον της Τσετσενίας. Ωστόσο, τα προβλήματα επιδεινώθηκαν εξαιτίας δύο σοβαρών κρίσεων από το εξωτερικό: η πρώτη ήταν η ασιατική χρηματοοικονομική κρίση, που είχε ξεκινήσει το 1997, και η συνεπακόλουθη μειωμένη ζήτηση για πετρέλαιο και μέταλλα.

Το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο, τα μέταλλα και η ξυλεία αντιστοιχούσαν σε ποσοστό μεγαλύτερο του 80% των ρωσικών εξαγωγών, κάνοντας τη Ρωσία ιδιαίτερα ευάλωτη σε κάθε αλλαγή στις διεθνείς τιμές. Επιπλέον, το πετρέλαιο ήταν σημαντική πηγή φορολογικών εσόδων.

Ένα δάνειο 22,6 δισ. δολάρια. από το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα χορηγήθηκε στη Ρωσία τον Ιούλιο του 1998 για να αποκαταστήσει τη σταθερότητα στη ρωσική αγορά και να αντικαταστήσει τα βραχυπρόθεσμα ομόλογα GKO με μακροπρόθεσμα ευρώ-ομόλογα.

Το κόστος αποπληρωμής του ρωσικού χρέους εκτινασσόταν στα ύψη. Αδυνατώντας να προσφέρει άλλη στήριξη στο ρούβλι, η ρωσική κεντρική τράπεζα αποφάσισε να επιτρέψει την ελεύθερη διακύμανσή του: Σε διάστημα μόνον ενός μήνα έχασε τα δύο τρίτα της αξίας του έναντι του δολαρίου. Ο πληθωρισμός είχε εκτιναχθεί στο 84%. Από την κρίση του 1998 και μετά, η ρωσική κυβέρνηση φαίνεται να ελέγχει τις κοινωνικές και πολιτικές πιέσεις, συμβάλλοντας στη δημιουργία σταθερού οικονομικού κλίματος.

3.9 ΙΑΠΩΝΙΑ: 1990-2003

Στην Ιαπωνία το σκάσιμο της «φούσκας» των μετοχών στο τέλος της δεκαετίας του '80 κατέληξε στην κατάρρευση των υπέρ-τραπεζών το 1997 και αύξησε τη ρυθμιστική πίεση, την επιτήρηση της αγοράς και την δύσκολη θέση του οικονομικού συστήματος, προκαλώντας με αυτόν τον τρόπο μια πραγματική συστημική κρίση. Η κρίση αυτή αναφέρεται συχνά ως ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα Credit Crunch. Μια παρατεταμένη περίοδος αποπληθωρισμού και ισχνής οικονομικής ανάπτυξης κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 οδήγησε σε εταιρικές πτωχεύσεις και σε αύξηση των οικονομικών κινδύνων, καθώς το ρυθμιστικό πλαίσιο ήταν αδύναμο. Απαιτήθηκαν

πάνω από 15 χρόνια για να σταθεροποιηθεί το ιαπωνικό τραπεζικό σύστημα με κόστος περίπου το 13% του ΑΕΠ της χώρας, ενώ καταλύτης των εξελίξεων ήταν η νομοθετική ρύθμιση του Οκτωβρίου του 1998, με την οποία το κράτος ξόδεψε τελικά 500 δις. δολάρια δημόσιο χρήμα για να βελτιώσει την εμπιστοσύνη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η αντίδραση της αγοράς στο σχέδιο τραπεζικής διάσωσης ήταν θετική, με τον ιαπωνικό τραπεζικό δείκτη να σημειώνει κέρδη 88% σε 12 μήνες.

3.10 Η «ΦΟΥΣΚΑ» ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ : 2000

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990 οι μετοχές των εταιρειών του Internet γίνονταν ανάρπαστες και ας μην ήταν καν κερδοφόρες οι περισσότερες από αυτές. Το Μάρτιο του 2000 ο δείκτης μετοχών υψηλής τεχνολογίας Nasdaq έφτασε το ιστορικό του υψηλό άνω των 5.000 μονάδων. Το όνειρο όμως δεν άργησε να μετατραπεί σε εφιάλη: μέχρι τον Οκτώβριο του 2002 ο δείκτης μετοχών υψηλής τεχνολογίας Nasdaq είχε χάσει το 78% της αξίας του.

Ως κύρια αίτια αυτής της πτώσης θεωρούνται οι υπερτιμημένες μετοχές των εταιρειών υψηλής τεχνολογίας, αλλά και η διαφθορά των εταιρειών, μιας και πολλές από αυτές δήλωναν κέρδη υψηλότερα του πραγματικού. Η πτώση ήταν απότομη, οι επενδύσεις πάγωσαν και η 11^η Σεπτεμβρίου αποτέλεσε τη χαριστική βολή. Η Fed όμως παρενέβη εγκαίρως, μειώνοντας διαδοχικά τα επιτόκια και βοηθώντας την οικονομία των Η.Π.Α. να ανακάμψει.

3.11 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ 1999-2002 (ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ)

Το 2002 η Αργεντινή γνώρισε μια πολύ μεγάλη κρίση, που οδήγησε σε βίαιες διαδηλώσεις, τις τράπεζες να καταρρέουν, τους μικροκαταθέτες να χάνουν τα χρήματά τους και τις επιχειρήσεις να βάζουν λουκέτο.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1990 οι ξένοι παρατηρητές εξυμνούσαν την οικονομία της Αργεντινής και τους διαχειριστές της και το ξένο κεφάλαιο εισέρρεε στη χώρα, κυρίως με τη μορφή δανείων σε δολάρια προς τις επιχειρήσεις. Στα τέλη της δεκαετίας όμως άρχισε η κατάσταση να παίρνει αρνητική τροπή. Αρχικά δημιουργήθηκαν προβλήματα με το σύστημα ισοτιμίας που εξίσωνε το πέσο με το δολάριο. Η Αργεντινή όμως είχε περισσότερες συναλλαγές με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη γειτονική Βραζιλία παρά με τις ΗΠΑ. Το νομισματικό της σύστημα όμως δεν εξασφάλιζε σταθερές ισοτιμίες ούτε με το ευρώ ούτε με το βραζιλιάνικο ρεάλ, δυσχεραίνοντας κατά συνέπεια την εμπορική θέση της χώρας αυτής. Και στις αρχές του 2000, όταν το δολάριο εκτοξεύθηκε έναντι του ευρώ σε σημείο που το 1 ευρώ άξιζε μόλις 0,85 του δολαρίου, τα προϊόντα της Αργεντινής τέθηκαν εκτός ευρωπαϊκών αγορών.

Η κυβέρνηση προκειμένου να κατορθώσει να βγάλει τη χώρα από την κρίση πάγωσε τις καταθέσεις, επιτρέποντας αναλήψεις μόνο 250\$ κάθε εβδομάδα, αποδέσμευσε το πέσο από το δολάριο κι έτσι κατόρθωσε να αυξήσει τις εξαγωγές της.

3.12 ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΚΡΙΣΗ 2007- ΣΗΜΕΡΑ

(Οικονομικό Δελτίο-Τεύχος 108, 2009)

Από τον Αύγουστο του 2007, η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται στη δίνη μίας μεγάλης χρηματοοικονομικής κρίσεως. Η κρίση ξεκίνησε από την κατάρρευση της αγοράς στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου των ΗΠΑ και της αγοράς τιτλοποιηθέντων

δανείων, δηλαδή ομολόγων που ήταν καλυμμένα με στεγαστικά δάνεια υψηλού κινδύνου. Η κρίση αυτή επεκτάθηκε στη συνέχεια στις αγορές ομολόγων και στις διατραπεζικές αγορές και εξελίχθηκε τελικά σε βαθιά κρίση εμπιστοσύνης στο χρηματοοικονομικό σύστημα των ΗΠΑ και σε ουσιαστική διατάραξη της ομαλής λειτουργίας του παγκόσμιου χρηματοοικονομικού συστήματος. Η αγορά στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου των ΗΠΑ είχε γνωρίσει εκρηκτική ανάπτυξη στα προηγούμενα 10 έτη υπό την ευνοϊκή επίδραση των ταχέως αυξανόμενων τιμών των ακινήτων και των εξαιρετικά χαμηλών (βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων) επιτοκίων που επικρατούσαν στις ΗΠΑ και παγκοσμίως από τις αρχές της δεκαετίας του 2000.

Η αντίστροφη μέτρηση για την εκδήλωση της κρίσεως ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2006 με την άνοδο των επιτοκίων από την FED, την Κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ, που οδήγησε σε ένα σχετικά υψηλό επίπεδο επιτοκίων στις αρχές του 2007 (από 1% τον Ιούνιο του 2004 σε 5,25% τον Αύγουστο του 2006). Η εξέλιξη αυτή συνέβαλε στην αντιστροφή της ανοδικής πορείας των τιμών των ακινήτων από τις αρχές του 2007. Την ίδια περίοδο πολλά δάνεια άρχισαν να εισέρχονται στην περίοδο του υψηλότερου επιτοκίου μετά την περίοδο του επιτοκίου χαμηλής εκκινήσεως, με συνέπεια τη διόγκωση των μη εξυπηρετούμενων δόσεων των στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου και τη συνακόλουθη απότομη αύξηση των κατασχέσεων κατοικιών.

Οι χρεοκοπίες αυξήθηκαν λόγω της πτώσεως των τιμών των ακινήτων σε επίπεδα χαμηλότερα από την αξία των δανείων. Η αύξηση των κατασχέσεων και η προσπάθεια πώλησεως των ακινήτων από τις τράπεζες συνέβαλε σε περαιτέρω αύξηση της προσφοράς ακινήτων στην αγορά, ενώ η ζήτηση είχε περιορισθεί λόγω του αυξημένου κόστους του χρήματος και της αναβολής των αγορών από τους αγοραστές για αγορά σε χαμηλότερες τιμές. Έτσι, η πτωτική πορεία των τιμών των ακινήτων έλαβε τη μορφή

φαύλου κύκλου, ενισχυόμενη και από την επιβράδυνση της αναπτύξεως της οικονομίας των ΗΠΑ (αρνητική ανάπτυξη στο 4ο τρίμηνο του 2007 και στο 3ο τρίμηνο του 2008).

Η εκδήλωση και η πρώτη φάση της κρίσης.

Η αγορά στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου αναπτύχθηκε κυρίως στις ΗΠΑ αρχικά από χρηματοοικονομικά ιδρύματα εξειδικευμένα στην παροχή στεγαστικών δανείων. Στη συνέχεια, στην αγορά αυτή εισήλθαν και πολλές εμπορικές τράπεζες. Τα δάνεια άρχισαν να δίδονται με υποθήκη ή προσημείωση επί της κατοικίας σε ομάδες του πληθυσμού που επιβαρύνονταν με δυσμενή δανειακή ιστορία ή άλλα χαρακτηριστικά που επιφέρουν απόρριψη των αιτήσεών τους για στεγαστικό δάνειο. Οι δανειζόμενοι της κατηγορίας αυτής έχουν σχετικά μεγαλύτερη πιθανότητα να περιέλθουν στο μέλλον σε αδυναμία εξυπηρέτησεως των δανείων τους ή σε καθυστερήσεις πληρωμής δόσεων ή/και σε τελική χρεοκοπία.

Οι βασικές αιτίες για τις οποίες η αγορά στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου των ΗΠΑ περιήλθε σε βαθειά κρίση, συνοψίζονται στα ακόλουθα: (1) Στην αύξηση του λόγου του δανείου προς την αξία της κατοικίας των στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου κοντά στο 100% τα τελευταία έτη, από 60%-70% που ήταν αρχικώς. (2) Στην ανεπαρκή εκτίμηση και τιμολόγηση του υπάρχοντος πιστωτικού κινδύνου. (3) Στην παρεμβολή πρακτορείων παροχής στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου έναντι προμήθειας με συνέπεια την πλημμελή εξέταση της πιστωτικής επάρκειας των δανειζόμενων. (4) Στην πρακτική της προσφοράς χαμηλού επιτοκίου στα πρώτα έτη του δανείου για προσέλκυση πελατών και μεγάλης αυξήσεως του επιτοκίου αργότερα, με ανεπαρκή εκτίμηση της δυνατότητας των δανειζόμενων να εξυπηρέτησουν το δάνειο. (5) Στην εκτίμηση των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων στο ότι η τιτλοποίηση

και τα πιστωτικά παράγωγά τους παρείχαν πλήρη απαλλαγή από τον πιστωτικό κίνδυνο.

Εξαιτίας των παραπάνω, η χρηματοδότηση των τραπεζών και των επιχειρήσεων, τόσο μέσω των τιτλοποιήσεων όσο και μέσω της αγοράς επιχειρηματικών ομολόγων και γραμματίων, άρχισε να καθίσταται ιδιαίτερος προβληματική με την πάροδο του χρόνου. Επιπλέον, η μεγάλη υποτίμηση της αξίας των διαφόρων κατηγοριών καλυμμένων ή/και σύνθετων ομολόγων είχε ως αποτέλεσμα τη δραματική υποτίμηση του ενεργητικού και την αύξηση των ζημιών των τραπεζών παγκοσμίως που είχαν επενδύσει εκτεταμένα στα ομόλογα αυτά και άμεσα σε στεγαστικά δάνεια υψηλού κινδύνου των ΗΠΑ.

Η δεύτερη φάση της κρίσεως: Σεπτέμβριος 2008 μέχρι σήμερα.

Οι επιπτώσεις της κρίσεως συνέχισαν να διευρύνονται και οι δυσμενείς εξελίξεις επιταχύνθηκαν από τον Σεπτέμβριο του 2008 ως ακολούθως: α) Αποδείχθηκε η εμφανής αδυναμία των μεγάλων υπό κρατικό έλεγχο εταιριών τιτλοποίησης στεγαστικών δανείων των ΗΠΑ (Government Sponsored Enterprises ή GSEs), Freddie Mac και Fannie Mae, να εξασφαλίσουν από μόνες τους την αναγκαία χρηματοδότησή τους με ίδια και ξένα κεφάλαια, μετά τις μεγάλες ζημίες που υπέστησαν από την έκθεσή τους στην αγορά στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου. Σημειώθηκε μεγάλη πτώση των τιμών των μετοχών τους στα χρηματιστήρια και έφθασαν κοντά στον κίνδυνο χρεοκοπίας. Μία τέτοια εξέλιξη θα είχε εξαιρετικά δυσμενείς συνέπειες για την αγορά ακινήτων στις ΗΠΑ, η οποία ήδη βρισκόταν σε ταχεία πτώση, αφού οι δύο αυτοί οργανισμοί έχουν αναχρηματοδοτήσει το 50% περίπου του συνόλου των στεγαστικών δανείων που εκκρεμούν στις ΗΠΑ. Η συνέχιση και εντατικοποίηση της λειτουργίας αυτών των οργανισμών ήταν απολύτως αναγκαία και για τον λόγο αυτό το Δημόσιο

των ΗΠΑ θα εξασφαλίσει την κεφαλαιακή τους επάρκεια με την αναγκαία συμμετοχή του στο μετοχικό τους κεφάλαιο, καθώς και την αποτελεσματική χρηματοδότησή τους από τις αγορές ομολόγων με παροχή της κρατικής εγγυήσεως για όλες τις υποχρεώσεις τους. β) Όμως, οι ανωτέρω κρατικές παρεμβάσεις δεν απέτρεψαν μια περαιτέρω απώλεια εμπιστοσύνης στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα των ΗΠΑ. Έτσι, στα μέσα Σεπτεμβρίου 2008, ανακοινώθηκε η είσοδος της μεγάλης επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers σε κατάσταση χρεοκοπίας μετά από πολυήμερες προσπάθειες της κυβερνήσεως των ΗΠΑ και της FED να εξευρεθεί αγοραστής της εταιρίας ή, άλλη λιγότερο επώδυνη, λύση. Η απόφαση να αφηθεί η Lehman Brothers (με ενεργητικό άνω των \$ 700 δισ.) να χρεοκοπήσει είχε καταλυτικές δυσμενείς επιπτώσεις στις αγορές αφού συνέβαλε στην ταχεία επιδείνωση της ήδη μεγάλης χρηματοοικονομικής κρίσεως. γ) Άλλωστε, η χρεοκοπία της Lehman επιτάχυνε και την ουσιαστική χρεοκοπία της μεγαλύτερης ασφαλιστικής εταιρίας του κόσμου, της AIG. Στην περίπτωση αυτή, ωστόσο, αποφασίστηκε η κρατική χρηματοδότηση της εταιρίας με \$ 85 δισ., που εν συνεχεία αυξήθηκε σε \$ 150 δισ. και ισοδυναμεί με πλήρη κρατικοποίησή της. Η απόφαση για την κρατικοποίηση της AIG θεωρήθηκε απολύτως αναγκαία όταν διαπιστώθηκε ότι η εταιρία αυτή είχε ασφαλίσει στοιχεία ενεργητικού τραπεζών παγκοσμίως (με πιστωτικά παράγωγα) των οποίων η αξία ανερχόταν στα \$ 414 δισ. Από αυτά τα \$ 55 δισ. κάλυπταν υποτιμημένα στοιχεία ενεργητικού που σχετιζόνταν με στεγαστικά δάνεια υψηλού κινδύνου. Η χρεοκοπία της Lehman Brothers και της AIG δημιούργησε μεγάλη αβεβαιότητα όσον αφορά τη δυνατότητα καλύψεως του ενεργητικού των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων παγκοσμίως με πιστωτικά παράγωγα, αφού ένα μεγάλο μέρος αυτής της καλύψεως είχε παρασχεθεί από την Lehman Brothers και από την AIG. Επιπλέον των ανωτέρω, δ) ανακοινώθηκε η πώληση της τρίτης μεγαλύτερης επενδυτικής τράπεζας, της Merrill Lynch στην Bank of America (BoA), με

ανταλλαγή μετοχών και τίμημα ύψους \$ 44 δισ., για να αποτραπεί η περαιτέρω επιδείνωση της οικονομικής βάσεως της Merrill Lynch, λόγω των προβλημάτων ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας που αντιμετώπιζε. . ε) Ανακοινώθηκε επίσης, ότι οι δύο εναπομένουσες επενδυτικές τράπεζες, η Goldman Sachs και η Morgan Stanley, μετατρέπονται σε εταιρίες συμμετοχών με θυγατρικές εμπορικές και επενδυτικές τράπεζες υπό την εποπτεία της FED. Με αυτό τον τρόπο αποκτούν διαζευκτικές πηγές χρηματοδότησεως από την FED και από λιανικές καταθέσεις. στ) Στα τέλη Σεπτεμβρίου 2008 αποκαλύπτεται η ουσιαστική χρεοκοπία των μεγάλων τραπεζών των ΗΠΑ Wachovia και Washington Mutual (WaMu) και προωθείται η εξαγορά τους από τις τράπεζες Citigroup και JP Morgan αντιστοίχως, σε συνεργασία με το Ομοσπονδιακό Ταμείο Εγγυήσεως των Καταθέσεων (Federal Deposit Insurance Corporation ή FDIC). Στη συνέχεια η Citigroup εγκατέλειψε την προσπάθειά της να εξαγοράσει την Wachovia, με την τελευταία να εξαγοράζεται τελικά από την τράπεζα Wells Fargo.

Μετά τις πρώτες χρεοκοπίες και κρατικοποιήσεις χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων στην Ευρώπη στις αρχές Οκτωβρίου του 2008, όλες οι χώρες έσπευσαν να θωρακίσουν τα χρηματοοικονομικά τους ιδρύματα με πακέτα στηρίξεως μεγάλων διαστάσεων, που έλαβαν τελικά τη μορφή αφενός της κρατικής εγγυήσεως για την ομαλή χρηματοδότηση αυτών των ιδρυμάτων στις αγορές επιχειρηματικών ομολόγων και γραμματίων και στις διατραπεζικές αγορές και αφετέρου της ενισχύσεως της κεφαλαιακής τους επάρκειας με συμμετοχή του κράτους.

Τέλος, η επιδείνωση της κρίσεως τον Σεπτέμβριο του 2008 απετέλεσε το έναυσμα μεταδόσεώς της και στις αναδυόμενες αγορές και σε πολλές αναπτυσσόμενες μικρές και μεγάλες οικονομίες οι οποίες φαίνονταν ανεπηρέαστες έως το τέλος του 1ου

εξαμήνου του 2008. Η διακοπή της λειτουργίας των διατραπεζικών αγορών χρήματος και των αγορών επιχειρηματικών ομολόγων γρήγορα μεταδόθηκε και στις αγορές κρατικών ομολόγων των αναδυόμενων αγορών. Οι επενδυτές, κυρίως με επενδύσεις χαρτοφυλακίου, άρχισαν να εγκαταλείπουν τις χώρες αυτές.

Ωστόσο, στην παγκόσμια οικονομική ύφεση που αντιμετωπίζουμε σήμερα συνέβαλαν και η ανεξέλεγκτη αύξηση των τιμών του πετρελαίου και των τροφίμων και η ταχεία ανατιμητική πορεία του Ευρώ που επιβάρυναν δυσανάλογα την παγκόσμια οικονομία έως τον Ιούλιο του 2008. Ο υψηλός πληθωρισμός έως τον Ιούλιο 2008, των μεγάλων αυξήσεων στις τιμές του πετρελαίου και των τροφίμων ώθησε την ΕΚΤ να διατηρεί τα βραχυχρόνια επιτόκια σε υψηλά επίπεδα, αντιθέτως με την FED, συμβάλλοντας στην περαιτέρω ανατίμηση του Ευρώ και στην επιδείνωση της οικονομίας και της οικονομικής κατάστασης των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων στη Ζώνη του Ευρώ. Έτσι, η επιδείνωση της χρηματοοικονομικής κρίσεως από τον Σεπτέμβριο 2008 βρήκε τις οικονομίες και τα ευρωπαϊκά χρηματοοικονομικά ιδρύματα σε εξαιρετικά ασθενή θέση, με αποτέλεσμα οι οικονομίες αυτές να περιέλθουν σε ύφεση και πολλά χρηματοοικονομικά ιδρύματα σε κατάσταση χρεοκοπίας, συμβάλλοντας με τη σειρά τους στην περαιτέρω επιδείνωση της κρίσεως στο 4ο τρίμηνο 2008.

Το 2009 αναμένεται για πρώτη φορά στη μεταπολεμική περίοδο μηδενική, ή αρνητική, ανάπτυξη στην παγκόσμια οικονομία, ενώ το σχεδιάγραμμα εξόδου από την κρίση αναμένεται τώρα να έχει σχήμα U (δηλαδή μεγάλη πτώση του ΑΕΠ το 2009, ακολουθούμενη από στασιμότητα στα χαμηλά επίπεδα για αρκετά τρίμηνα και στη συνέχεια ταχεία ανάκαμψη, πιθανότατα από το 2011), ή σχήμα W (όπου μια πιθανή ανάκαμψη το 2010 μπορεί να ακολουθηθεί από νέα ύφεση πριν την τελική ανάκαμψη).

3.12.1 ΑΙΤΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

(Αίτια της οικονομικής κρίσης, 2009)

1. Η τεράστια χρήση της τιτλοποίησης στεγαστικών δανείων (securitization).

Με τη μείωση των επιτοκίων των στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ, στη Μεγάλη Βρετανία και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σημειώθηκε μια τεράστια αύξηση στις χορηγήσεις στεγαστικών δανείων ιδιαίτερα στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (με χρηματοδότηση μέχρι και του 120% της αξίας των ακινήτων αλλά και δανεισμό πολιτών που δεν διέθεταν τα οικονομικά στοιχεία για να δανειοδοτηθούν).

Οι Εμπορικές Τράπεζες στην προσπάθειά τους να αυξήσουν τα κεφάλαια τους με εισόδο μετρητών στο ενεργητικό του Ισολογισμού τους «πακετάρουν» διάφορα στεγαστικά δάνεια και εκδίδουν εταιρικά ομόλογα (Mortgage Backed Securities– MBS).

Η τιτλοποίηση δανείων έλαβε κυρίως τεράστιες διαστάσεις, διότι τα στελέχη των τραπεζών προκειμένου να εμφανίσουν βραχυπρόθεσμα κέρδη και να εισπράξουν τεράστια χρηματικά ποσά με τη μορφή (Bonus) χρησιμοποιούσαν αυτά τα εργαλεία.

Οι θεσμικοί επενδυτές προκειμένου να εξασφαλισθούν για τα ομόλογα που κατείχαν στα περιουσιακά τους στοιχεία αγόραζαν Συμβόλαια Προστασίας Έναντι Κινδύνων Χρεοκοπίας Ομολόγων (Credit Default Swaps). Τα περισσότερα από αυτά εξέδιδε ο ασφαλιστικός κολοσσός American International Group (AIG). Μετά τη χρεοκοπία όμως της Lehman Brothers, αλλά και την αδυναμία των επενδυτικών τραπεζών να επιστρέψουν κεφάλαια στους επενδυτές ομολόγων υποχρεώθηκε σε αποζημιώσεις τεραστίων χρηματικών ποσών.

2. Η πτώση της αξίας των κατοικιών από το σπάσιμο της φούσκας των ακινήτων.

Η τεράστια προσφορά ακινήτων στις ΗΠΑ, λόγω των χαμηλών στεγαστικών επιτοκίων και της μεγάλης ρευστότητας που προσέφεραν οι τράπεζες, είχε σαν αποτέλεσμα την πτώση της αξίας των κατοικιών.

3. Η υπερβολική χρήση δανειακών κεφαλαίων από τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις (Leverage).

Τα χαμηλά επιτόκια και η υπερβάλλουσα ρευστότητα, λόγω της πολιτικής της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ, αύξησε υπερβολικά τον δανεισμό των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων και μείωσε υπερβολικά την αποταμίευση.

Έτσι όταν ξέσπασε η κρίση, ο υπερβολικός δανεισμός καθιστούσε απαγορευτική την περαιτέρω χρηματοδότηση με αποτέλεσμα πολλές επιχειρήσεις, ακόμη και κολοσσοί, να οδηγηθούν σε χρεοκοπία όπως και πάρα πολλά νοικοκυριά.

4. Η παγκοσμιοποίηση της Διεθνούς Οικονομίας.

Η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς οικονομίας είχε σαν αποτέλεσμα, το χρηματοοικονομικό πρόβλημα που ξεκίνησε από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής να μεταδοθεί σαν τοξικό απόβλητο σε ολόκληρο τον κόσμο.

5. Πλημμελής διαβάθμιση επενδυτικών προϊόντων τραπεζών και εταιρειών από τους αρμόδιους οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας.

Στη διεθνή οικονομική σκηνή υπάρχουν διεθνείς οίκοι αξιολόγησης όπως: Standard & Poor's Rating Service, Fitch Moody's οι οποίοι αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα εταιρειών (Τραπεζών, Ασφαλιστικών Εταιρειών, Αμοιβαίων Κεφαλαίων,

Επενδυτικών Τραπεζών), τα χρηματοοικονομικά προϊόντα, αλλά και την πιστοληπτική ικανότητα των κρατών.

Το τοπίο μέσα στο οποίο κινούνται οι διεθνείς αυτοί οίκοι είναι τόσο «θολό», ώστε να ενεργούν ανάλογα με τα συμφέροντα τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι, ότι στις 16 Σεπτεμβρίου 2008 που η 4η επενδυτική τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (Lehman Brothers) κατέθεσε αίτηση για υπαγωγή στο άρθρο 11 του αμερικανικού πτωχευτικού κώδικα, αξιολογούνταν θετικά από τους διεθνείς οίκους.

6. Οι τεράστιες αμοιβές των στελεχών του Χρηματοοικονομικού τομέα (Τράπεζες, Ασφαλιστικές Εταιρείες, Επενδυτικές Εταιρείες κλπ), με τη μορφή Bonus.

Τα στελέχη των μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών του χρηματοοικονομικού τομέα (Τράπεζες, Ασφαλιστικές Εταιρείες, Αμοιβαία Κεφάλαια κλπ), λάμβαναν τεράστιες αμοιβές με την μορφή πρόσθετων παροχών (Bonus) για τα οικονομικά αποτελέσματα που επετύγχαναν στις εταιρείες τους. Επειδή όμως, τα στελέχη είχαν κίνητρο άμεσου πλουτισμού δεν ενδιαφέρονταν για τα μακροπρόθεσμα οικονομικά αποτελέσματα αλλά μόνο για τα βραχυπρόθεσμα.

7. Έλλειψη αυστηρού νομοθετικού πλαισίου για έλεγχο χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Μια από τις αιτίες της χρηματοοικονομικής κρίσης, είναι και ο παντελής έλεγχος του χρηματοοικονομικού τομέα εξ αιτίας των νομοθετικών ρυθμίσεων που θεσμοθετήθηκαν στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα.

Ένας βασικός κανόνας που ίσχυε στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, ήταν ο κανόνας του Glass Steagall Act που θεσμοθετήθηκε το 1933 (μετά το «κραχ» του 1929) και καταργήθηκε το Νοέμβριο του 1999. Ο κανόνας

αυτός απαγόρευε τη συνεργασία εμπορικών και επενδυτικών τραπεζών προκειμένου να προστατεύονται οι επενδυτές.

3.12.2 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.

Η οικονομική κρίση έχει τεράστιες επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία:

- α. Μείωση του ΑΕΠ ή και αρνητικό ΑΕΠ για πολλές χώρες.
- β. Αύξηση της ανεργίας σε ολόκληρο τον πλανήτη και σε ορισμένες χώρες μάλιστα με εκρηκτικές διαστάσεις.
- γ. Μείωση των χορηγούμενων πιστώσεων από τις τράπεζες προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.
- δ. Αύξηση του κόστους δανειοδότησης των κρατών, ιδιαίτερα των χωρών που παρουσιάζουν υψηλό δημόσιο χρέος.
- ε. Αύξηση του δημοσίου χρέους των χωρών, λόγω των υψηλών επιτοκίων των κρατικών ομολόγων.
- στ. Χρεοκοπία πολλών επιχειρήσεων με δυσμενή αποτελέσματα για την οικονομία των χωρών.
- ζ. Συγχωνεύσεις πολλών επιχειρήσεων ή μεταφορά των δραστηριοτήτων τους σε άλλες περιοχές του πλανήτη με διόγκωση ακόμη περισσότερο της ανεργίας.
- η. Κατάργηση όλων των κοινωνικών παρεμβάσεων με τη δικαιολογία της διατήρησης των θέσεων εργασίας.
- θ. Έκρηξη των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων με δυσάρεστες συνέπειες.

3.12.3 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

(Ειδική Έκθεση της Διεύθυνσης Οικονομικών Μελετών της ΤτΕ, 2009)

- Αυτή τη φορά εφαρμόστηκε ένα μείγμα νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής συντονισμένα και σε διεθνές επίπεδο. Η νομισματική πολιτική αναφέρεται στη μείωση των επιτοκίων αλλά και στη διοχέτευση ρευστότητας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Για το δεύτερο σκοπό, βασικό εργαλείο είναι οι διευκολύνσεις για παροχή ρευστότητας στα «προβληματικά» πιστωτικά ιδρύματα.
- Οι νομισματικές αρχές προχώρησαν στη διοχέτευση εκ. ευρώ, δολαρίων, στερλινών και γιεν ως παροχή ρευστότητας στη διατραπεζική αγορά, καθώς οι εμπορικές τράπεζες ήταν απρόθυμες να δανείσουν η μία στην άλλη.
- Αντίστοιχα πακέτα στήριξης κι ενίσχυσης της ρευστότητας υιοθετήθηκαν παγκοσμίως και μεμονωμένα από κάθε κράτος. Η Σύνοδος Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε το Δεκέμβριο 2008 ένα σχέδιο στήριξης ύψους 200 δις ευρώ που πρότεινε η Κομισιόν για την τόνωση της ευρωπαϊκής οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΝΕΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΕΠΟΠΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έντονη κρίση η οποία έπληξε το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα και οδηγεί σε σημαντική μείωση το παγκόσμιο ΑΕΠ το 2009, ανέδειξε τον ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην οικονομική ευρωστία των κρατών (*Ενδιάμεση έκθεση για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, 2009*).

Η χρηματοπιστωτική κρίση μεταξύ άλλων ανέδειξε σημαντικές αδυναμίες στο εποπτικό και ρυθμιστικό πλαίσιο. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα πρώτα σημάδια της κρίσης εκδηλώθηκαν στις ΗΠΑ, μία χώρα η οποία θεωρούνταν ότι διαθέτει ιδιαίτερα ανεπτυγμένο εποπτικό και ρυθμιστικό πλαίσιο. Επιπρόσθετα, μετά το ξέσπασμα της κρίσης διαφάνηκαν σοβαρές ελλείψεις σε θέματα συντονισμού διαχείρισης κρίσεων μεταξύ των διαφόρων εποπτικών αρχών, είτε της ίδιας χώρας είτε σε διασυνοριακό επίπεδο.

Οι διεθνείς εποπτικές αρχές, οι κεντρικές τράπεζες και διεθνείς οργανισμοί, αναγνωρίζοντας τις αδυναμίες αυτές, έχουν ήδη ξεκινήσει μια διαδικασία για τη λήψη διορθωτικών μέτρων με στόχο τη βελτίωση της δομής της αρχιτεκτονικής της διεθνούς χρηματοπιστωτικής εποπτείας. Ήδη σε παγκόσμιο επίπεδο οι κυβερνήσεις (G-20) έχουν αναλάβει πρωτοβουλίες, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζει η αναβάθμιση του ρόλου του Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Financial Stability Board – FSB)¹³, το

¹³ Το FSB δημιουργήθηκε το 1999 με το όνομα Financial Stability Forum (FSF) και αρχικά απαρτιζόταν από τις χώρες-μέλη του G-7. Το Νοέμβριο του 2008 αποφασίστηκε η αναβάθμισή του με αλλαγή του ονόματος και διεύρυνσή του ώστε να συμμετέχουν οι χώρες του G-20, καθώς και άλλες χώρες και διεθνείς οργανισμοί όπως η Επιτροπή της Βασιλείας και το ΔΝΤ. Αποστολή του FSB είναι να εντοπίζει

οποίο σε συνεργασία με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) καλείται να παρακολουθεί και να αξιολογεί τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα σε παγκόσμιο επίπεδο, προωθώντας παράλληλα προτάσεις για τη βελτίωση του εποπτικού και ρυθμιστικού πλαισίου. Το ΔΝΤ και το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας θα υποβάλλουν από κοινού έκθεση προς τη Διεθνή Νομισματική και Χρηματοοικονομική Επιτροπή (International Monetary and Financial Committee – IMFC-) του ΔΝΤ και θα συνεργάζονται στενά και με άλλους διεθνείς οργανισμούς, ιδίως με την Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας, τον ΟΟΣΑ κ.λπ. Σε αυτό το νέο διαμορφούμενο περιβάλλον οι κεντρικές τράπεζες καλούνται να διαδραματίσουν πρωταγωνιστικό ρόλο.

Συμπερασματικά, η πρόκληση που αντιμετωπίζουμε τώρα είναι πώς να αναδιαμορφώσουμε το χρηματοπιστωτικό σύστημα ώστε να γίνει πιο εύρωστο, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι θα διατηρήσει τις δυνατότητές του όσον αφορά την καινοτομία και την υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης. Με άλλα λόγια: ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα, το οποίο δεν θα λειτουργεί εις βάρος των πολιτών, αλλά θα τους εξυπηρετεί.

4.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ TURNER ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ DE LAROSIERE

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί η διεξοδική ανάλυση των αιτίων της χρηματοπιστωτικής κρίσης που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της έκθεσης de Larosière και της έκθεσης Turner (*Συνοπτική και συγκριτική επισκόπηση των Turner Review και de Larosière Report, 2009*).

αδυναμίες οι οποίες απειλούν τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και να προτείνει εποπτικά και ρυθμιστικά μέτρα για την αντιμετώπισή τους.

Στα τέλη Φεβρουαρίου του 2009 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε την έκθεση της επιτροπής που είχε επιφορτιστεί να συντάξει μια σειρά προτάσεων για την αναδιάρθρωση του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το αποτέλεσμα των εργασιών αυτής της επιτροπής υπό την καθοδήγηση του Γάλλου τραπεζίτη κ. Jacques de Larosière de Champfeu είναι η έκθεση de Larosière.

Παράλληλα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η βρετανική κυβέρνηση ανέθεσε στην ελεγκτική αρχή της χώρας, το FSA (Financial Services Authority), να παραγάγει μια έκθεση αντίστοιχου περιεχομένου υπό την καθοδήγηση του προεδρεύοντα του οργανισμού κ. Aidar Turner. Ενώ όμως η έκθεση της Επιτροπής ακολούθησε την πεπατημένη, το FSA απέκλινε σημαντικά της μέχρι τώρα πορείας του, που ευνοούσε την χαλαρή εποπτεία ώστε να διατηρηθεί το συγκριτικό πλεονέκτημα του Σίτυ.

Καθώς τα θέματα που θίγουν και οι προτάσεις που κάνουν οι δύο εκθέσεις είναι εν πολλοίς κοινά θα χρησιμοποιήσουμε την κοινή δομή τους για την σύγκρισή μας παραθέτοντας τις προτάσεις της κάθε αναφοράς ανά θέμα.

1) Αίτια

Η έκθεση Turner αναφέρει ότι «Στον πυρήνα της κρίσης βρίσκεται η σύζευξη μακροοικονομικών ανισορροπιών οι οποίες αυξήθηκαν με μεγάλη ταχύτητα τα τελευταία δέκα χρόνια καθώς και των εξελίξεων στις χρηματοπιστωτικές αγορές οι οποίες έχουν ξεκινήσει εδώ και περίπου 30 χρόνια αλλά επιταχύνθηκαν τα τελευταία 10-15 χρόνια, εν μέρει ωθούμενες από τις μακροοικονομικές ανισορροπίες.» Αντίστοιχα η αναφορά de Larosière παρατηρεί ότι υπήρχε «ένα περιβάλλον υπερβολικής ρευστότητας και χαμηλών αποδόσεων κεφαλαίου» που προκλήθηκε από την συσσώρευση τεράστιων παγκόσμιων ανισορροπιών.

2) Μάκρο-εποπτική ανάλυση

Αμφότερες οι αναφορές χαρακτηρίζουν την απουσία επαρκούς μακροεποπτικής ανάλυσης (macroprudential analysis) ως ένα σημαντικό παράγοντα που συνέβαλε στην κρίση. Στην εμφάνιση της κρίσης συνέτεινε και η αδυναμία να εντοπιστούν έγκαιρα τα τρωτά σημεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος καθώς και η έλλειψη επαρκών στοιχείων για την κεφαλαιακή επάρκεια, την ποιότητα του ενεργητικού, τη ρευστότητα, την ευπάθεια σε συστημικούς κινδύνους κ.α., παράγοντες που απαρτίζουν το πεδίο έρευνας της μακροεποπτικής ανάλυσης.

3) Κεφαλαιακή επάρκεια

Όσον αφορά το FSA, η ποιότητα και η ποσότητα των συνολικών κεφαλαίων του διεθνούς τραπεζικού συστήματος θα πρέπει να αυξηθεί σημαντικά με τις ελάχιστες εποπτικές απαιτήσεις να βρίσκονται σημαντικά ψηλότερα από τα υπάρχοντα επίπεδα της Βασιλείας II. Η αναφορά Turner προτείνει την αύξηση των απαιτήσεων κεφαλαιακής επάρκειας κατά τη διάρκεια περιόδων οικονομικής ανόδου και την μείωσή τους κατά τη διάρκεια υφέσεων (“counter-cyclical”).

Όπως και το FSA έτσι και η Επιτροπή θεωρεί ως πρώτη προτεραιότητα αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια την αναθεώρηση των διατάξεων της Βασιλείας II ώστε να αυξηθεί η ποσότητα και η ποιότητα των τραπεζικών κεφαλαίων.

4) Λογιστικά πρότυπα

Στο θέμα της λογιστικής η αναφορά de Larosière συνιστά σαν πρώτο βήμα την ενδυνάμωση της διακυβέρνησης και εμπέδωση της ανεξαρτησίας του IASB

(International Accounting Standards Board)¹⁴. Παράλληλα προτείνει και την επανεξέταση της πρακτικής της λογιστικής αποτύπωσης σε τρέχουσες τιμές αγοράς (mark to market accounting).

Αντίστοιχη γραμμή ακολουθεί και το FSA που μάλιστα προτείνει οι ισολογισμοί να συμπεριλαμβάνουν και προβλέψεις για πιθανές μελλοντικές ζημιές μέσω της δημιουργίας Αποθεματικών Οικονομικού Κύκλου (“Economic Cycle Reserve”). Τέλος αναφέρει ότι η διασφάλιση της ρευστότητας πρέπει να λάβει την ίδια σημασία με την εξασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας, ένα θέμα που δεν θίγει επαρκώς η έκθεση της Επιτροπής.

5) Εταιρείες πιστοληπτικής διαβάθμισης

Αμφότερες οι αναφορές αναφέρουν ως ένα από τα αίτια της κρίσης την σύγκρουση συμφερόντων (conflict of interest) στην οποία βρέθηκαν οι εταιρίες αυτές όταν ένα μεγάλο μέρος του ισολογισμού τους κατέληξε να προέρχεται από τα δομημένα προϊόντα, την πιστοληπτική δυνατότητα των οποίων καλούνταν να αξιολογήσουν.

Η αναφορά de Larosière προτείνει την δημιουργία μιας νέας Ευρωπαϊκής Επιτροπής Αξιογράφων (European Securities Authority, τμήμα του ESFS) η οποία θα επιβλέπει και τις εταιρίες αυτές.

Η αναφορά Turner προτείνει και αυτή την επίβλεψη των εταιριών πιστοληπτικής διαβάθμισης με στόχο την αποφυγή των συγκρούσεων συμφερόντων. Παράλληλα συνιστά στις εταιρίες αυτές να καθιστούν σαφές κατά την επικοινωνία τους με το

¹⁴ Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ) αποκαλούμενα «International Accounting Standards» (IAS) εκδίδονται από τον «Οργανισμό Διεθνών Λογιστικών Προτύπων» - ΟΔΛΠ [«International Accounting Standards Board» (IASB)] που είναι εγκατεστημένος στο Λονδίνο και στον οποίο θα εκπροσωπείται η Επιτροπή. Στο μέλλον, οι κοινοί αυτοί κανόνες θα μετονομαστούν σε «Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης» - ΔΠΧΠ , [«International Financial Reporting Standards» (IFRS)].

επενδυτικό κοινό ότι οι διαβαθμίσεις τους αφορούν αποκλειστικά τον πιστοληπτικό κίνδυνο και όχι την μελλοντική ρευστοποιησιμότητα ή τις διακυμάνσεις στην τιμή ενός προϊόντος.

6) Εποπτεία ασφαλιστικών οργανισμών

Αναφορικά με το θέμα των ασφαλιστικών εταιριών η αναφορά de Larosière θεωρεί ως αναγκαία την υιοθέτηση των κανονισμών Solvency II. Η Επιτροπή στοχεύει στη δημιουργία μιας κοινής ασφαλιστικής αγοράς στην ΕΕ και στην αποσόβηση του κινδύνου κατάρρευσης συστημικά σημαντικών εταιριών όπως η AIG.

Η έκθεση Turner δεν κάνει ειδική μνεία στο πλαίσιο Solvency II ούτε στις ασφαλιστικές εταιρίες τις οποίες συμπεριλαμβάνει στα πλαίσια του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού τομέα.

7) Εγγύηση καταθέσεων

Η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία ενός κοινού εγγυητικού πλαισίου σε όλη την ΕΕ.

Η στόχευση της Επιτροπής στο συγκεκριμένο θέμα επεκτείνεται και πέρα από τις τραπεζικές καταθέσεις με σκοπό της κάλυψη και ασφαλιστικών και επενδυτικών προϊόντων.

Η αναφορά Turner κινείται περισσότερο στο πλαίσιο της εξασφάλισης των καταθέσεων στο ενδεχόμενο μελλοντικής τραπεζικής κρίσης και συνιστά την αύξηση των εγγυήσεων λιανικών καταθέσεων ώστε η πλειοψηφία των καταθετών να είναι προστατευμένοι έναντι του κινδύνου της κατάρρευσης της τράπεζάς τους.

8) Δομημένα προϊόντα και παράγωγα

Δεδομένου του ρόλου που έπαιξαν τα δομημένα προϊόντα και τα παράγωγά τους στη μεταφορά της κρίσης από την αμερικανική αγορά στεγαστικών στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, η έκθεση de Larosière και η έκθεση Turner προτείνουν την τυποποίηση των παραγώγων δομημένων προϊόντων καθώς και την απλοποίησή τους και τη δημιουργία ενός οργανισμού συμψηφισμών και εκκαθάρισης συναλλαγών (clearing house) της ΕΕ για τα CDS¹⁵.

9) Εταιρική διακυβέρνηση

Η αναφορά de Larosière κάνει μνεία στην εταιρική διακυβέρνηση και συγκεκριμένα στις αμοιβές των στελεχών στα πλαίσια της αναζήτησης των αιτίων της κρίσης. Θεωρεί ότι οι μέτοχοι δεν έχουν επαρκή ισχύ ενώ προσθέτει και ότι τα συστήματα αμοιβών (remuneration schemes) δημιουργούσαν λανθασμένα κίνητρα ωθώντας στην επίτευξη βραχυπρόθεσμων κερδών ασχέτως αν αυτά ήταν βιώσιμα σε βάθος χρόνου.

Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και η έκθεση Turner που συνιστά την αποφυγή παροχής κινήτρων για υπερβολική ανάληψη ρίσκου, ενώ συνιστά και την ενσωμάτωση της διαχείρισης κινδύνου στα συστήματα αμοιβών.

10) Παράλληλο τραπεζικό σύστημα

Αυτό αποτελείται από χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που, όπως οι τράπεζες, δανείζονται βραχυπρόθεσμα και δανείζουν ή επενδύουν σε μακροπρόθεσμα προϊόντα, αλλά δεν υπάγονται στους ίδιους κανονισμούς εποπτείας όπως οι τραπεζικοί

¹⁵ Πρόκειται για συμβόλαια παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων. Αρχισαν να χρησιμοποιούνται στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και αποτελούν «ασφάλιστρα» έναντι ομολόγων που εκδίδουν είτε κράτη είτε επιχειρήσεις, τα οποία οι επενδυτές αγοράζουν για να καλυφθούν από τον κίνδυνο χρεοκοπίας του κράτους ή της επιχείρησης. Διαβάστε περισσότερα: <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=16&artid=320081&dt=14/03/2010#ixzz0vMAeYaUD>

οργανισμοί. Όσον αφορά το παράλληλο τραπεζικό σύστημα η έκθεση de Larosière κρίνει ότι όποια τμήματα του χρηματοπιστωτικού συστήματος έχουν ή μπορούν να αποκτήσουν συστημική φύση θα πρέπει να τίθενται υπό ανάλογη εποπτεία και έλεγχο.

Η Βρετανική κυβέρνηση προτείνει τον εξορθολογισμό της διαχείρισης κινδύνου και την πιστοποίηση των ανώτερων στελεχών, κάτι που αναφέρει και η Επιτροπή.

11) Εμπορικές και επενδυτικές τράπεζες

Ένα θέμα που δεν αγγίζει η έκθεση de Larosière, πέρα από την αναφορά της στην παράλληλη τραπεζική αγορά εν γένει, αλλά ερευνά σε βάθος η έκθεση Turner είναι η σχέση εμπορικών και επενδυτικών τραπεζών και το ιδανικό καθεστώς για την λειτουργία τους στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το FSA δεν θεωρεί ότι είναι εφικτό, στα πλαίσια αυτά, να γίνει σαφής διαχωρισμός των δύο. Έτσι προτείνει την εισαγωγή νέων (και αυστηρότερων) απαιτήσεων κεφαλαίων και ρευστότητας σχεδιασμένων ώστε να αποθαρρύνουν τις κυρίως εμπορικές τράπεζες από την ενασχόληση με χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες αυξημένου κινδύνου.

12) Πρόγραμμα Εποπτικής Αναβάθμισης

Όπως θα περίμενε κανείς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι η ισχύουσες εποπτικές διαδικασίες δεν είναι επαρκείς και στηρίζει την προοπτική αυστηρότερων κυρώσεων που θα μπορούν όντως να λειτουργούν αποτρεπτικά. Η έκπληξη προέρχεται από την προθυμία του FSA, που παραδοσιακά υπεραμυνόταν της χαλαρής εποπτείας, να στηρίζει την προοπτική αυτή. Συγκεκριμένα το FSA προτείνει την άμεση εφαρμογή του Προγράμματος Εποπτικής Αναβάθμισης (Supervisory Enhancement Enhancement Program, SEP) που συνιστά μια σημαντική μεταβολή της εποπτικής προσέγγισης του οργανισμού.

13) Διεθνής εποπτεία και πολυεθνικές επιχειρήσεις

Τόσο η έκθεση de Larosière όσο και η έκθεση Turner αναφέρουν την ανάγκη δημιουργίας υπερεθνικών ελεγκτικών δομών που θα μπορούν να ελέγχουν τις πολυεθνικές επιχειρήσεις που κυριαρχούν σήμερα στον χρηματοπιστωτικό τομέα, όπως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (European Systemic Risk Council, ESRC) και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (European System of Financial Supervision, ESFS).

Αντίθετα εντύπωση προκαλεί η στάση του FSA που συμφωνεί με το πνεύμα των προτάσεων της Επιτροπής και προτείνει και αυτό τον συντονισμό των διεθνών εποπτικών σωμάτων.

4.3 ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ.

Η παρούσα χρηματοπιστωτική αναταραχή κατέδειξε σαφώς ότι οι μεγάλοι χρηματοπιστωτικοί όμιλοι ετερογενών δραστηριοτήτων δημιούργησαν σημαντικές διασυνοριακές εξωγενείς επιδράσεις, οι οποίες μπορούν να υπονομεύσουν τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Η κατακερματισμένη εθνική εποπτεία οδήγησε σε καταχρηστική επιλογή του ευνοϊκότερου καθεστώτος εποπτείας και παρείχε κίνητρα στις εθνικές εποπτικές αρχές να ανταγωνισθούν μεταξύ τους μέσω χαλαρών εποπτικών κανόνων και πρακτικών, ώστε να αποφύγουν να θέσουν τον εθνικό κλάδο σε λιγότερο ανταγωνιστική θέση ή φοβούμενες ότι ορισμένα ιδρύματα θα μετέφεραν μέρος της δραστηριότητάς τους σε λιγότερο αυστηρά κανονιστικά συστήματα. Η συμπεριφορά αυτή υποδηλώνει μια ηθική πηγή κινδύνου, η οποία πρόκειται να προκαλέσει επακόλουθες δυσκολίες (*Ειδική Επιτροπή για τη Χρηματοπιστωτική, Οικονομική και*

Κοινωνική Κρίση-ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΡΙΘ. 3 σχετικά με τη χρηματοπιστωτική εποπτεία και ρύθμιση – το μελλοντικό μοντέλο, 2010).

Οι νομοθετικές προτάσεις οι οποίες εξετάζονται επί του παρόντος δεν διαθέτουν το αναγκαίο φιλόδοξο όραμα για την υπέρβαση των αδυναμιών που προαναφέρθηκαν. Ο διαχωρισμός της μικροπροληπτικής και της μακροπροληπτικής εποπτείας εμποδίζει την αναγκαία ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με κρίσιμα ιδρύματα από τις εποπτικές αρχές (μικροπροληπτικό επίπεδο) προς τις κεντρικές τράπεζες (μακροπροληπτικό επίπεδο). Επιπλέον, η υποδιαίρεση των εποπτικών αρχών σε τομείς (τράπεζες, χρηματιστήρια, ασφαλιστικές εταιρείες) δημιουργεί πρόσθετο κανονιστικό φόρτο, ο οποίος συνεπάγεται απώλεια ανταγωνιστικότητας για τον χρηματοπιστωτικό κλάδο της Ευρώπης και ανεπαρκή προστασία των επενδυτών. Ο γεωγραφικός κατακερματισμός μεταξύ Λονδίνου, Φραγκφούρτης και Παρισιού ενέχει τον κίνδυνο της παρεμπόδισης της ροής και του συντονισμού των πληροφοριών μεταξύ των διάφορων φορέων. Καθώς τα προβλήματα που σχετίζονται με την κατάλληλη ανταλλαγή πληροφοριών έχουν ήδη αναδειχθεί ως μια από τις σημαντικότερες αστοχίες που οδήγησαν στην κρίση, δεν αρμόζει να διατηρηθεί μια δομή η οποία έχει ήδη αποτύχει.

Επομένως, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να ζητήσει μια πιο τολμηρή προσέγγιση με την παρουσίαση σχεδίων για μια Ευρωπαϊκή Αρχή Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών (European Financial Services Authority), η οποία πρέπει να συγχωνεύσει την εποπτεία των αλληλεπικαλυπτόμενων κλάδων των τραπεζών, των ασφαλιστικών εταιρειών και των χρηματιστηρίων και να αξιοποιήσει ένα δίκτυο εθνικών εποπτικών αρχών. Οι εθνικές εποπτικές αρχές διαθέτουν εμβριθείς γνώσεις και εμπειρογνωμοσύνη και πρέπει να επιφορτισθούν με την καθημερινή εποπτεία σε επίπεδο μικροπρόληψης. Από την άλλη πλευρά, η EFSA θα είναι καθοριστικής σημασίας για τον συντονισμό της εποπτείας σε πιο υπερεθνικό επίπεδο, καθώς οι εθνικές εποπτικές αρχές δεν διαθέτουν

πλήρη εικόνα και δεν μπορούν να συντονίσουν και να ανταλλάξουν αποκρίσεις αποτελεσματικά και εγκαίρως.

Κατά την ίδρυση της EFSA πρέπει να διασφαλισθεί ότι θα διαθέτει επαρκές προσωπικό και πόρους για την εκτέλεση των εποπτικών της καθηκόντων. Για την αντιμετώπιση του συστημικού κινδύνου, οι εποπτικές αρχές πρέπει να βρίσκονται στην πρωτοπορία της αξιολόγησης των κινδύνων και να μην υστερούν σε σχέση με τα ιδρύματα τα οποία προορίζονται να εποπτεύουν.

4.4 ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΝΕΟ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ.

Η ΕΕ χρειάζεται αποφασιστική ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα, προκειμένου να διασφαλισθεί η εμπιστοσύνη στις κεφαλαιαγορές και να διαφυλαχθεί η ακεραιότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Απώτερος στόχος είναι να επιτραπεί στις κεφαλαιαγορές να εκπληρώσουν τον κύριο σκοπό τους της διάθεσης κεφαλαίων με τον πλέον αποδοτικό τρόπο και να παράσχουν πόρους στην πραγματική οικονομία (*Ειδική Επιτροπή για τη Χρηματοπιστωτική, Οικονομική και Κοινωνική Κρίση-ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΡΙΘ. 3 σχετικά με τη χρηματοπιστωτική εποπτεία και ρύθμιση – το μελλοντικό μοντέλο, 2010*).

Προκειμένου να αποδειχθεί επιτυχημένη, η ρύθμιση της προληπτικής εποπτείας πρέπει να βασίζεται σε γενικές αρχές, όπως η απλότητα, η σαφήνεια, η συνεκτικότητα και η διαφάνεια.

Στόχος της ρύθμισης της προληπτικής εποπτείας πρέπει να είναι η ανθεκτικότητα και η ευρωστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ένα από τα προβλήματα του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου είναι η έλλειψη κατάλληλης κατανόησης των δραστηριοτήτων των τραπεζών, στην οποία πρέπει να βασίζεται η ρύθμιση της προληπτικής εποπτείας. Επομένως, η πλήρης αξιολόγηση της συμπεριφοράς του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι καθοριστικής σημασίας για τον σχεδιασμό μιας αποτελεσματικής και κατάλληλης ρύθμισης προληπτικής εποπτείας, ικανής να ανταποκριθεί στους εγγενείς κινδύνους των δραστηριοτήτων των τραπεζών.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι ότι διαφορετικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αντιμετωπίζουν διαφορετικούς κινδύνους και εμφανίζουν διαφορετικούς βαθμούς αποστροφής κινδύνου. Για τον λόγο αυτό, δεν ενδείκνυται μια ενιαία προσέγγιση για όλους: η ρύθμιση της προληπτικής εποπτείας πρέπει να προσαρμοσθεί στην ποικιλία των δομών και των σκοπών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Επιπλέον, η ρύθμιση της προληπτικής εποπτείας πρέπει να παρέχει κίνητρα για συνετή συμπεριφορά, ώστε να μπορούν να λάβουν χώρα στην αγορά οι αναγκαίες διεργασίες αυτοδιόρθωσης. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διαθέτουν κίνητρα για να βελτιώσουν την ποιότητα των σχεδίων διαχείρισης των κινδύνων που εφαρμόζουν και να υιοθετήσουν στρατηγικές και επιχειρηματικά μοντέλα, τα οποία εσωτερικεύουν τη συμβολή των δραστηριοτήτων τους στον συστημικό κίνδυνο. Κάτι τέτοιο θα προωθήσει μεγαλύτερη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Επιπλέον, η ρύθμιση πρέπει να επιβάλει περιορισμούς για τη μείωση της ανάληψης υπερβολικών κινδύνων και την ενθάρρυνση της «πραγματικής επιχειρηματικότητας», μετατοπίζοντας το μοντέλο από τον στόχο του βραχυπρόθεσμου κέρδους στα μακροπρόθεσμα οφέλη.

Ιδιαίτερης προσοχής χρήζουν οι ακόλουθοι τομείς χρηματοπιστωτικής ρύθμισης:

Μόχλευση, ρευστότητα και κεφαλαιακές απαιτήσεις

Κατά τη διάρκεια της περιόδου οικονομικής άνθησης (περίοδος έντονης μεγέθυνσης των ισολογισμών των τραπεζών και της πίστωσης, αύξησης της μόχλευσης κ.λπ.) γίνονται σφάλματα στην αξιολόγηση των κινδύνων. Έτσι, η βελτίωση της ρύθμισης κατά τη διάρκεια των περιόδων οικονομικής άνθησης μπορεί να περιορίσει το εύρος της ύφεσης. Επομένως, το πλαίσιο της Βασιλείας πρέπει να αναθεωρηθεί, ώστε να καταστεί αντικυκλικό. Το αναθεωρημένο πλαίσιο πρέπει να εξασφαλίζει ότι οι τράπεζες θα βάζουν κατά μέρος αυξημένα κεφάλαια στις πιο ανθηρές οικονομικές περιόδους, τα οποία θα μπορούν να απελευθερώνουν σε καταστάσεις οικονομικής δυσχέρειας. Επιπλέον, η κατάλληλη εφαρμογή των κανόνων αυτών παγκοσμίως (και στις ΗΠΑ) είναι καθοριστικής σημασίας.

Επίσης, διαφορετικά ιδρύματα (κάτοχοι ενεργητικού) έχουν διαφορετικές ικανότητες αντιμετώπισης διαφορετικών κινδύνων. Η διαφοροποίηση των στοιχείων ενεργητικού και των κατόχων ενεργητικού θα καταστήσει το σύστημα πιο ανθεκτικό και θα εμποδίσει μια κατάσταση εξάντλησης της ρευστότητας, στην οποία οι επενδυτές στο χρηματιστήριο πωλούν ή αγοράζουν επειδή το ίδιο κάνουν όλοι.

«Πολύ μεγάλα για να καταρρεύσουν»

Με την επέλευση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, κυβερνήσεις ανά τον κόσμο διέθεσαν εκατοντάδες δισεκατομμύρια από τα χρήματα των φορολογουμένων σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στα πρόθυρα της κατάρρευσης, τα οποία θεωρούνταν «πολύ μεγάλα για να καταρρεύσουν».

Πρώτον, ως προορατικό μέτρο, οι ρυθμιστικές αρχές πρέπει να εμποδίζουν τις επιχειρήσεις να γίνονται υπερβολικά επικίνδυνες. Δεύτερον, η ρύθμιση πρέπει να

διευκολύνει τη διάλυση ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, εάν τελικά καταρρεύσει. Τρίτον, η κατάλληλη μακροεποπτεία πρέπει να συνδυάζει την παρακολούθηση των χρηματοπιστωτικών συστημικών κινδύνων και τον μετριασμό των συνεπειών διάδοσης που ενδέχεται να έχουν στον οικονομικό κύκλο.

Μεταρρύθμιση των λογιστικών κανόνων και των κανόνων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

Κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης, τα πρότυπα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης -και ιδίως εκείνα που σχετίζονται με τη λογιστική αποτίμησης στην τρέχουσα τιμή αγοράς- δέχθηκαν πολύ έντονες πιέσεις, όσον αφορά τόσο τη διαφάνεια των οικονομικών καταστάσεων βάσει των υφιστάμενων λογιστικών προτύπων όσο και τη σαφήνεια των σχετικών γνωστοποιήσεων.

Κατά την αναθεώρηση των λογιστικών προτύπων, οι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής πρέπει να επικεντρωθούν στον σχεδιασμό κανόνων ικανών να παρέχουν επαληθεύσιμες πληροφορίες, τις οποίες οι παράγοντες της αγοράς θα μπορούν να χρησιμοποιούν ως στοιχεία για τη δική τους αποτίμηση και ως σημείο αναφοράς για τις μη επαληθεύσιμες πληροφορίες, τόσο τις δικές τους όσο και τρίτων.

Προστασία καταναλωτών/επενδυτών

Το καθεστώς της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MiFID)¹⁶ είχε μόλις θεσπιστεί όταν η χρηματοπιστωτική αναταραχή έφθασε στο απόγειό της.

Βασίζεται στην υπόθεση ότι οι χρηματοπιστωτικοί διαμεσολαβητές μπορούν να

¹⁶ Η MiFID (Markets in Financial Instruments Directive) είναι η Οδηγία 2004/39/EK της Ευρωπαϊκής Ένωσης που καθορίζει ένα νέο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων. Εφαρμόζεται στην ενιαία αγορά του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, γνωστού ως "Ε.Ο.Χ." (European Economic Area, "EEA"), δηλαδή στα 27 κράτη μέλη της Ε.Ε. και την Ισλανδία, τη Νορβηγία και το Λιχτενστάιν. Στο Ελληνικό δίκαιο η Οδηγία έχει ενσωματωθεί με το ν. 3606/2007 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 2007.

παρέχουν συμβουλές ή να πωλούν οποιοδήποτε είδος προϊόντος, εφόσον εφαρμόζουν δοκιμές καταλληλότητας ανάλογα με τον τύπο του πελάτη με τον οποίο συναλλάσσονται.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΟΙ ΝΕΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ

5.1 ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ DE LAROSIERE

(Η αναπροσαρμογή του πλαισίου άσκησης εποπτείας στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα σύμφωνα με την «έκθεση de Larosière», 2009)

Η ομάδα de Larosière αναφέρεται σε δύο βασικές προτάσεις:

- μια πρώτη με βραχυπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα υλοποίησης, και
- μια δεύτερη με μακροπρόθεσμο ορίζοντα υλοποίησης.

Η βραχυπρόθεσμη πρόταση

Η πρώτη πρόταση, που συνιστά τον πυρήνα της Έκθεσης, αποτελεί απόρροια της επιλογής να μην θεσμοθετηθούν, τουλάχιστον στην τρέχουσα συγκυρία, υπερεθνικές εποπτικές αρχές του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην Κοινότητα, και περιέχει δύο συστατικά στοιχεία:

(α) Το πρώτο συστατικό στοιχείο είναι η ενίσχυση της ποιότητας της εποπτείας που ασκείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο με τη διαμόρφωση ενός «ευρωπαϊκού συστήματος εποπτείας και διαχείρισης κρίσεων» του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Σε ό, τι αφορά το πρώτο και βασικό σκέλος, το «ευρωπαϊκό σύστημα εποπτείας», προτείνεται η θεσμοθέτηση δύο νέων φορέων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενός για τη μακρο-προληπτική εποπτεία και ενός για τη μικρο-προληπτική εποπτεία.

(β) Το δεύτερο συστατικό στοιχείο της «βραχυπρόθεσμης» πρότασης είναι η ενίσχυση, παράλληλα, της ποιότητας της εποπτείας που ασκείται από τις εθνικές εποπτικές αρχές, οι οποίες προτείνεται να συνεχίσουν να υφίστανται.

Η πρόταση που περιέχεται στην Έκθεση de Larosière ως προς τη διαμόρφωση ενός «ευρωπαϊκού συστήματος εποπτείας» του χρηματοπιστωτικού συστήματος βασίζεται στη θεσμοθέτηση δύο νέων φορέων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με την κατανομή διακριτών (αλλά στενά συνδεδεμένων) καθηκόντων:

- Ο πρώτος φορέας προτείνεται να είναι αρμόδιος σε θέματα μακρο-προληπτικής εποπτείας του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος, το πεδίο στο οποίο η Έκθεση εντοπίζει ότι υπάρχουν οι μεγαλύτερες αδυναμίες στο ισχύον πλαίσιο. Καλείται «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου» (European Systemic Risk Council) – ΕΣΣΚ-, προτείνεται να λειτουργήσει στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, και η σύστασή του να γίνει άμεσα.
- Ο δεύτερος φορέας προτείνεται να είναι αρμόδιος σε θέματα μικρο-προληπτικής εποπτείας, πεδίο στο οποίο απαιτείται σημαντική ενίσχυση σύμφωνα με την Έκθεση. Καλείται «Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας» (European System of Financial Supervision) –ΕΣΧΕ-, θα λειτουργεί εκτός της ΕΚΤ, θα είναι αποκεντρωμένο και θα αποτελείται από τρεις νέες Αρχές που θα θεσμοθετηθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο με μετασχηματισμό των υφισταμένων τριών Επιτροπών του επιπέδου 3 σύμφωνα με τη διαδικασία Lamfalussy, και συγκεκριμένα την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (Committee of European Banking Supervisors –CEBS), την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Κεφαλαιαγοράς (Committee of European Securities Regulators – CESR) και την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors –CEIOPS).

Το εύρος των καθηκόντων του ΕΣΧΕ προτείνεται να είναι σχετικά μεγάλο. Κύριοι άξονες των εν λόγω καθηκόντων, τα οποία κρίθηκε ότι είναι εκείνα που μπορούν να

ασκούνται σε πανευρωπαϊκό επίπεδο πιο αποτελεσματικά, θα είναι ο συντονισμός της εφαρμογής των εποπτικών προτύπων, και η διασφάλιση στενής συνεργασίας μεταξύ των εθνικών εποπτικών αρχών. Η υλοποίηση των αναγκαίων ενεργειών για τη σύσταση αυτού του φορέα προτείνεται να γίνει με βάση συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, σε δύο στάδια, μέχρι το 2012.

Η μακροπρόθεσμη πρόταση

Η δεύτερη, εξίσου βασική και σαφώς ριζικότερη (εφόσον υλοποιηθεί πλήρως) πρόταση της Έκθεσης, είναι η διερεύνηση της δυνατότητας μετεξέλιξης του ΕΣΧΕ σε ένα σύστημα που θα στηρίζεται σε δύο μόνο Ευρωπαϊκές Αρχές, κατά το πρότυπο της λειτουργικής προσέγγισης της διάρθρωσης της εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος (που ακολουθείται σήμερα στην Ολλανδία). Η διερεύνηση αυτή προτείνεται να γίνει με επανεξέταση του τρόπου λειτουργίας του ΕΣΧΕ το αργότερο τρία (3) χρόνια μετά την έναρξη λειτουργίας του.

Τα καθήκοντα των δύο Αρχών προτείνεται να είναι τα ακόλουθα:

- η πρώτη Αρχή θα είναι αρμόδια για ζητήματα προληπτικής εποπτείας αναφορικά με τον τραπεζικό και τον ασφαλιστικό τομέα, καθώς και για κάθε άλλο θέμα σχετικό με τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, και
- η δεύτερη Αρχή θα είναι αρμόδια για θέματα κεφαλαιαγορών και κανόνων συμπεριφοράς σε αυτές.

5.2 ΜΑΚΡΟ-ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΥΣΤΗΜΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (ΕΣΣΚ)

*(New financial supervision architecture: Q&A on the European Systemic Risk Board /
the macro-supervision part of the package, 2009)*

(Γκόρτσος Χρήστος, 2009)

Χρειαζόμαστε ένα πανευρωπαϊκό σύστημα για να είμαστε σε θέση να αξιολογήσουμε και να αποτρέψουμε τους πιθανούς κινδύνους για την οικονομική σταθερότητα στην ΕΕ κατάλληλα και γρήγορα. Η γρήγορη διάδοση της οικονομικής κρίσης από τις ΗΠΑ στην Ευρώπη το 2007-2008 έδωσε έμφαση στις παρούσες αδυναμίες στον έλεγχο και την αξιολόγηση των πιθανών απειλών και των κινδύνων που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση μεταξύ των μακροοικονομικών εξελίξεων και του οικονομικού συστήματος στην ΕΕ αλλά και παγκοσμίως. Για το λόγο αυτό η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου και τη στενή συνεργασία του με το Συμβούλιο Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο των οποίων οι δυνάμεις από την άποψη της διεθνούς οικονομικής σταθερότητας και της οικονομικής επιτήρησης ενισχύονται.

5.2.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΥΣΤΗΜΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (EUROPEAN SYSTEMIC RISK COUNCIL)

❖ Ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου είναι ένα εξ ολοκλήρου νέο ευρωπαϊκό σώμα, το οποίο θα είναι αρμόδιο για την μακρο-προληπτική εποπτεία. Ο στόχος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου θα είναι τριπλός:

- Να αναπτύξει μια ευρωπαϊκή μακρο-προληπτική προοπτική για να εξετάζει το πρόβλημα της μεμονωμένης ανάλυσης κινδύνου σε εθνικό επίπεδο.
- Να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών έγκαιρης προειδοποίησης με τη βελτίωση της αλληλεπίδρασης μεταξύ μικρο-προληπτικής και της μακρο-προληπτικής ανάλυσης.
- Να επιτρέπει οι αξιολογήσεις κινδύνου να γίνονται από τις αρμόδιες αρχές.

Λαμβάνοντας υπόψη το ευρύ πεδίο και την ευαισθησία των αποστολών του, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ως σώμα με νομικό πρόσωπο και δεσμευτικές δυνάμεις, αλλά μάλλον ως σώμα που η νομιμότητά του προκύπτει από τη φήμη του για τις ανεξάρτητες κρίσεις, την υψηλής ποιότητας ανάλυση και την οξυΰτητα στα συμπεράσματά του.

Το κύριο όργανο λήψης αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου είναι το Γενικό Συμβούλιο.

Η σύνθεση του Γενικού Συμβουλίου αποτελεί κλειδί για την αποτελεσματικότητα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου. Η επιλογή γίνεται για να εξασφαλίσει μια σημαντική αντιπροσώπευση των κεντρικών τραπεζών. Στα περισσότερα κράτη-μέλη, οι κεντρικές τράπεζες έχουν κάποιο βαθμό ευθύνης για την μακρο-προληπτική παράλειψη του οικονομικού τομέα.

❖ Καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου

Για την αποτελεσματική εκτέλεση της αποστολής του ο νέος θεσμός θα έχει τα ακόλουθα καθήκοντα:

- Θα συλλέγει και θα αξιολογεί όλη την απαραίτητη πληροφόρηση που αφορά την αποστολή του.
- Θα προσδιορίζει και θα ιεραρχεί τους συστημικούς κινδύνους.
- Θα εκδίδει προειδοποιήσεις για συστημικούς κινδύνους.
- Θα εκδίδει συστάσεις για ενδεδειγμένες ενέργειες όπου κρίνεται αναγκαίο.
- Θα παρακολουθεί την εξέλιξη των συστάσεων και των προειδοποιήσεων που θα έχει εκδώσει.
- Θα συνεργάζεται με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας και θα παρέχει στις τρεις εποπτικές αρχές του πληροφόρηση σχετικά με τους συστημικούς κινδύνους.
- Θα συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς και ιδιαίτερα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, καθώς και με σχετικά όργανα τρίτων κρατών για θέματα που αφορούν μακροπροληπτική εποπτεία.
- Το ΕΣΣΚ θα είναι υπόλογο στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Όταν διαπιστώνονται προβλήματα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου θα έχει τη δυνατότητα να εκδίδει προειδοποιήσεις ή συστάσεις, οι οποίες δεν θα έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, αλλά το ΕΣΣΚ θα έχει τη δυνατότητα να τις δημοσιοποιεί, ως μέτρο πίεσης για τη λήψη μέτρων προς αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων, ενώ σε κάθε περίπτωση θα ενημερώνεται το Συμβούλιο ECOFIN (Σύνοδος Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών). Οι αποδέκτες των προειδοποιήσεων ή

συστάσεων θα πρέπει συνεπώς είτε να ενεργούν δεόντως είτε να μπορούν να δικαιολογήσουν επαρκώς οποιαδήποτε αδράνεια ή απόκλιση από τις συστάσεις.

❖ Πρόσβαση στις πληροφορίες

Το ΕΣΣΚ πρέπει να έχει πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για να εκτελέσει τα καθήκοντά του συντηρώντας την εχεμύθεια αυτών των στοιχείων.

❖ Σχέση με το ΕΣΧΕ

Το προτεινόμενο πλαίσιο για τη επίβλεψη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί μόνο να λειτουργήσει εάν το ΕΣΣΚ και το ΕΣΧΕ συνεργάζονται αποτελεσματικά. Πράγματι, ο στόχος είναι να εξασφαλιστεί μια ομαλότερη αλληλεπίδραση της επίβλεψης στα μακρο-εποπτικά και μικρο-εποπτικά επίπεδα.

❖ Εμπιστευτικότητα

Τα μέλη του Γενικού Συμβουλίου του ΕΣΣΚ και το προσωπικό που εργάζεται για το ΕΣΣΚ υπόκεινται στην υποχρέωση του επαγγελματικού απόρρητου. Οποιαδήποτε εμπιστευτική πληροφορία που λαμβάνεται από τα μέλη του Γενικού Συμβουλίου ή από πρόσωπα που εργάζονται σε συνεργασία με το ΕΣΣΚ δεν θα πρέπει να γνωστοποιηθεί έξω από τους κόλπους του ΕΣΣΚ.

❖ Η εσωτερική οργάνωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου

Α) Το Γενικό Συμβούλιο, το οποίο είναι το όργανο λήψεως αποφάσεων και του οποίου μέλη με δικαίωμα ψήφου¹⁷ θα είναι: ο Πρόεδρος της ΕΚΤ, οι διοικητές των κεντρικών

¹⁷ Μέλη του Γενικού Συμβουλίου του ΕΣΣΚ, χωρίς όμως δικαίωμα ψήφου, θα είναι ένα υψηλόβαθμο στέλεχος της εποπτικής αρχής ανά κράτος-μέλος και ο Πρόεδρος της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής (EFC).

τραπεζών της ΕΕ, οι πρόεδροι των τριών επιτροπών του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας και ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ο Πρόεδρος του ΕΣΣΚ θα εκλέγεται για θητεία 5 ετών μεταξύ των μελών του Γενικού Συμβουλίου του ΕΣΣΚ τα οποία είναι και μέλη του Γενικού Συμβουλίου της ΕΚΤ. Έτσι, ο Πρόεδρος του ΕΣΣΚ θα προέρχεται πάντοτε από κεντρική τράπεζα.

Τα μέλη του Γενικού Συμβουλίου θα πρέπει να ενεργούν αμερόληπτα. Αυτό σημαίνει ότι κατά την εκτέλεση των δραστηριοτήτων σχετικών με το ΕΣΣΚ, δεν θα πρέπει ούτε να ακολουθήσουν οδηγίες ούτε να λάβουν υπόψη τα μεμονωμένα συμφέροντα οποιουδήποτε κράτους μέλους. Η αμεροληψία είναι μια κρίσιμη απαίτηση, δεδομένου ότι τα συμφέροντα ενός κράτους μέλους μπορεί να μην συμπίπτουν πάντα με τον κύριο στόχο του ΕΣΣΚ, που διατηρεί την οικονομική σταθερότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά.

Το ΕΣΣΚ θα λογοδοτεί πλήρως προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, υποβάλλοντας τακτικές εκθέσεις (τουλάχιστον μία φορά το χρόνο). Οι αποφάσεις για αποστολή συστάσεων ή δημοσιοποίηση των συστάσεων ή των προειδοποιήσεων θα απαιτούν πλειοψηφία 2/3, ενώ η απόφαση για αποστολή προειδοποίησης θα λαμβάνεται με απλή πλειοψηφία.

Β) Τη Συντονιστική Επιτροπή¹⁸ υπεύθυνη για την προετοιμασία των θεμάτων τα οποία θα εξετάζει το Γενικό Συμβούλιο.

¹⁸ Η Συντονιστική Επιτροπή θα απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο του ΕΣΣΚ, πέντε Διοικητές κεντρικών τραπεζών της ΕΕ (τρία από κράτη-μέλη της ευρωζώνης και δύο εκτός), ένα μέλος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τους Προέδρους των τριών Επιτροπών του ΕΣΧΕ και τον Πρόεδρο της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής (ΕFC).

Γ) Τη Γραμματεία, η οποία θα παρέχει γραμματειακή, υλικοτεχνική και διοικητική υποστήριξη προς το Γενικό Συμβούλιο και η λειτουργία της οποίας, με βάση ειδική Οδηγία, ανατίθεται στην ΕΚΤ.

Δ) Την Τεχνική Επιτροπή Εμπειρογνομόνων, η οποία θα εξετάζει μετά από αίτημα του Γενικού Συμβουλίου ειδικά τεχνικά θέματα.

5.3 ΜΙΚΡΟ-ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ (EUROPEAN SYSTEM OF FINANCIAL SUPERVISION).

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ) θα αποτελείται από τις αρμόδιες εθνικές εποπτικές αρχές και τις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (ΕΕΑ). Οι ΕΕΑ θα αποτελούνται από τις τρεις υπάρχουσες επιτροπές του 3ου επιπέδου, οι οποίες θα έχουν αναβαθμισμένο ρόλο και αρμοδιότητες.

Συγκεκριμένα οι τρεις επιτροπές θα είναι :

- η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (Committee of European Banking Supervisors –CEBS-)
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Κεφαλαιαγοράς (Committee of European Securities Regulators – CESR-) και
- η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors –CEIOPS-).

5.3.1 ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ

(European System of Financial Supervisors (ESFS): Frequently Asked Questions, 2009)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει να ανατεθούν στο ΕΣΧΕ τα εξής καθήκοντα:

- Η ανάπτυξη τεχνικών κανόνων (τόσο υποχρεωτικών και άμεσα εφαρμοστέων όσο και μη δεσμευτικών). Ειδικότερα, η κάθε Αρχή θα συμβάλλει στην καθιέρωση κοινών ρυθμιστικών και εποπτικών κανόνων και πρακτικών υψηλής ποιότητας με γνωμοδοτήσεις προς τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας, αλλά και με την ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών, συστάσεων και σχεδίων τεχνικών κανόνων. Η Αρχή θα προτείνει τους τεχνικούς κανόνες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εκείνη με τη σειρά της θα αποφασίζει να τους εγκρίνει είτε ως έχουν είτε με τροποποιήσεις που θα έχει προτείνει στην Αρχή.
- Η διασφάλιση της συνεπούς, αποδοτικής και αποτελεσματικής εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων.
- Η διευκόλυνση της ανάθεσης εποπτικών αρμοδιοτήτων και ευθυνών σε άλλη εποπτική αρχή σε περιπτώσεις ομίλων με διασυνοριακή παρουσία.
- Η συνεργασία με το ΕΣΣΚ, συμπεριλαμβανομένης της παροχής σε αυτό των απαραίτητων πληροφοριών για την εκπλήρωση των καθηκόντων του, και η διασφάλιση της σωστής παρακολούθησης των προειδοποιήσεων και των συστάσεων του ΕΣΣΚ.
- Η αξιολόγηση του έργου των εποπτικών αρχών (peer review) για την ενίσχυση της συνέπειας των εποπτικών αποτελεσμάτων.
- Η παρακολούθηση και αξιολόγηση των εξελίξεων των αγορών στον τομέα αρμοδιότητας κάθε Αρχής.

- Η λειτουργία της κάθε Αρχής ως σημείου επαφής με εποπτικές αρχές από τρίτες χώρες και η υιοθέτηση διοικητικών ρυθμίσεων σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς και τις κυβερνήσεις τρίτων χωρών.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει να ανατεθούν σε κάθε νέα Αρχή οι παρακάτω αρμοδιότητες για την εκπλήρωση των καθηκόντων της:

- Η έκδοση κατευθυντήριων γραμμών και συστάσεων για τη συνεπή εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων.
- Η λήψη μεμονωμένων αποφάσεων απευθυνόμενων προς αρμόδιες αρχές σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.
- Η διευθέτηση διαφωνιών μεταξύ των αρμόδιων εποπτικών αρχών για θέματα διασυνοριακής εποπτείας.
- Η λήψη μεμονωμένων αποφάσεων απευθυνόμενων προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για θέματα παραβίασης του Κοινοτικού Δικαίου.
- Η παροχή γνωμοδοτήσεων προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο ή την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατόπιν αιτήματος των εν λόγω οργάνων ή κατόπιν ίδιας πρωτοβουλίας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επίσης προτείνει κάθε επιμέρους Εποπτική Αρχή να έχει την ακόλουθη εσωτερική οργάνωση:

- Συμβούλιο Εποπτών: είναι το κύριο όργανο λήψεως αποφάσεων της Αρχής, αρμόδιο μεταξύ άλλων για την έγκριση των προτάσεων τεχνικών κανόνων, γνωμών, συστάσεων κ.λπ.

- Διοικητικό Συμβούλιο: είναι υπεύθυνο για την προετοιμασία του προγράμματος εργασιών της Αρχής, τη θέσπιση του εσωτερικού κανονισμού της και την κατάρτιση του προϋπολογισμού.
- Πρόεδρος και Εκτελεστικός Διευθυντής: είναι οι εκπρόσωποι της Αρχής.
- Μικτή Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών: είναι αρμόδια για τη διατομεακή συνεργασία μεταξύ των τριών ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών.
- Συμβούλιο Προσφυγών: διασφαλίζει ότι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών εποπτικών αρχών, μπορεί να προσφύγει κατά απόφασης της Αρχής με αντικείμενο τη συνεκτική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων, την ανάληψη δράσης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και τη διευθέτηση διαφωνιών.

Για να εκπληρώνει το ρόλο του ως επικεφαλής αρχή μακροπροληπτικής εποπτείας, το ΕΣΣΚ θα χρειαστεί την έγκαιρη ροή εναρμονισμένων μικροπροληπτικών δεδομένων. Αντίστοιχα, η μικροπροληπτική εποπτεία, όπως αυτή εκφράζεται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, θα ωφελείται από τα αποτελέσματα των εργασιών του ΕΣΣΚ για την ανάλυση του μακροπροληπτικού περιβάλλοντος.

5.3.2 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ (COMMITTEE OF EUROPEAN BANKING SUPERVISORS –CEBS-)

(Committee of European Banking Supervisors)

Η απόφαση της Επιτροπής να ιδρύσει την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας-CEBS- πάρθηκε το Νοέμβριο του 2003. Η CEBS ξεκίνησε τη λειτουργία της τον Ιανουαρίου του 2004 και οι λειτουργικές του δομές ολοκληρώθηκαν πλήρως μέχρι τον Οκτώβριο του 2004. Η CEBS είναι μέρος ενός νομικού πλαισίου και είναι η μόνη επιτροπή που είναι επίσημα υπεύθυνη για την προώθηση της σύγκλισης των εποπτικών

πρακτικών στον τραπεζικό τομέα και της εποπτικής συνεργασίας στην Ευρώπη. Η CEBS είναι η μόνη θεσμική επιτροπή εντός της ΕΕ που συγκεντρώνει όλες τις τραπεζικές εποπτικές αρχές και τις κεντρικές τράπεζες των 27 χωρών της ΕΕ συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Ο ρόλος της είναι:

- Να συμβουλεύει την Επιτροπή, είτε μετά από αίτημα της Επιτροπής, μέσα σε προθεσμία που η Επιτροπή μπορεί να καθορίσει σύμφωνα με την επείγουσα ανάγκη του θέματος, είτε με πρωτοβουλία της Επιτροπής, και ιδιαίτερα όσον αφορά στην προετοιμασία του σχεδίου για την εφαρμογή των μέτρων στον τομέα των τραπεζικών δραστηριοτήτων.
- Να συμβάλλει στη συνεπή εφαρμογή των οδηγιών της Κοινότητας και στη σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών των κρατών μελών σε όλη την Κοινότητα.
- Να ενισχύσει την εποπτική συνεργασία, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής των πληροφοριών.

Οι χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου¹⁹ που δεν είναι μέλη της ΕΕ θα συμμετάσχουν ως παρατηρητές σε μόνιμη βάση.

Ο κος Giovanni Carosio, είναι ο Πρόεδρος της CEBS, ο κος Thomas Huertas είναι αντιπρόεδρος της CEBS, ενώ μέλη του είναι οι: Thomas Schmitz-Lippert, Fernando Vargas, Henk Brouwer.

Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS) δημοσίευσε πρόσφατα στο διαδικτυακό της τόπο τη νέα σύνθεση του “εκτελεστικού γραφείου” της (Bureau), ο ρόλος του οποίου είναι η προετοιμασία και συζήτηση θεμάτων στρατηγικής σημασίας

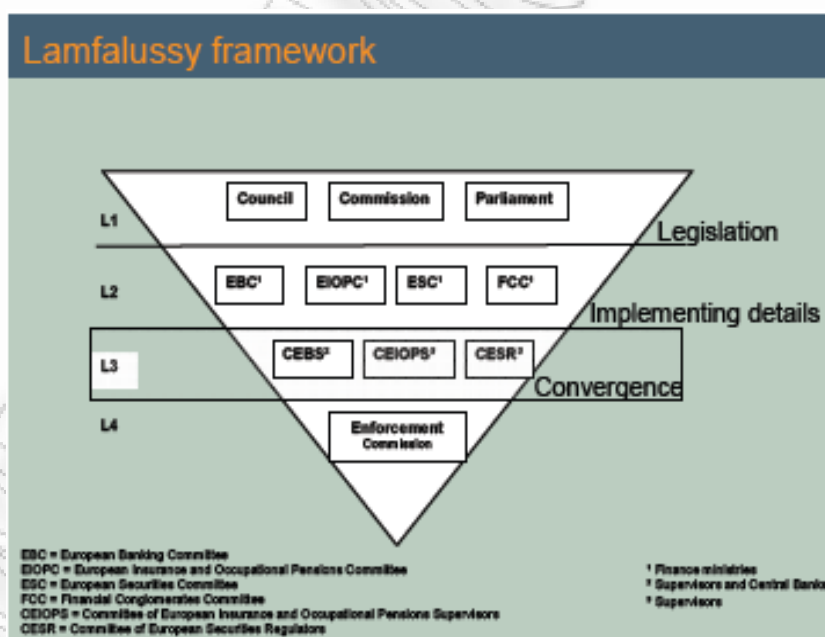
¹⁹ Τα συμμετέχοντα μέλη είναι τα τρία από τα τέσσερα κράτη-μέλη της ΕΖΕΣ - Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία, χωρίς την Ελβετία - η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα 27 κράτη-μέλη της ΕΕ.

και ημερησίας διάταξης για τις συνεδριάσεις της CEBS. Επίσης, παρέχει συμβουλές και υποστήριξη στον Πρόεδρο και στην επιτροπή σε διοικητικά θέματα και σε θέματα που σχετίζονται με τον προϋπολογισμό της επιτροπής.

❖ Συμβουλευτική επιτροπή

Η CEBS έχει καθιερώσει μια συμβουλευτική επιτροπή που απαρτίζεται από αντιπροσώπους συμμετεχόντων στις αγορές και από τελικούς χρήστες για να βοηθήσει στην εκτέλεση των λειτουργιών της CEBS και για να εξασφαλίσει ότι η διαδικασία διαβουλεύσεων λειτουργεί αποτελεσματικά.

❖ Η CEBS και το νομικό πλαίσιο Lamfalussy

Εικόνα 2: Το νομικό πλαίσιο Lamfalussy

Πηγή: <http://www.c-eps.org/getdoc/3791f5d4-7f7e-42c7-bb0b-300614ecd30c/CEBS.aspx>

Η CEBS είναι μέρος του νομικού πλαισίου Lamfalussy και βρίσκεται στο τρίτο επίπεδο αυτού του πλαισίου με τις επιτροπές CESR (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Εποπτικών

Αρχών Κεφαλαιαγοράς) και CEIOPS (Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων).

❖ Σχέδιο δράσης για το 2010

Πρόοδος που σημειώθηκε το 2009

Οι δραστηριότητες που αναλήφθηκαν από τη CEBS το 2009 στράφηκαν πάρα πολύ στη συμβολή σε μια αποτελεσματική εποπτική και ρυθμιστική απάντηση στην κρίση των χρηματοοικονομικών αγορών.

Προγράμματα για το 2010

Καθορισμός προτεραιοτήτων

Προκειμένου να είναι σε θέση να αντιδράσει γρήγορα στη μεταβαλλόμενη κατάσταση στις χρηματοοικονομικές αγορές, η CEBS άρχισε το 2009 να χρησιμοποιεί ένα αυστηρό σχέδιο καθορισμού προτεραιοτήτων για τον προγραμματισμό και την εκτέλεση των δραστηριοτήτων της. Για αυτόν τον λόγο, μια διάκριση γίνεται μεταξύ των ακόλουθων προτεραιοτήτων:

1^ο επίπεδο προτεραιοτήτων: αυτές οι δραστηριότητες είναι βασικές και πρέπει να πραγματοποιηθούν μέσα σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Οι διαθέσιμοι πόροι θα διατεθούν αρχικά στις δραστηριότητες που ανήκουν στην προτεραιότητα 1.

2^ο επίπεδο προτεραιοτήτων: αυτές οι δραστηριότητες είναι σημαντικό για τη CEBS να πραγματοποιηθούν, αλλά θα μπορούσαν ως ένα ορισμένο βαθμό να αναβληθούν, εάν είναι απαραίτητο.

3^ο επίπεδο προτεραιοτήτων: αυτές οι δραστηριότητες θα αναληφθούν μόνο εάν οι πόροι που χρειάζονται δεν συγκρούονται με τους πόρους που απαιτούνται για τις δραστηριότητες που ανήκουν στις προτεραιότητες 1 και 2.

Βασικές δραστηριότητες για το 2010

Για το 2010, υψηλή προτεραιότητα έχει δοθεί στις δραστηριότητες της CEBS σε σχέση με τις ρυθμιστικές και εποπτικές συνέπειες της κρίσης, και συγκεκριμένα στις επερχόμενες αλλαγές στη Βασιλεία II και το CRD (Οδηγία Υπολογισμού Κεφαλαιακών Απαιτήσεων) και στην εργασία, που συνδέεται με τις αναμενόμενες αλλαγές στις θεσμικές εποπτικές ρυθμίσεις που θα επιφέρουν μια αναβάθμιση από τη CEBS στην Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή (European Banking Authority – EBA), μέχρι το τέλος του 2010.

5.3.3 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ (COMMITTEE OF EUROPEAN SECURITIES REGULATORS –CESR-)

❖ Γενικά για την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Κεφαλαιαγοράς
(Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς)

Η CESR ιδρύθηκε ως η ανεξάρτητη Επιτροπή σύμφωνα με τους όρους της Απόφασης της 6ης Ιουνίου 2001 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2001/1501/EC) και ο ρόλος της είναι:

1. η βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Κεφαλαιαγοράς

2. η δράση της ως συμβουλευτική ομάδα με σκοπό την επιβοήθηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ιδιαίτερα στην προετοιμασία σχεδίων μέτρων υλοποίησης που αφορούν στον τομέα των κινητών αξιών, και

3. η εργασία της για τη διασφάλιση της συνεπέστερης και έγκαιρης εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας στα κράτη-μέλη.

Κάθε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκπροσωπείται με ένα μέλος στην CESR. Τα μέλη ορίζονται από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είναι οι επικεφαλές των εθνικών δημόσιων αρχών που είναι οι αρμόδιες για την εποπτεία της αγοράς κινητών αξιών. Πρόεδρος της CESR είναι ένας εκ των μελών της, που εκλέγεται για δύο έτη και επικουρείται στο έργο του από αντιπρόεδρο. Ο Πρόεδρος της CESR υποβάλλει αναφορές, όποτε του ζητηθεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η CESR υποβάλλει την ετήσια έκθεση πεπραγμένων της στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο.

Η CESR συνεδριάζει τουλάχιστον τέσσερις φορές ετησίως και συγκροτεί ομάδες εμπειρογνομόνων ή/και μόνιμες ομάδες εργασίας, εφαρμόζοντας κατάλληλες διαδικασίες διαβούλευσης με τους συμμετέχοντες στην αγορά, τους καταναλωτές και του τελικού χρήστες. Η ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς²⁰ αποτελεί ιδρυτικό μέλος της CESR και συμμετέχει ενεργά σε όλες τις ομάδες εργασίας που έχουν συσταθεί.

Διαρκείς Επιτροπές της CESR

Δύο επιτροπές της CESR που βρίσκονται σε διαρκή λειτουργία είναι η CESR-Pol και η CESR-Fin.

²⁰ Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς είναι αρμόδια για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων της νομοθεσίας για την κεφαλαιαγορά. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς είναι αρμόδια για την εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων της νομοθεσίας για την κεφαλαιαγορά.

Η CCSR-Pol απαρτίζεται από στελέχη των Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς, μελών της CCSR, υπεύθυνα για την άσκηση εποπτείας και την ανταλλαγή πληροφοριών.

Η CCSR-Fin απαρτίζεται από στελέχη των Επιτροπών Κεφαλαιαγορών, μελών της CCSR, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για την εποπτεία και τη διασφάλιση της εφαρμογής κανόνων που αφορούν στη δημοσίευση οικονομικών αποτελεσμάτων και στην τήρηση όρων διαφάνειας.

❖ Οι σχέσεις της CCSR με άλλους οργανισμούς

Η CCSR έχει τις στενές σχέσεις με ευρωπαϊκά όργανα που απεικονίζονται στο γεγονός ότι η CCSR καθιερώθηκε σύμφωνα με ψηφίσματα και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και από το Συμβούλιο, που ακολουθήθηκαν με απόφαση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ωστόσο, το εύρος αυτών των θεσμικών συνδέσεων έχει επεκταθεί τα τελευταία χρόνια.

Η κύρια σχέση της CCSR είναι με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία είναι παρούσα σχεδόν σε όλες τις δραστηριότητες της CCSR. Επιπλέον, η CCSR καλείται να υποβάλει έκθεση σχετικά με τις δραστηριότητές της ή καλείται να παρέχει συμβουλές στο Συμβούλιο και να παρουσιάζεται ενώπιον του Κοινοβουλίου της ΕΕ. Η CCSR καλείται τώρα να συμβάλει στην εξαμηνιαία ανάλυση των μακροοικονομικών τάσεων των ευρωπαϊκών χρηματοοικονομικών αγορών που διευθύνονται από την Οικονομική και Χρηματοοικονομική Επιτροπή (ένα συμβουλευτικό όργανο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου). Επιπλέον, η CCSR έχει τη θέση παρατηρητή στις ακόλουθες ευρωπαϊκές επιτροπές: Επιτροπή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (FSC), Ευρωπαϊκή Επιτροπή κινητών αξιών (ESC), Οργανισμός συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (UCITS), η Ρυθμιστική Επιτροπή λογιστικής (ARC) και η Συμβουλευτική επιτροπή για τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EFRAG).

Η CESR έχει επίσης στενές επαφές με τη Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το ευρωπαϊκό σύστημα των κεντρικών τραπεζών (ΕΣΚΤ (ESCB)), όπου μια κοινή ομάδα δημιουργήθηκε από τη CESR και το ΕΣΚΤ (ESCB) για να υιοθετήσει τα πρότυπα σε επίπεδο ΕΕ.

Αναγνωρίζοντας την αυξανόμενη αλληλεξάρτηση μεταξύ των αγορών της Ευρώπης και της κρίσιμης ανάγκης να καθιερωθούν ασφαλείς χρηματοοικονομικές αγορές που ενθαρρύνουν την υπερατλαντική επιχείρηση, η CESR προώθησε το 2004 έναν πρακτικό διάλογο και με την αμερικανική Επιτροπή Κινητών Αξιών και Συναλλάγματος (SEC), και την Επιτροπή Διαπραγμάτευσης Προθεσμιακών Εμπορευματικών Συναλλαγών (CFTC).

❖ Μέλη

Ο κος Carlos Tavares, είναι ο πρόεδρος της CESR, ο κος Jean Guill είναι ο αντιπρόεδρος και ο κος Carlo Comporti είναι ο Γενικός Γραμματέας.

5.3.4. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ (COMMITTEE OF EUROPEAN INSURANCE AND OCCUPATIONAL PENSIONS SUPERVISORS -CEIOPS-).

❖ Γενικά για την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων- CEIOPS-.

(Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors)

Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (CEIOPS) συστάθηκε ύστερα από απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις 5 Νοεμβρίου του 2003. Η CEIOPS απαρτίζεται από υψηλόβαθμους εκπροσώπους

των εποπτειών των Κρατών –Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα των Επαγγελματικών Συντάξεων και της Ασφάλισης καθώς και από παρατηρητές από τις υπόλοιπες χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.

Ειδικότερα, αρμοδιότητα της CEIOPS είναι:

- Να συμβουλεύει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είτε κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής είτε με δική της πρωτοβουλία, όσον αφορά στην προετοιμασία σχεδίων εφαρμοστέων μέτρων σε θέματα ασφάλισης, αντασφάλισης και επαγγελματικών συντάξεων.
- Να συνεισφέρει στην συνεπή εφαρμογή των οδηγιών της ΕΕ και στην σύγκλιση των εποπτικών μεθόδων των Κρατών- Μελών.
- Να αποτελεί ένα forum εποπτικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης και της ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τους εποπτευόμενους οργανισμούς.
- Να ρυθμίζει τη σύγκλιση των μελών όσον αφορά στην εποπτεία των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και των επαγγελματικών ταμείων.

Η συνεργασία της με τις επιτροπές CEBS και CESR, είναι ένα άλλο σημαντικό στοιχείο στην ημερήσια διάταξη της CEIOPS. Η CEBS και η CESR καθιερώθηκαν κάτω από τα ίδια διαδικαστικά πλαίσια στην τραπεζική αγορά και την αγορά αξιών, αντίστοιχα.

Ο ρόλος της CEIOPS περιλαμβάνει επίσης τη συμμετοχή της στην εργασία διαφορετικών ευρωπαϊκών οργάνων με ευθύνες για ζητήματα σχετικά με την ασφάλιση και τις επαγγελματικές συντάξεις, και ιδιαίτερα η οικονομική και χρηματική Επιτροπή (EFC) και η Επιτροπή οικονομικών υπηρεσιών (FSC).

❖ Μέλη

Το Διοικητικό Συμβούλιο, αποτελείται από τον πρόεδρο Gabriel Bernardino, την αντιπρόεδρο Joanne Kellermann και τα τέσσερα μέλη του Bill Galvin, Damian Jaworski, Flavia Mazzarella και Kaido Tropp.

❖ Solvency II

(*Ενωση Ασφαλιστικών Εταιριών Ελλάδος, 2006*)

Ιστορική αναδρομή

Μετά την φιλελευθεροποίηση των τιμών στην Ευρωπαϊκή Ασφαλιστική αγορά και με την κατάργηση των προϊόντικών ελέγχων στα μέσα του 1994, η ανάγκη ελέγχου και επίβλεψης της φερεγγυότητας των Ασφαλιστικών Εταιριών ήταν επιτακτική, κυρίως για την προστασία των πολιτών – κατόχων ασφαλιστηρίων συμβολαίων. Έτσι, η Ευρωπαϊκή Ένωση οδηγήθηκε στην θέσπιση της οδηγίας Solvency I τον Φεβρουάριο του 2002, η οποία τέθηκε σε πλήρη εφαρμογή στα τέλη του 2004. Η οδηγία του Solvency I αύξησε την εποπτεία παρέχοντας το δικαίωμα στις εποπτικές αρχές να επεμβαίνουν στις περιπτώσεις που το κεφάλαιο περιθώριο φερεγγυότητας δεν κυμαινόταν στα επιθυμητά επίπεδα.

Το Solvency I παρέχει μια σχετική ομοιομορφία στον υπολογισμό της φερεγγυότητας των Ασφαλιστικών Εταιριών που βασίζεται κυρίως σε χρηματοοικονομικούς παράγοντες, χωρίς κάποια ιδιαίτερη πολυπλοκότητα και χωρίς να δίνει έμφαση στους επιμέρους κινδύνους που πιθανό να διαταράξουν και να επηρεάσουν σημαντικά την φερεγγυότητα μιας ασφαλιστικής επιχείρησης. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος που κρίθηκε απαραίτητη η αναπροσαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας και η δημιουργία του Solvency II.

Η ιδέα της υλοποίησης του Solvency II βασίστηκε στο πλαίσιο της Βασιλείας II- της αντίστοιχης κοινοτικής οδηγίας για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζικών ιδρυμάτων. Η Βασιλεία II είχε επίσης σαν στόχο την εδραίωση ενός ενιαίου και σταθερού πλαισίου διαχείρισης κινδύνου στο τραπεζικό χώρο, μέσα σε πλαίσια διαφάνειας και ολοκληρωμένης χαρτογράφησης των διαδικασιών. Το ίδιο φιλοδοξεί να πετύχει και το Solvency II για την ασφαλιστική αγορά βασισμένο στην μέθοδο των «τριών πυλώνων » που ακολουθήθηκε και η Βασιλεία II με επιτυχία.

Οι 3 πυλώνες του Solvency II

Πρώτος Πυλώνας - Ποσοτικές Προδιαγραφές

- Υπολογισμός εγγυητικού κεφαλαίου ,τεχνικών προβλέψεων ,κεφαλαιακών απαιτήσεων.
- Αποτίμηση στοιχείων ενεργητικού – παθητικού.
- Καθορισμός των κινδύνων προς αξιολόγηση, παράμετροι κινδύνων και τρόποι επιμέτρησης τους.
- Τύπος υπολογισμού του ελάχιστου επιθυμητού κεφαλαίου που πρέπει να διατηρεί μια ασφαλιστική εταιρεία για να διασφαλίζει την φερεγγυότητα της.

Δεύτερος Πυλώνας - Ποιοτικές Προδιαγραφές

- Καθορισμός των αρχών εσωτερικού ελέγχου πάνω στις οποίες θα βασίζεται η αξιολόγηση και η διαχείριση του ασφαλιστικού κινδύνου.
- Ανασκόπηση της εποπτικής διαδικασίας ελέγχου των εσωτερικών μοντέλων και συνολικού ελέγχου της εταιρικής φερεγγυότητας.

Τρίτος Πυλώνας - Εφαρμογή

- Τρέχουσες απαιτήσεις δημοσίευσης και παρουσίασης.

Η ευρωπαϊκή ασφαλιστική αγορά αντιμετωπίζει θετικά την προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή του Solvency II και την θεωρεί αναγκαία για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών ασφαλιστικών εταιρειών. Οι ανά την Ευρώπη εποπτικές αρχές είναι επίσης σύμφωνες δεδομένου ότι η εφαρμογή του Solvency II θα εξασφαλίσει την προστασία των καταναλωτών και θα θέσει ξεκάθαρα νομικά πλαίσια για την λειτουργία των ίδιων των εποπτικών αρχών.

Το Solvency II θα δώσει στις Ευρωπαϊκές Ασφαλιστικές εταιρείες μια κοινή βάση λειτουργίας όσον αφορά και τον ποιοτικό αλλά και τον ποσοτικό υπολογισμό της φερεγγυότητας τους ενώ παράλληλα θα τους παρέχει την δυνατότητα αναγνώρισης των δικών τους εσωτερικών μοντέλων διαχείρισης των ασφαλιστικών και χρηματοοικονομικών κινδύνων και των μεθόδων τους για την διασπορά και μείωση των κινδύνων αυτών μέσω άλλων μεθόδων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είμαστε μάρτυρες της μεγαλύτερης χρηματοπιστωτικής κρίσης της τελευταίας εκατονταετίας. Αναλογιζόμενοι όλες τις προηγούμενες κρίσεις, είναι σαφές πως η βασική μεγάλη διαφορά μεταξύ αυτών και της τρέχουσας είναι ότι η σημερινή οικονομία έχει μεγαλύτερο παγκοσμιοποιημένο χαρακτήρα στην κίνηση του κεφαλαίου σε σχέση με το παρελθόν, πράγμα το οποίο καθιστά την κρίση αυτή πιο σοβαρή τόσο στις επιπτώσεις, όσο και στους τρόπους αντιμετώπισής της. Η παγκοσμιοποίηση έχει πολλαπλασιάσει τους κινδύνους, όχι δυστυχώς όμως και τις ικανότητες των αρχών να τους προλαμβάνουν.

Η ΕΕ χρειάζεται μια ισχυρότερη ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική εποπτείας και ρύθμιση της προληπτικής εποπτείας, η οποία θα μπορέσει να ενισχύσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα (*Ειδική Επιτροπή για τη Χρηματοπιστωτική, Οικονομική και Κοινωνική Κρίση-ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΡΙΘ. 3 σχετικά με τη χρηματοπιστωτική εποπτεία και ρύθμιση – το μελλοντικό μοντέλο, 2010*).

Η κρίση έδειξε σαφώς ότι οι καταστάσεις δυσχέρειας δεν μπορούν να περιορισθούν σε μία και μόνη χώρα, αλλά διαδίδονται σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Πολλές συζητήσεις και δηλώσεις πραγματοποιήθηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο (Ομάδα G20²¹ και Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών - BIS), αλλά δεν προέκυψαν πολλά συγκεκριμένα αποτελέσματα όσον αφορά τη μορφή μιας πραγματικά αναθεωρημένης ρύθμισης. Επομένως, η ΕΕ πρέπει να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στην παγκόσμια σκηνή

²¹ Η ομάδα των G-20 απαρτίζεται από τις παρακάτω 19 χώρες : Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Καναδάς, Κίνα, Γαλλία, Γερμανία, Ινδία, Ινδονησία, Ιταλία, Ιαπωνία, Μεξικό, Ρωσία, Σαουδική Αραβία, Ν. Αφρική, Ν. Κορέα, Τουρκία, Ην. Βασίλειο, Η.Π.Α. και την Ε.Ε., οι οποίες αποτελούν τις μεγαλύτερες βιομηχανικές αλλά και τις σημαντικότερες αναπτυσσόμενες χώρες του κόσμου που καλύπτουν το 85% της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας. (Πηγή : www.g20.org)

επιδιώκοντας τη σημαντική μεταρρύθμιση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι όλες οι χώρες πρέπει να υποχρεωθούν να τηρήσουν τους κανόνες που συμφωνήθηκαν στη Βασιλεία για την εξάλειψη της καταχρηστικής επιλογής του ευνοϊκότερου καθεστώτος εποπτείας και την προώθηση χρηματοπιστωτικής σταθερότητας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στη νέα αρχιτεκτονική του χρηματοπιστωτικού συστήματος, οι εποπτικές αρχές πρέπει να εξασφαλίσουν:

(α) Διαφάνεια, με την εγγραφή όλων ανεξαιρέτως των συναλλαγών στους ισολογισμούς και τα αποτελέσματα των τραπεζών και την εξασφάλιση μη απόκρυψης των κινδύνων καθώς και με την υποχρέωση λεπτομερούς ενημέρωσης των αντισυμβαλλομένων για τους κινδύνους των παρεχομένων χρηματοοικονομικών προϊόντων.

(β) Βελτίωση των μεθόδων και διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, με ελέγχους σε καταστάσεις έντασης –stress testing, κυρίως όμως με τη σύνδεση των απαιτήσεων κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών με τον οικονομικό κύκλο.

(γ) Συντονισμό μεταξύ των εποπτικών αρχών, με σκοπό την αποφυγή του ρυθμιστικού arbitrage. Ιδανικά, η παγκοσμιοποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος απαιτεί την δημιουργία μιας παγκόσμιας εποπτικής αρχής.

(δ) Αναβάθμιση και ανεξαρτητοποίηση των εποπτικών αρχών, με την τοποθέτηση στελεχών μεταξύ ατόμων αδιαμφισβήτητου κύρους, ανεξαρτησίας και ικανοτήτων.

(ε) Αναθεώρηση, επί το αυστηρότερο, των κανόνων εταιρικής διακυβέρνησης, ιδιαίτερα του τρόπου εγκρίσεως των πάσης φύσεως αμοιβών και κινήτρων των στελεχών του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

(ζ) Αναθεώρηση, επί το αυστηρότερο, των κανόνων λειτουργίας των οργανισμών αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και του κινδύνου των προϊόντων που παρέχουν.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση θα ήταν χρήσιμο να επισημάνουμε μερικές κατευθύνσεις για περαιτέρω έρευνα, δεδομένου ότι το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας και των εποπτικών αρχών είναι πολύ μεγάλο και συνεχώς υπόκειται σε αλλαγές και αναθεωρήσεις.

Η παρούσα μελέτη ανέπτυξε και περιέγραψε σχεδόν όλο το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας καθώς και τη νέα αρχιτεκτονική του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Λόγω όμως της συνεχούς διατύπωσης και έκδοσης προτύπων, κατευθυντήριων γραμμών και συμβουλευτικών κειμένων, καθένα από τα παραπάνω θέματα που παρουσιάστηκαν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο περαιτέρω έρευνας.

Συγκεκριμένα, θα μπορούσε να μελετηθεί η πιο πρόσφατη προτεινόμενη αναθεώρηση της συνθήκης της Βασιλείας που σκοπό έχει το χτίσιμο ισχυρότερων θυλάκων προστασίας εντός του χρηματοοικονομικού συστήματος. Οι προτάσεις αυτές, στις οποίες αποδόθηκε ο τίτλος Βασιλεία III, καλύπτουν τα κεφάλαια, τη ρευστότητα και τις προβλέψεις και αναμένεται να αυξήσουν τις άμυνες και να περιορίσουν την προ-κυκλική μόχλευση εντός του συστήματος.

Οι βασικές προτάσεις αφορούν: (*Lambe Geraldine , 2010*)

- Στην αύξηση της ποιότητας, της συνέπειας και της διαφάνειας των κεφαλαιακών απαιτήσεων.
- Στην εισαγωγή ενός παγκόσμιου ελάχιστου κοινού επιπέδου ρευστότητας για τις τράπεζες με διεθνή δραστηριότητα, το οποίο θα περιέχει απαιτήσεις για κεφαλαιακή κάλυψη 30 ημερών, η οποία με τη σειρά της θα στηρίζεται σε περισσότερο μακροπρόθεσμη ρευστότητα.

- Στην εισαγωγή ενός ποσοστού μόχλευσης, αλλά και μηχανισμών παρακολούθησης για όλες τις διεθνώς ενεργές τράπεζες.
- Στην ενίσχυση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο που προκύπτει από τα παράγωγα, τα γερσ και τις χρηματιστηριακές δραστηριότητες.
- Στην εισαγωγή μέτρων που θα ενθαρρύνουν το χτίσιμο κεφαλαιακών πυλώνων ασφαλείας στις καλές περιόδους, επί των οποίων θα μπορεί το σύστημα να στηριχτεί σε περιόδους έντασης. Επίσης, την προώθηση περισσότερων προβλέψεων που θα στηρίζονται στις προσδοκώμενες ζημίες, που αποδίδουν τις πραγματικές ζημίες με μεγαλύτερη διαφάνεια και εμφανίζονται λιγότερο προ-κυκλικές σε σχέση με το μοντέλο κατασκευής προβλέψεων που ισχύει σήμερα.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. Bank for International Settlements. Ανάκτηση από <http://www.bis.org/>
2. Committee of European Banking Supervisors. Ανάκτηση από <http://www.c-ebs.org/>
3. Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors. Ανάκτηση από <http://www.ceiops.org/>
4. European System of Financial Supervisors (ESFS): Frequently Asked Questions. (2009, Σεπτέμβριος). Ανάκτηση από <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/09/404>
5. New financial supervision architecture: Q&A on the European Systemic Risk Board / the macro-supervision part of the package. (2009, Σεπτέμβριος). Ανάκτηση από <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/09/405>
6. The Committee of European Securities Regulators. Ανάκτηση από <http://www.cesr-eu.org/index.php?page=home&mac=0&id=>
7. Αίτια της οικονομικής κρίσης. (2009, Αύγουστος). Ανάκτηση από <http://oikonomikanea.wordpress.com/2009/08/20/oikonomiki-krisi-aitia/>
8. Ενδιάμεση έκθεση για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, (2009, Δεκέμβριος). Ανάκτηση από <http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/fstability200912.pdf>
9. Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Ανάκτηση από www.hcmc.gr/

10. Κεφαλαιακή Επάρκεια (Βασιλεία II). Ανάκτηση από <http://www.bankofgreece.gr/pages/el/supervision/legal/creditinstitutions/supervisionrules/capitaladequacy.aspx>
11. Οικονομικό Δελτίο, (2009, Φεβρουάριος), Τεύχος 108, Ανάκτηση από www.alphabank.gr
12. Σύμφωνο Βασιλείας I. Ανάκτηση από elearn.elke.uoa.gr/petrakis/tutorials/Basel-Committee.doc

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

13. Focus, (2000, Ιούνιος), "Κρίση χρηματιστηρίων", Τεύχος Νο 4, σελ. 120-124
Ανάκτηση από <http://www.focusmag.gr/articles/view-article.rx?oid=726>
14. Lambe Geraldine, (2010, Απρίλιος) "Βασιλεία III: Η νέα συνθήκη μισεί τον κίνδυνο". Ανάκτηση από <http://www.euro2day.gr/thebanker/234/articles/575381/ArticleTheBanker.aspx>
15. Pervenche Berès, (2010, Μάρτιος), "Ειδική Επιτροπή για τη Χρηματοπιστωτική, Οικονομική και Κοινωνική Κρίση-ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΡΙΘ. 3 σχετικά με τη χρηματοπιστωτική εποπτεία και ρύθμιση – το μελλοντικό μοντέλο", Ανάκτηση από http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/cris/dt/807/807009/807009el.pdf
16. Γκόρτσος Χρήστος, (2009, Δεκέμβριος), "Αναπροσαρμογή του πλαισίου άσκησης εποπτείας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα". Ανάκτηση από <http://www.kerdos.gr/default.aspx?id=1152082&nt=103>

17. Γκόρτσος Χρήστος, (2005, Μάιος), "Βασιλεία ΙΙ και κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών". Ανάκτηση από http://www.economia.gr/show_article.asp?nid=378
18. Γκόρτσος Χρήστος, (2007, Ιανουάριος), "Η νέα αρχιτεκτονική του χρηματοπιστωτικού συστήματος", Ανάκτηση από <http://62.1.43.74/7Omilies-parousiaseis/UplFiles/omilies/secgen/Gortsos17-1-2007.pdf>
19. Γκόρτσος Χρήστος, (2006, Δεκέμβριος), "Το διεθνές και ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας". Ανάκτηση από http://62.1.43.74/6Mme/UplFiles/newsroom/arthra/Oikonomiki_epitheorisiDec06.pdf
20. Γκόρτσος Χρήστος, (2009, Απρίλιος), "Η αναπροσαρμογή του πλαισίου άσκησης εποπτείας στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα σύμφωνα με την έκθεση de Larosière", Ανάκτηση από <http://62.1.43.74/6Mme/UplFiles/newsroom/arthra/articles%20secgen/NAFTEMPORIKI%2027-4-09.pdf>
21. Ζαββός Γιώργος, (2009, Δεκέμβριος), "Η Μεταρρύθμιση του Ευρωπαϊκού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος και η Νέα Αρχιτεκτονική Εποπτείας". Ανάκτηση από <http://62.1.43.74/7Omilies-parousiaseis/UplFiles/omilies/others/Zavvos%2011122009.pdf>
22. Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος, Λιαδάκη Αγγελική, (2006, Ιανουάριος), "Κεφαλαιακή Επάρκεια και το νέο πλαίσιο εποπτείας των τραπεζών". Ανάκτηση από http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=891
23. Καλφάογλου Φαίδωνας, (2006, Σεπτέμβριος), "Η επίπτωση του νέου τραπεζικού πλαισίου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων τραπεζών (Βασιλεία

Π) στην αποτελεσματικότητα και τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος".

Ανάκτηση από http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=1349

24. Λαζαρέτου Σοφία, (2009, Νοέμβριος), "Η κρίση του 1929, η ελληνική οικονομία και οι εκθέσεις της Τράπεζας της Ελλάδος για τα έτη 1928-1940", Ειδική έκδοση ΤτΕ.. Ανάκτηση από http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/H_KRISIH_TOY_1929.pdf

25. Πάσχας Ιωάννης, (Β'-Γ' Τρίμηνο 2001), "Ο ρόλος των εποπτικών αρχών και η αναγκαιότητα επαρκών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου", Ανάκτηση από http://62.143.74/5Ekdosis/UplPDFs//deltia/2-3_2001/08%20.pdf

26. Στουρνάρας Γιάννης, "Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, οι επιπτώσεις, οι προοπτικές και η νέα αρχιτεκτονική", Ανάκτηση από http://www.iene.gr/energyweek08/articlefiles/page03_04/a_omilia_stournara.pdf

27. Τράπεζα Πειραιώς, Μονάδα Οικονομικής Ανάλυσης και Αγορών, (2009, Απρίλιος), "Συνοπτική και συγκριτική επισκόπηση των Turner Review και de Larosière Report", Ανάκτηση από http://www.piraeusbank.gr/Documents/internet/Economic_Research/Announcements/2009/PlaisioTrapezikisEpopteias_EE_060409.pdf

28. Χαμπάκη Μ., (2006, Νοέμβριος), "Solvency II - Συνοπτική Παρουσίαση", Ανάκτηση από <http://www.eaee.gr/cms/uploads/SolvencyII.pdf>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

29. Γκόρτσος Χρήστος, (2003), "Διεθνές Νομισματικό και Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο", σελ.43, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις.
30. Γκόρτσος Χρήστος, (1997), "Η εποπτική αναγνώριση των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών", σελ 52-66, Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών.
31. Ειδική Έκθεση της Διεύθυνσης Οικονομικών Μελετών της ΤτΕ, (2009).
32. Μούσης Νίκος, (2005), "Ευρωπαϊκή Ένωση: δίκαιο, οικονομία, πολιτικές", Εκδόσεις Παπαζήση.